T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

RESSAM GÜZİN DURAN

İlkay Canan CANİKLİ
2501020077

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gül İREPOĞLU

İSTANBUL - 2005

İÇİNDEKİLER

ÖZ – ABSTRACT ……..… iii
ÖNSÖZ ……. iv
İÇİNDEKİLER ……..... vi
RESİM LİSTESİ …… viii
GİRİŞ …… 1
I. GÜZİN DURAN'IN YETİŞTİĞİ ORTAM …… 3
1.1. Osmanlı'da Sanat Ortamı …….. 5
1.1.1. İnas Sanayi-i Nefise Mektebi …… 7
1.1.2. 1914 (Çallı) Kuşağı …….. 12
1.1.3. Galatasaray Sergileri …… 13
1.1.4. Dönemin Kadın Sanatçıları …….. 16
1.2. Avrupa'daki Sanat Ortamı ……. 34
II. SANATÇI GÜZİN DURAN ……..…… 35
2.1. Sanatçı olarak aldığı eğitim ve aile çevresi ……. 35
2.1.1. Ressam Güzin Duran …… 41
2.1.1.1. Sanat anlayışı ……. 41
2.1.1.2. Tekniği ve çalışma yöntemi …….. 41
2.1.1.3. Üslup Gelişimi …… 42
2.1.2. Hattat Güzin Duran …… 43
2.1.3. Yazma-deri işleri-ve desen ustası Güzin Duran ……. 43
2.1.3.1. Karagözcülük ……..……. 44
2.2. Sergiler ……..……. 48
2.2.1. Kişisel Sergiler …….. 48
2.2.2. Katıldığı Sergiler …… 48
2.3. Katalog ……..……. 56
2.3.1. Resimler ……..…… 56
2.3.1.1. Peyzajlar ……..…… 56
2.3.2.2. Natürmortlar ……. 74
2.3.2.2.1. Çiçekli Natürmortlar ……. 74
2.3.2.2.2. Meyveli Natürmortlar …… 84

2.3.2.3. Portreler ……. 87
2.3.2.4. Otoportreler …… 88
2.3.2.5. Nü'ler ……. 91
2.3.2.6. Karagözler …….. 98
2.3.2. Hatlar ……..…….. 109
2.3.3. Karagöz Tasvirleri …… 111
2.3.4.. Yazmaları, Desenleri ve Deri İşleri ……. 116
III. KARŞILAŞTIRMA ……..…….. 118
SONUÇ……..…….…. 120
KAYNAKÇA …… ……..…… 122
RESİMLER …… ……..…… 126

RESİM LİSTESİ

			Sayfa
Resim 1	:	Güzin Duran, Büyükada Akşam Manzarası, 1959, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	127
Resim 2	:	Güzin Duran, Büyükada İskelesi, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	127
Resim 3	:	Güzin Duran, Anadolu Hisarı, Duralit üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	128
Resim 4	:	Güzin Duran, Misafir Yat, Duralit üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	128
Resim 5	:	Güzin Duran, Topkapı Sarayı; Revan Köşkü, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	129
Resim 6	:	Güzin Duran, Topkapı Sarayı; Revan Köşkü, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	129
Resim 7	:	Güzin Duran, Topkapı Sarayı, (Has Oda Girişi), Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	130
Resim 8	:	Güzin Duran, Bizim Sokak, Kağıt üzerine suluboya, 1947, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	130
Resim 9	:	Güzin Duran, İstanbul Limanı, Duralite gerilmiş çuval üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	131
Resim 10	:	Güzin Duran, Laleli Cami, 1959, Kağıt üzerine suluboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	131
Resim 11	:	Güzin Duran, Manzara (Rumeli Hisarı) Tuval üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	132

Resim 12	:	Güzin Duran, Manzara (Büyükada) Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	132
Resim 13	:	Güzin Duran, Manzara, (Büyükada İskelesi), Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	133
Resim 14	:	Güzin Duran, Dış mekan Topkapı Sarayı; Ağalar Cami, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	133
Resim 15	:	Güzin Duran, Büyükada İskelesi (Gurup), Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	134
Resim 16	:	Güzin Duran, Gemili manzara (Deniz), Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	134
Resim 17	:	Güzin Duran, Büyükada peyzaj, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	135
Resim 18	:	Güzin Duran, Aşıklar yolu, 1947, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	135
Resim 19	:	Güzin Duran, Ada manzarası, 1947, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	136
Resim 20	:	Güzin Duran, Büyükada peyzaj, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	136
Resim 21	:	Güzin Duran, Sahil manzarası, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	137
Resim 22	:	Güzin Duran, Deniz manzarası, Duralit üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	137
Resim 23	:	Güzin Duran, Manzara (Fırtına), Tuval üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	138
Resim 24	:	Güzin Duran, Büyükada, Kağıt üzerine suluboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	138
Resim 25	:	Güzin Duran, Süleymaniye Cami, Kağıt üzerine suluboya, İstanbul Üniversitesi Resim Galerisi, İstanbul	139

Resim 26	:	Güzin Duran, Peyzaj (Boğaziçi), Yağlıboya, Aydın Cumalı Koleksiyonu, İstanbul	139
Resim 27	:	Güzin Duran, Süleymaniye Cami, Kontrplak üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	140
Resim 28	:	Güzin Duran, Peyzaj, 1951, Tuval üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	140
Resim 29	:	Güzin Duran, Adadan, Mukavva üzerine yağlıboya, Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul	141
Resim 30	:	Güzin Duran, Manzara (Büyükada), Tuval üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul	141
Resim 31	:	Güzin Duran, Manzara (Orman yolu) 1943, Kağıt üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul	142
Resim 32	:	Güzin Duran, Manzara (Evler), Kağıt üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Resim Galerisi Deposu, İstanbul	142
Resim 33	:	Güzin Duran, Manzara (Orman) 1943, Kağıt üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul	143
Resim 34	:	Güzin Duran, Manzara, Kağıt üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Resim Galerisi Deposu, İstanbul	143
Resim 35	:	Güzin Duran, Manzara (Evler) 1939, Kağıt üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul	144
Resim 36	:	Güzin Duran, Manzara, Kontrplak üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul	144
Resim 37	:	Güzin Duran, Vazoda Güller, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	145
Resim 38	:	Güzin Duran, Vazoda Çiçekler, Kağıt üzerine guaş, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	145

Resim 39 : Güzin Duran, Perdeli Çiçekler, Kağıt üzerine guaş, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 146
Resim 40 : Güzin Duran, Vazoda Çiçekler, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 146
Resim 41 : Güzin Duran, Vazoda Karanfil, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 147
Resim 42 : Güzin Duran, Vazoda Çiçekler, Kağıt üzerine Suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 147
Resim 43 : Güzin Duran, Vazoda Ortanca, Duralit üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 148
Resim 44 : Güzin Duran, Saksıda Çiçek, Kontrplak üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 148
Resim 45 : Güzin Duran, İç Mekan, Duralit üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 149
Resim 46 : Güzin Duran, Natürmort, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 149
Resim 47 : Güzin Duran, Kompozisyon (İbrikli), Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Rektörlüğü Üniversitesi Resim Galerisi, İstanbul 150
Resim 48 : Güzin Duran, Natürmort, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 150
Resim 49 : Güzin Duran, Saksıda Beyaz Çiçek, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 151
Resim 50 : Güzin Duran, Kaktüs, Karton üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 151
Resim 51 : Güzin Duran, Natürmort, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 152
Resim 52 : Güzin Duran, Natürmort, Kağıt üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 152
Resim 53 : Güzin Duran, Natürmort, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 153

Resim 54 : Güzin Duran, Vazoda Çiçekler, Tuval üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 153

Resim 55 : Güzin Duran, Natürmort (İç mekan), Çuval üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul 154

Resim 56 : Güzin Duran, Vazoda Çiçekler, Tuval üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul 154

Resim 57 : Güzin Duran, Sepette Meyve, Kağıt üzerine guaş, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 155

Resim 58 : Güzin Duran, Sepette Meyve, Kağıt üzerine guaş, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 155

Resim 59 : Güzin Duran, Natürmort; Portakallar, Kontrplak üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 156

Resim 60 : Güzin Duran, Karpuzlu Natürmort, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 156

Resim 61 : Güzin Duran, İncirli Natürmort (Yemişler), Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 157

Resim 62 : Güzin Duran, Natürmort, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul 157

Resim 63 : Güzin Duran, Kız Portresi (Etüd), Kontrplak üzerine yağlıboya, İstanbul Rektörlüğü Üniversitesi Resim Galerisi, İstanbul 158

Resim 64 : Güzin Duran, Manzara (Ressam), Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 158

Resim 65 : Güzin Duran, Otoportre, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 159

Resim 66 : Güzin Duran, Otoportre, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 159
Resim 67 : Güzin Duran, Otoportre, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 160
Resim 68 : Güzin Duran, İç mekan; Yazmacı (Otoportre) İstanbul Üniversitesi Resim Galerisi, İstanbul 160
Resim 69 : Güzin Duran, Otoportre, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 161
Resim 70 : Güzin Duran, Nü, Kontrplak üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 161
Resim 71 : Güzin Duran, Nü, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 162
Resim 72 : Güzin Duran, Nü, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 162
Resim 73 : Güzin Duran, Nü, 1939, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 163
Resim 74 : Güzin Duran, Nü, 1934, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 163
Resim 75 : Güzin Duran, Nü, 1936, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 164
Resim 76 : Güzin Duran, Nü, Kontrplak üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 164
Resim 77 : Güzin Duran, Nü, Karton üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 165
Resim 78 : Güzin Duran, Nü Kadın, Tuval üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 165
Resim 79 : Güzin Duran, Nü Erkek, Karton üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 166
Resim 80 : Güzin Duran, Nü Kadın, Karton üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 166

Resim 81 : Güzin Duran, Nü Kadın, Karton üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 167

Resim 82 : Güzin Duran, Nü Kadın, Karton üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 167

Resim 83 : Güzin Duran, Nü Kadın, Karton üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 168

Resim 84 : Güzin Duran, Nü, 1936, Karton üzerine yağlıboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 168

Resim 85 : Güzin Duran, Nü Kadın, Kontrplak üzerine yağlıboya, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi Deposu, İstanbul 169

Resim 86 : Güzin Duran, Bahçe; Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 169

Resim 87 : Güzin Duran, Kaldırıma Basmaz, Karıncayı Ezmez Aksaraylı İncili İmamın Torunu Kartopu Hanım, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 170

Resim 88 : Güzin Duran, Doktor, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 170

Resim 89 : Güzin Duran, Ferhad, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 171

Resim 90 : Güzin Duran, Şirin, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 171

Resim 91 : Güzin Duran, Tiryaki, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 172

Resim 92 : Güzin Duran, Deli Bekir, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 172

Resim 93 : Güzin Duran, Kanlı Kavak, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 173

Resim 94 : Güzin Duran, Cin Çarpmış Karagöz, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 173

Resim 95 : Güzin Duran, Küçük Hanım, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 174

Resim 96 : Güzin Duran, Aşık Ömer, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 174

Resim 97 : Güzin Duran, Sandalda, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 175

Resim 98 : Güzin Duran, Salıncak, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 175

Resim 99 : Güzin Duran, Şecer-i Vakvak, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 176

Resim 100 : Güzin Duran, Nazeninim'le Servinazım, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 176

Resim 101 : Güzin Duran, Karagöz Tahir – Zühre oyununda, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 177

Resim 102 : Güzin Duran, Karagözün Oğulları, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 177

Resim 103 : Güzin Duran, Kanlı Nigar, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 178

Resim 104 : Güzin Duran, Tiryaki, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 178

Resim 105 : Güzin Duran, Çoban Kızları, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 179

Resim 106 : Güzin Duran, Zühre, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 179

Resim 107 : Güzin Duran, Şair, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 180

Resim 108 : Güzin Duran, Afyonkeş, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 180

Resim 109 : Güzin Duran, Kerem, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 181

Resim 110 : Güzin Duran, Dilruba, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 181
Resim 111 : Güzin Duran, Cadı, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 182
Resim 112 : Güzin Duran, Saray Bahçesi, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 182
Resim 113 : Güzin Duran, Bahçe, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 183
Resim 114 : Güzin Duran, Tahir, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 183
Resim 115 : Güzin Duran, Köçek, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 184
Resim 116 : Güzin Duran, Karagözün Bekçiliği, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 184
Resim 117 : Güzin Duran, Hacivat, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 185
Resim 118 : Güzin Duran, Beberuhi – Mahalle Cücesi – Hacivat'ın Oğlu, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 185
Resim 119 : Güzin Duran, Tuzsuz Bekir, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 186
Resim 120 : Güzin Duran, Karagöz, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 186
Resim 121 : Güzin Duran, Aslı, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 187
Resim 122 : Güzin Duran, Dans Eden Kız, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 187
Resim 123 : Güzin Duran, Yılan Başlı, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 188
Resim 124 : Güzin Duran, Burak, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 188

Resim 125 : Güzin Duran, Çelebi, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 189
Resim 126 : Güzin Duran, Beberuhi, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 189
Resim 127 : Güzin Duran, Çengi, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 190
Resim 128 : Güzin Duran, Saraylı, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 190
Resim 129 : Güzin Duran, Karagöz, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 191
Resim 130 : Güzin Duran, Karagöz'ün Deliliği, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 191
Resim 131 : Güzin Duran, Zenne, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 192
Resim 132 : Güzin Duran, Mumlu, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 192
Resim 133 : Güzin Duran, Trabzonlu, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 193
Resim 134 : Güzin Duran, Zeybek, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 193
Resim 135 : Güzin Duran, Karagöz Satıcı, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 194
Resim 136 : Güzin Duran, Karagöz'ün Karısı, Yaklaşık 1979, Kağıt üzerine suluboya, Topkapı Sarayı, İstanbul 194
Resim 137 : Güzin Duran, Gemili Hat, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 195
Resim 138 : Güzin Duran, Gemili Hat, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 195
Resim 139 : Güzin Duran, Gemili Hat, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 196

Resim 140 : Güzin Duran, Güvercinli Hat, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 196
Resim 141 : Güzin Duran, İbrikli Hat, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 197
Resim 142 : Güzin Duran, Hat Kompozisyonu, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 197
Resim 143 : Güzin Duran, Hat Kompozisyonu, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 198
Resim 144 : Nazif Bey, Zenne, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 198
Resim 145 : Cazû, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 199
Resim 146 : Karagöz, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 199
Resim 147 : Nazif Bey, Tiryaki, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 200
Resim 148 : Hayali Memduh Efendi, Tablalı, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 200
Resim 149 : Tabancalı Matiz, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 201
Resim 150 : Zeybek, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 201
Resim 151 : Güzin Duran, Yahudi, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 202
Resim 152 : Eski Yazı Masası, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 202
Resim 153 : Katip Salih, Galata Külhanbeyi, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 203
Resim 154 : Nazif Bey, Karagöz, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 203
Resim 155 : Güzin Duran, Kaynana, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 204
Resim 156 : Kanto Oyunundaki Süslü Araba, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 204

Resim 157 : Salıncak, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 205
Resim 158 : Güzin Duran, Balık, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 205
Resim 159 : Güzin Duran, Karagöz, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 206
Resim 160 : Güzin Duran, Hacivat, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 206
Resim 161 : Nazif Bey, Tuzsuz Deli Bekir, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 207
Resim 162 : Nazif Bey, Zenne, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 207
Resim 163 : Nazif Bey, Kütahyalı ve Kütahya'daki Çeşme, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 208
Resim 164 : Nazif Bey, Tuzsuz Deli Bekir, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 208
Resim 165 : Nazif Bey, Çelebi, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 209
Resim 166 : Nazif Bey, Hacivat, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 209
Resim 167 : Nazif Bey, Cambazcıbaşı, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 210
Resim 168 : Katip Salih, Acem Tasviri, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 210
Resim 169 : Katip Salih, Arap Mercan, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 211
Resim 170 : Katip Salih, Karagöz Tabuttan Çıkıyor, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 211
Resim 171 : Katip Salih, Laz Uşağı, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 212
Resim 172 : Nazif Bey, Zenne, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 212

Resim 173 : Nazif Bey, Frenk, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 213
Resim 174 : Hayali Memduh Efendi, Feraceli Zenne, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 213
Resim 175 : Hayali Memduh Efendi, Arap, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 214
Resim 176 : Yahudi, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 214
Resim 177 : Nazif Bey, Hacivat, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 215
Resim 178 : Nazif Bey, Karagöz, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 215
Resim 179 : Hayali Memduh Efendi, Çıplak Ak Arap, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 216
Resim 180 : Nazif Bey, Mercan Ağa ile Çelebi Kayıkta, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 216
Resim 181 : Nazif Bey, Rakkas, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 217
Resim 182 : Güzin Duran, Eşek, Deri işi, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 217
Resim 183 : Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 218
Resim 184 : Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 218
Resim 185 : Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 219
Resim 186 : Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 219
Resim 187 Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 220
Resim 188 Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul 220

Resim 189	Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	221
Resim 190	Güzin Duran, Desen Örneği, Kağıt üzerine suluboya, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	221
Resim 191	Güzin Duran, Yazma, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	222
Resim 192	Güzin Duran, Yazma, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	222
Resim 193	Güzin Duran, Yazma, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	223
Resim 194	Güzin Duran, Deri İşi (Minyatür örneği) Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	223
Resim 195	Güzin Duran, Deri İşi (Develi) Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	224
Resim 196	Güzin Duran, Deri İşi (Kuşlu) Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	224
Resim 197	Güzin Duran, Deri İşleri, Feyhaman Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	225
Resim 198	Mihri Müşfik, Kızkardeşi Enise Hanım Portresi, Mukavva üzerine Pastel, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul	225
Resim 199	Müfide Kadri, Güzin Duran Portresi, Kağıt üzerine Pastel, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul	226
Resim 200	Hale Asaf, Otoportre, Feyhaman Duran Kültür ve Sanat Evi, İstanbul	226
Resim 201	Feyhaman Duran, Natürmort, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	227
Resim 202	Feyhaman Duran, Büyükada İskelesi, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	227
Resim 203	Feyhaman Duran, Anadolu Hisarı, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul	228

Resim 204 Feyhaman Duran, Naciye Hanım Portresi, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 228

Resim 205 Feyhaman Duran, Güzin Duran, Karagöz Çalışması Yaparken, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 229

Resim 206 Feyhaman Duran, Güzin Duran, Karagöz Çalışması Yaparken (Ayrıntı) İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Resim Galerisi, İstanbul 229

GİRİŞ

Güzin Duran, İnas Sanayi-i Nefise'de eğitim almış, hocası Feyhaman Duran'la 1922 yılında evlenmiştir. İnönü Kız Lisesi, Cağaloğlu Kız Orta Okulu, Atatürk Kız Lisesi, Beşiktaş Kız Okulu gibi çeşitli okullarda 37 yıl süren resim öğretmenliğinin yanında katıldığı sergilerle de hayatını resme adamış bir sanatçıdır. Bu çalışma İstanbul Üniversitesi resim koleksiyonunu değerlendirmek ve Güzin Duran'ı bir sanatçı olarak incelemek amacıyla yapılmıştır. Sanatçıyı bulunduğu ortam içinde değerlendirerek, yaşadığı dönemde kadın sanatçı olarak önemi vurgulanmıştır. Dolayısıyla İnas Sanayi-i Mektebi ve Sanayi-i Nefise Mektebi gibi Türk resim sanatına kadın ressamlar yetiştiren kurum ve kişilerden yola çıkılmıştır. On dokuzuncu yüzyılın sonu ile yirminci yüzyılın başında giderek artan kadın hareketlerinin ve kadın bilinçlenmesinin bir sonucu olarak kurulan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin yetiştirdiği kadın ressam ve heykeltıraşlar, günümüz Türk sanatının temel taşlarını oluşturanlardandır. Dolayısıyla bu eğitim kurumuna geniş yer verilmiş, kurumun ortaya çıkmasına zemin oluşturan Osmanlı sanat ortamından söz edilmiş, Türk resim sanatı tarihinde önemli bir yer tutan ilk toplu sergilerden biri olan Galatasaray Sergileri'ne değinilmiştir. Tezin katalog kısmında, 1921-1951 yılları arasında yapılan bu sergilerin 1949 yılına kadar hemen hepsine katılan Güzin Duran'ın bu sergilere gönderdiği eserleri, ulaşılabilen bilgiler ışığında verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmanın kapsamına bağlı kalınarak Avrupa'daki sanatsal gelişmeler de, kadının özgürleşme ve sanat hayatına katılım süreci bağlamında kısaca ele alınmıştır.

Bu çalışmada Güzin Duran'ın resimleri manzaralar, natürmortlar, portre ve otoportrelerinden oluşan bir gruplandırma ile değerlendirilerek sanatçının üslubunun ve tekniğinin gelişim çizgisi verilmiştir. Yağlıboya ve suluboya çalışmalarından oluşan koleksiyonun önemli kısmını manzaralar ve natürmortlar oluşturmaktadır. Nü, portre ve otoportre çalışmaları ise daha az sayıdadır. Feyhaman Kültür ve Sanat Evi'nde bulunan Güzin imzalı desen örneklerinden ve yazmalarından parçalar da çalışmaya eklenmiştir.

Yine Güzin Duran'ın Galatasaray Sergileri kataloglarında "deri işleri" olarak belirtilen eserlerinin deri üzerine yaptığı boyamalarla birlikte Karagöz tasvirleri de olduğu düşünülmektedir. Sanatçının özel merakları arasında yer alan Karagöz oyunu ve tasvirlerinden oluşan koleksiyonunun vurgulanması sanatçının bu tasvirlerin üzerinden çalıştığını hatta suluboya olarak birebir örnek yaptığını göstermek açısından yararlı olmuştur; öyle ki deri tasvirlerin oyunda kullanılabilmesi için bırakılan deliklerin sanatçının resimlerinde de aslına uygun olarak boşluklarıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Güzin Duran Türk hat sanatının önemli ustalarından biri olan dedesi Hattat Yahya Hilmi Efendi'den aldığı eğitim ve esinlenmeyle hat sanatında da eserler vermiş, bu merakını eşi ve hocası Feyhaman Duran ile de paylaşmıştır. Güzin Duran'ın hat çalışmaları ayrı bir tez olarak çalışılmakta olduğundan, tezimizde bunlara kısaca, örneklerle değinilmekle yetinilmiştir.

Ele alınan başlıkların çeşitliliği, Güzin Duran'ın çok yönlü sanatçı kimliğini ortaya koymaktadır.

I. GÜZİN DURAN'IN YETİŞTİĞİ ORTAM

1898-1981 yılları arasında yaşamış olan Güzin Duran, Osmanlı'nın batılılaşma hareketlerinin en hararetli dönemine şahit olmuştur. Bir Cumhuriyet kadını olan Güzin Duran eşi Feyhaman Duran ile birlikte Türk resim sanatına önemli katkılarda bulunmuştur. Gerek içinde yetiştiği entelektüel aile ortamı, gerek eşi ve gerekse yaşadığı dönemin kültürel ve politik hareketliliği Güzin Duran'ın kişiliğinin, karakterinin ve sanatsal eğilimlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

19. yüzyılda batılılaşma hareketlerinin hızla yaygınlaştığı bir ortamda toplum içinde kadının konumuna da önem verilmeye başlanmış ve eğitimden günlük yaşam pratiğine kadar kadınların da birer birey olarak ön plana alınması söz konusu olmuştur. Bu temelden hareketle 1859'da ilk kadın rüştiyesi açılmıştır.[1] Ardından 1864'te ilk kız sanat okulu, 1870'te ilk kız öğretmen okulu (Darülmuallimat) açılmıştır. Bu dönemde Namık Kemal, Şinasi, Şemsettin Sami ve Ahmet Rıza gibi yenilik yanlısı yazarlar dergi ve gazetelerde kadın sorununa eğilmişler, özellikle Terakki Gazetesi konuya ağırlık vererek kadın okuyucuların soruna ilişkin mektuplarını yayınlamış ve böylelikle kadın haklarının savunuculuğunu üstlenmiştir. Bunun yanında kadın dergi ve gazeteleri de kadın eşitliği konusunda etkili yayın organları olarak Osmanlı kadının bilinçlenmesine yardımcı olmuşlardır.[2]

Tanzimat sonrasında yeni bir yaşam tarzını oturtmaya çalışan özellikle Osmanlı kent soylusu kız çocuklarını hem evde hem de okulda olmak üzere ciddi bir batı kökenli eğitimden geçirmekte müzik, edebiyat başta olmak üzere güzel sanatlar ağırlıklı bilgi birikimiyle donatmaya başlamışlardır. Böylesi bir Fransız ve İngiliz kültürüyle beslenen ve yetişen kadınlar, toplum içindeki duruşlarını daha reel değerlendirmeye başlayarak bireysel özgürlüklerini elde etme gayretine girişmişlerdir. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanının ardından kadınların bu haklı talebi

---

1 Sema Uğurcan, "**Tanzimat Devrinde Kadının Statüsü, 150. Yılında Tanzimat"** ed. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1992, s. 500-501.

2 Canan Beykal, "Yeni Kadın ve İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", **Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi,** Ankara, Ekim, 1983,Yıl 2, No. 16, sayfa 6.

daha da güçlenmiştir. 1913-1914'te Ulviye Mevlan[*] tarafından kadın haklarının savunulması amacıyla yayınlanmaya başlayan "Kadınlar Dünyası" adlı dergi, II. Meşrutiyetin beşinci yıldönümü kutlamalarını erkeklerin milli bayramı olarak niteleyerek "Hala yaşamakta olduğumuz bu esaret devresinden bizi de kurtarınız, " feryadıyla kadın sorununun siyasal yanını vurgulamak istemiştir[3]. Sıcak savaşa dahil olmanın getirdiği toplumsal duyarlılıkla bu dönemde kadınlar düşünsel ve eylemsel anlamda bir çok faaliyette bulunmuşlar, hem yurt çapında birbirlerine destek olabilmek hem de duyarlılıklarını gösterebilmek amacıyla çeşitli dernek ve birlikler kurmuşlardır. Balkan savaşı sırasında kurulmuş Hilal-i Ahmer (Kızılay), Hanımlar Merkezi, dul ve yetimler için Esirgeme Derneği, askere kışlık giyecek yardımı yapmak üzere 1908'de kurulan Cemiyet-i İmdadiye, Halide Edip tarafından 1909'da kurulan Teal-i Nisvan (Kadınları Yükseltme Cemiyeti), Nezihe Muhittin[**] tarafından 1912'de kurulan Donanma Cemiyeti Kadınlar Şubesi, Nuriye Ulviye tarafından 1913'te kurulan Müdafaa-i Hukuk-u Nisvan (Kadın Hakları Koruma Derneği) bu birlik ve derneklerin başlıcalarıdır.[4]

Gerek toplum içinde karşı cinsle eşitliğini, gerekse Batılı kadın gibi yaşayan hemcinsleriyle kültürel uyumu arayan Türk kadınının sanatsal açıdan bir çevre yaratabilmesi ve bu yolda eğitim olanaklarından yararlanabilmesi için öncelikle kadın eşitliği ve kadın haklarının bilincine erişilmesi gerekliydi.[5] Açılan bu birlik ve

---

[*] Asıl adı Nuriye Ulviye Mevlan Civelek'tir (1893-1964). Suriye doğumludur. Küçük yaşta saraya getirilmiş ve burada eğitim almıştır. Yirmi yaşındayken "Kadınlar Dünyası" başlıklı dergiyi çıkarttı. İkinci evliliğini gazeteci Rıfat Mevlan ile, üçüncü evliliğini ise doktor Ali Civelek ile yaptı. 1913'te feminist bir kuruluş olan Müdafaa-i Hukuk-u Nisvan Cemiyetini kurdu. Kadınların çalışabilmeleri için ilk terzi evlerinin açılmasına önayak oldu. Ayrıca kadınların kamu yaşamında memur olarak çalışmalarını da destekleyen pekçok aktif çalışmada bulundu. Kendisi ilk Türk feminist hareketinin öncüsüdür. (http://www.feminet.org/portre/ulviye_mevlan_civelek.htm)

[3] Beykal, **a.g.e.,**s.6

[**] Nezihe Muhittin (1889-1958), İstanbullu varlıklı bir ailenin kızıdır. Özel eğitim görmüş ve daha sonra fen dersi öğretmeni olarak çalışmıştır. 1913'te Türk Hanımları Esirgeme Derneğini kurmuştur. Kadınlar ve sorunları üzerine yazdığı makaleler Hanımlara Mahsus Gazete'de Zekiye imzasıyla yayımlanmıştır. 1924'te Türk feminist hareketi için bir zemin teşkil eden Türk Kadın Yolu Dergisini kurmuştur. 1923 yılında Kadınlar Halk Fırkası adında bir kadın partisi kurmaya niyetlenmiş ancak engellenmiştir. Aynı zamanda roman yazarlığı da yapmış olan Nezihe Muhittin yaşamı boyunca 15 roman yazmıştır. (Engin Narin, "Osmanlı Kadınının Savaşımı", **Popüler Tarih Dergisi**, İstanbul, Ekim, 2003, Yıl 4, No.38, s 19.)

[4] Beykal, **a.g.e.,**s. 6-7.

[5] Beykal**, a.g.e**., s.6

derneklerdeki öncü kadınlar toplumda kadının birey olarak kabul edilip aktif görev almasında önemli rol oynamışlardır.

1.1. Osmanlı'da Sanat Ortamı

On dokuzuncu yüzyıl Osmanlı batılılaşma hareketlerinin eğitim ve askeri alandaki en büyük yansımalarından biri Mühendishane-i Berri Hümayun'un kurulmasıdır.

Batı resmi Türkiye'de Batı tekniği ve pozitif bilimlerden faydalanma çalışmaları sonucunda benimsenmiştir. Mühendishane-i Berri-i Hümâyun'un programına resim dersinin konması üzerine harita, plan, eşya resimlerinin yapılması, bu arada perspektif bilgisine yer verilmesi, resim sanatına giden kapının aralanmasına yol açmıştır. Bu sırada Türkiye'de matbaacılığın gelişme kaydetmesine paralel olarak da Avrupa'dan litografyacılar getirilmesi, sonra halktan kimselerin litografyacılık öğrenmesi resimle ilgili çalışmaların genişlemesini etkilemiştir. Mühendishane-i Berri-i Hümâyun'dan sonra Harbiye'nin de programına resim dersi konmuş bu iki askeri okuldan sonra programında resim dersi bulunan okulların sayısı zamanla daha da artmıştır. [6]

Mühendishane ve Harbiye'den bir takım ressamların yetişmesi, bunlar arasında bazı kimselerin Avrupa'da resim öğrenimi görüşü ve nihayet bazı Avrupalı ressamların Türkiye'ye gelerek resimler yapmaları, bütün bunlara ilaveten de resmi seven bir hükümdarın başta bulunuşu Türk toplumunda resmin tanınma ve sevilmesi imkanını genişlettiği gibi en nihayet yalnızca resim öğretimi yapacak bir okulun kurulması ihtiyacının belirmesine de yol açmıştır.[7] Bu doğrultuda bir özel resim akademisi kurulmuş, hükümet bir güzel sanatlar okulu kurma teşebbüsünde bulunmuş ve Sanayi-i Nefise Mektebi açılmıştır.

---

[6] Mustafa CEZAR, **Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi**, 1.bs, İstanbul, Türkiye İş Bankası A.Ş. Yayınları, 1971, s. 442.

[7] Mustafa CEZAR, **a.g.e.**,s.425.

Ahmet Ali Bey'in (Şeker Ahmet Paşa) Türkiye'de ilk resim sergisini açışından sonra İstanbul'da resme karşı ilginin birdenbire arttığı ve bu bağlamdaki çalışmaların genişlediği anlaşılmaktadır. Serginin hemen ardından 6 Mayıs 1873 tarihli gazetede çıkan akademi kurulması gerekliliğinden bahseden haberden sonra İstanbul'daki bazı yabancı ressamlar resim dersi verme konusunda harekete geçmişlerdir. 1865 yılında (Mart ayı) padişahın portresini yapmak üzere İstanbul'a davet edilen Guillemet tarafından bir resim dershanesinin kurulduğu görülmektedir. "Desen ve Resim Akademisi" adını taşıyan bu atölyede pastel ve suluboya ile figür, manzara, çiçek ve süsleme dersleri veriliyordu. Atölyeler Pazar hariç her gün sabah 8:00'den akşam 17:00'ye kadar açıktı ve Salı ile Cumartesi günleri sadece bayanlara ayrılmıştı. [8]

Resim alanında ilk adımı II. Mahmud atmış kendi resmini yaptırarak devlet dairelerine astırmıştı. Sultan Abdülaziz de Türkiye'de resim sanatının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. II. Abdülhamid'in saltanatının ilk yıllarında ise, ressam, süslemeci ve mimar yetiştirecek bir okulun kurulması için müsait ortam mevcuttu. Paris'te hukuk eğitimi aldığı sırada resme ve sanata duyduğu ilginin ağır basmasıyla ülkesine döndükten sonra sanata yönelen Osman Hamdi Bey de bu ortamdan süratle faydalanmış ve müzeciliği başlatıp geliştirme faaliyetlerinin ardından Mart 1883'te Sanayi-i Nefise Mektebi'ni açmıştır. [9] Bu eğitim kurumunda ders verecek kadroyu Osman Hamdi Bey bizzat seçmiş mimarlık bölümü için Mimar Alexandre Vallaury, resim bölümü için ressam Salvator Valery ve Josephe Warnia-Zarzecki gibi yabancılarla heykel bölümü için Oskan Efendi'yi görevlendirmiştir. Birkaç yıl sonra faaliyete geçen hakkaklık bölümünün ilk öğretmeni ise Stanislas Arthur Napier olmuştur.

Sanayi-i Nefise Mektebî, Paris'teki l'Ecole des Beaux-Arts örnek alınarak kurulmuştur. Sistemi serbest atölye, zorunlu dersler ve diğer programlardan

---

8 Mustafa CEZAR, **a.g.e.**,s. 426-427.
9 Mustafa CEZAR, **a.g.e.,**s. 303.

oluşuyordu. Resim sınıfları altı yıla ayrılmıştı. Her sınıfın ayrı bir atölyesi ve sınıf geçme sınavları vardı.[10]

Sanayi Nefise Mektebi özellikle yetiştirdiği 1914 Kuşağı sanatçıları gibi yurt dışına gönderilen sanatçıların yeniden bu kuruma dönmesiyle gerçek yapılanmasını tamamlamış, günümüze uzanan süreçte resim sanatının gelişiminde temel oluşturmuştur.[11]

1.1.1. İnas Sanayi-i Nefise Mektebi

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra kadın hakları ve eğitimi konularında filizlenen gelişmelerin bir sonucu olarak Türk kızlarının güzel sanatlar alanında yaratıcılıklarına olanak sağlamak amacıyla açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi ilk öğrencilerini Ekim 1914'te (Halil Ethem'e göre Kasım ayında) almıştı. [12]Okulun açılmasına zemin sağlayan etkinlik ise 7 Şubat 1914'te Darülfünun'da kadınlar için serbest konferansların düzenlenmesiydi. Bu konferanslara beş yüz-altı yüz kadın dinleyici olarak katılırken okulun resmiyet kazanmasıyla bu sayı yirmi altıya düşmüştü. Okulun kuruluş nedenlerinin altında "kadın eşitliği, kadın özgürlüğü, kadın hakları" gibi dönem için yeni kavramlara ilişkin düşünceler yatmaktaydı.

Türk resminin bir sisteme oturmaya başladığı dönemde açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi bir eğitim kurumu olmasının dışında büyük bir görevi de üstlenmiştir. Bu okulun öğrencileri, hem sanat ortamının oluşumuna katkıda bulunarak resme ilişkin sorunlara çözüm aramışlar hem de toplumda sanatçı-kadın olmalarının mücadelesini vermişlerdir.

İnas Sanayi-i Nefise Mektebi resim ve heykel bölümlerinden oluşuyordu. Resim bölümünde iki atölye bulunmaktaydı. Bu atölyelerden birinde 4 Ekim 1914

---

[10] Ahmet Kamil Gören, "Türkiye'de Güzel Sanatlar Okulları:1 Sanayi-i Nefise Mektebi", **Türkiyemiz,** İstanbul, Akbank Yayınları, Ocak 1997, Yıl:27, No: 80, s. 43

[11] Refik Epikman, "Türk Plastik Sanat Hayatına Toplu Bir Bakış", **Ülkü Halkevleri Dergisi**, Ulus Basımevi, Direktör: Fuad Köprülü, No: 78, c.XIII, Ağustos, Ankara 1939, s.526

[12] Zeynep Yasa Yaman, "İnas Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi",**Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi,** İstanbul, İletişim Yayınları, 1994, C.IV, s:170

tarihinde Paris'teki eğitiminden yeni dönen "1914 Kuşağı" ya da "Çallı Kuşağı" olarak anılan grubun üyelerinden biri olan Ali Sami Boyar hocalık yapmaktaydı. Bundan bir ay sonra da ünlü kadın ressam Mihri Müşfik Hanım (1886-1954) diğer resim atölyesinde hocalık yapmaya başlamıştı.

Ali Sami Boyar Ekim 1915'te İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'ndeki görevinden ayrılınca yerine Aznif Hanım geçmişti. Açılan bu yeni okulun ilk müdürü ünlü matematikçi Salih Zeki Bey'dir[*]. Daha sonra Mihri Müşfik Hanım okulun müdürlüğünü yapacak; ondan sonra ise bu görevi Ömer Adil Bey sürdürecektir.

Mektepte ayrıca anatomi derslerini Ali Nurettin (Berkol), sanat tarihi ve estetik derslerini ise Osman Hamdi Bey'in damadı Vahit Bey, daha sonra Ahmed Haşim vermiştir. Ahmed Ziya Bey'in de perspektif derslerine girdiği bilinmektedir.

"1914 Kuşağı"nın diğer bir ünlü temsilcisi Feyhaman Duran, Paris'ten döndükten sonra, o sıralarda Avrupa'ya gitmekte olan Mihri Müşfik Hanım'ın önerisiyle Ömer Adil Bey'in müdürlüğünü yaptığı İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nde 2 Aralık 1919 tarihinde usul-ü tersim (perspektif) hocalığına başlamıştır. [13]Kız ve Erkek Sanayi-i Nefise Mektepleri 1924-25'te birleştirilince yeni yapılan düzenlemeyle Feyhaman 1927'de yeniden usul-ü tersim hocalığına atanmıştır.[14]

İnas Sanayi-i Nefise Mektebi varlığını sürdürdüğü kısa süre içinde sürekli yer değiştirmekten ve değişikliklere uğramaktan kurtulamamıştır. Mektebin ilk binası günümüzde İstanbul Kız Lisesi olarak bilinen eski Bezmialem Valide Sultan Mektebi

---

[*] Salih Zeki Bey (1864-1921) İstanbul doğumlu ünlü Türk matematikçisidir. 1882 yılında Darüşşafaka'yı birincilikle bitirmiş ardından Posta Telgraf Nezareti Telgraf Kalemi'nde memurluk yapmıştır. 1884'te kurum tarafından Paris'e gönderilmiş ve Politeknik Yüksekokulunda elektrik mühendisliği eğitimi görmüştür. Yurda döndükten sonra Mekteb-i Mülkiyede fizik ve kimya dersleri vermiş, Rasathane-i Amire müdürlüğü yapmış, Maarif Nezareti Meclis-i Maarif üyesi olmuş, Mekteb-i Sultani'nin müdürlüğüne atanmıştır. 1912'de Maarif Nezareti müsteşarı, 1913'te de Darülfünun-ı Osmani rektörü olmuştur. Yaşamının sonunda akli dengesini yitirmiştir. Pek çok matematik ve fizik kitabı yazmıştır.(http://www.bilkent.edu.tr/~sertoz/turk/salih/htm)

[13] Ahmet Kamil Gören, "Türkiye'de Güzel Sanatlar Okulları:2 İnas Sanayi-i Nefise Mektebi,Kadın Ressamlar, Özel Resim Atölyesi ve Resim Kursları", **Türkiyemiz,** İstanbul, Akbank Yayınları, Kasım, 1997, yıl. 27, No: 82, s. 18

[14] Gül İrepoğlu, **Feyhaman**, İstanbul, Tifdruk matbaacılık, 1986, s:35

idi. Bazı kaynaklara göre de İnas Sanayi-i Nefise Mektebinin ilk binası olarak Bayezid'teki Zeynep Hanım Konağı (günümüzdeki İstanbul Üniversitesi Edebiyat ve Fen fakültelerinin bulunduğu yer) eski Dar-ül Fünun binası olan konağın ikinci katının yalnızca iki odasında eğitime başladığı belirtilmektedir. (Okulun ilk öğrencilerinden Nazlı Ecevit ve Güzin Duran'la yapılan görüşmeler gerekse araştırmalar sonucunda okulun Zeynep Hanım Konağı'nda eğitime başladığı bir süre sonra Bezm-i Alem Kız Sultanisine taşındığı erkek bölümüyle karışımından önce de Gedikpaşa'da eğitim yaptığı anlaşılmıştır.)[15] Maik Aksel'e göre Darülfünun içinde kız Sanayi Nefise Mektebi'ne üç oda ayrılır. Erkek öğrencilerin arasına kızların karışmaması için teneffüsler ayrı saatlere getirilir. [16]Sanat tarihçisi Mustafa Cezar'a göre, Sanayi-i Nefise Mektebi, ilk binası olan günümüzdeki İstanbul Kız Lisesi'nde birkaç yıl kaldıktan sonra Gedikpaşa'da sübyan mektebi olarak inşa edilmiş bir binaya taşınır. (Bu okul, günümüzdeki Bayezid tramvay durağının hemen karşısında, Gedikpaşa'ya doğru inen Tiyatro Caddesi ile bu caddeye uzanan bir sonraki Karakol Sokak arasında konumlanmaktadır) Okula giriş, Tiyatro Caddesi'nden aşağıya doğru inerken hemen sağdadır[17].

İki mektep Mehmet Cemil (Cem) Bey'in müdürlüğünün son yılında (1924-1925) birleştirilince, Gedikpaşa'daki bina terk edilmeyip burası resim ve heykel atölyesi olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Kız öğrencilerin bir kısmı o sıralarda erkek öğrencilerin öğrenim gördüğü Cağaloğlu'ndaki binaya geçmiş bir kısmı da Gedikpaşa'daki heykel atölyesinde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Öğrencilerin toplu olarak bir araya gelmeleri ancak Fındıklı'daki binaya taşınılmasından sonra gerçekleşmiştir[18].

İnas Sanayi-i Nefise Mektebi yeni kurulduğunda imkanları erkek mektebindekiler kadar zengin değildi ancak olanaklarının arttırılmasında Amerikan

---

15 Beykal, **a.g.e.,**s:13

16 Malik Aksel, "Bir Kız Mektebi",**Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi,** İstanbul, Şubat, 1973,No:14, s. 10

17 Mustafa Cezar, **Güzel Sanatlar Eğitiminde 100.Yıl,** İstanbul, M.S.Ü.Yayınları, 1983, s. 14.

18 Mustafa Cezar, **Güzel Sanatlar Eğitiminde 100.Yıl,** İstanbul, M.S.Ü.Yayınları, 1983, s. 14-53.

Koleji ile Fransız kız okullarının da büyük katkısı olmuştu.[19] Bunun yanı sıra okulun gelişimine manevi ve profesyonel anlamda önemli katkısı olan kişilerin başında Mihri Müşfik Hanım gelmekteydi.

İlk kadın ressamımız olan Mihri Müşfik Hanım sanatçı kişiliğinin yanında liderlik vasıflarıyla da Türk Resim Sanatı içinde önemli bir yer edinmiştir. Mihri Hanım atölyeye haftada iki kez geliyordu. Öğrencilerine genellikle büyük boy figürlü çalışmalar için füzen veya kömür kalem kullandırması; derste öğrencilerine çekül kullanmalarını önermesi ayrıca özellikle desen konusunda sıkı bir disiplin izlemesi genel özelliklerindendir. Mihri Hanım, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nde görev almaya başladıktan sonra girişken yapısını kullanarak Türkiye'de ilk kez çıplak kadın modeli kız atölyesine getirtmiştir. Bu konuda öncü olması yaşadığı dönem ele alındığında dikkat çekicidir.[20] Modellerini genellikle Türklere göre daha az tutucu olan Rum ve Ermeni hanımlardan seçmiştir. Erkek model sorununu ise Arkeoloji Müzesi'nden getirilen torsoları kullanarak çözmüştür. Bir süre sonra Zaro Ağa adlı bir yaşlının ve okul müstahdemi Ali Efendi'nin poz vermesiyle öğrencilerinin figür çalışmaları yapmalarını sağlamıştır. Öğrenciler ise hamamlardan, sokaklardan para karşılığında kadın model tutmakta ve hatta 1917'den sonra Rusya'daki çalkantılı ortamdan kaçan Rus göçmenleri de model olarak kullanmışlardır[21].

Prof. Adnan Çoker'in Güzin Duran'la yaptığı görüşmelerden Mihri Hanım'ın öğrencilerinin sadece kendi üslubuna bağlı kalmalarını önlemek amacıyla başka bir hocanın tarzını da öğrenmeleri için altı ay kadar Ali Sami Boyar'ın atöyesine gönderdiğini öğrenmekteyiz.[22] İnas Sanayi-i Nefise öğrencilerinin yaz tatillerinde çalışmalarını asker ressamlar kuşağından büyük usta Hoca Ali Rıza'nın gözetiminde

---

19 Sezer Tansuğ, **Çağdaş Türk Sanatı**, 6. bs. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2003, s. 136-137.

20 Ahmet Kamil Gören, "Türkiye'de Güzel Sanatlar Okulları:2 İnas Sanayi-i Nefise Mektebi, Kadın Ressamlar, Özel Resim Atölyesi ve Resim Kursları",**Türkiyemiz,** İstanbul, Akbank Yayınları, Kasım 1997,Yıl: 27, No: 80, s. 22-23.

21 Beykal, **a.g.e**.,s. 10

22 Burcu Pelvanoğlu, "Hale (Salih) Asaf'ın Yaşamı ve Sanatı", **Mimar Sinan Üniversitesi Sanat Tarihi Yayınlanmamış Lisans Tezi**, Danışman: Prof. Zeynep İnankur, Haziran 2002, s. 15

Gülhane Parkı ve Üsküdar'da; kimi zaman da Mihri Hanım denetiminde özel izin ve polis koruması altında Topkapı Sarayı'nda ve Köprüaltı'nda sürdürmüşlerdir.[23]

Mihri Müşfik Hanım'ın öğrencilerini resim çalışmaları ve konusunda heveslendirmek için çeşitli uğraşlarda bulunduğu da bilinmektedir. Fikrini kendisinin oluşturduğu, öğrencilerinin çalışmalarını değerlendirerek aralarından birinci, ikinci ve üçüncü olarak seçip atölye duvarlarında sergileyerek öğrencilerini özendirdiği yarışma buna güzel bir örnektir. Ancak mektepte eğitim gören öğrencilerin ilk ciddi sergi tecrübelerinin Galatasaray Sergileri olduğu da bir gerçektir[24].Mihri Müşfik'in kendi adına ödül koyduğu ilk yarışmayı Sabiha Rüştü Hanım kazanmıştır.[25]

Okul ilk açıldığında 33 öğrenciye sahipken daha sonra okula yazılıp kısa bir süre çalışıp ayrılanlar,misafir öğrenci olarak devam edenler olmuştur. Mektebe ilk başvuran öğrenci, Müzdan Sait Hanım'dır(1897-1986). İkinci öğrenci Muide Esat Hanım, üçüncüsü Belkıs Mustafa Hanım (1896-1925) ve dördüncüsü ise Nazire Osman'dır. Güzin Hanım (Duran;1898-1981) ve Nazlı Hanım (Ecevit;1900-1985) Sanayi- Nefise Kız Mektebi'nin verdiği ilk mezunlar arasında en tanınmış olanlarıdır.[26] Bu okul pek çok kadın sanatçının yetiştiği bir kurum olmuştur. Bu sanatçılar çeşitli etkinliklerde kendilerini göstermişler ve Galatasaraylılar Yurdu resim sergilerine katılarak övgüler toplamışlardır.[27] Mektebin yetiştirdiği bir diğer ünlü ve başarılı sanatçı da Fahrünissa-Zeyd'dir (1901-1991). Mektebi 1920'de bitiren Zeyd'in Çağdaş Türk Resim Sanatı'na soyut ve büyük boyutlarda çalışmalarıyla tartışmasız önemli katkıları olmuştur.[28]

Sabiha Bengütaş ve ilk Türk heykel hocası İhsan Özsoy'un (1867-1944) öğrencisi Nermin Faruki İnas Sanayi-i Nefise'nin heykel bölümünden mezun olmuşlardır. Dönemin ünlü kadın sanatçıları arasında Nazmi Ziya'dan özel dersler

---

23 Ahmet Kamil Gören, "Türkiye'de Güzel Sanatlar Okulları:1 Sanayi-i Nefise Mektebi", **Türkiyemiz,** İstanbul, Akbank Yayınları, Ocak 1997, yıl. 27, No: 80, s. 18

24 Beykal**, a. g.e.**,s. 10

25 Malik Aksel, **a.g.e.,** s. 10

26 Taha Toros**, İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s.;42-45

27 Beykal, **a.g.e**.,s. 10

28 Ahmet Kamil Gören, "İnas Sanayi-i Nefise", **Art Decor**, İstabul, 1996, sayı:43-44, s:126

alan ve mektebe konuk öğrenci olarak devam eden Melek Celal Sofu (1896-1976), Müfide Kadri (1889-1911), Harika Sirel Lifij (1890-1991), Vildan Gezer (1889-1974), Emine Fuad Tugay, Sabiha Rüştü Bozcalı (1903) ve Hale Asaf (1905-1938) yer almaktadır. [29]Bu isimlerden de anlaşıldığı gibi 1914'te kurulup, 1924-25'te Sanayi-i Nefise Mektebi ile birleştirilen İnas Sanayi-i Nefise Mektebi, yetenekli genç kızların sanat hayatına aktif olarak katılabilmelerini sağlaması açısından çok büyük bir işlevi yerine getirmiş bir kurumdur. Bu cesur girişimle Türk kadını toplum içinde söz hakkını sanat yoluyla elde etmeye başlamış ve Türk resim sanatının zemininin yeni yeni oluştuğu dönemde bu sanatın gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

1.1.2. 1914 (Çallı) Kuşağı

1910 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nden mezun olup devlet tarafından Paris'e gönderilen ve orada çağın hızlı gelişen sosyal, kültürel, sanatsal, teknolojik ve benzeri olaylarını yakından inceleyen 1914 savaşı başlangıcında yurda dönen ressamlar açmaya başladıkları sergilerle Türk sanatında yeni bir devreyi başlatmış oldular. Beyoğlu'nda açılan bu sergilerde Nazmi Ziya, Avni Lifij, Namık İsmail, Feyhaman Duran, M. Sami Boyar ve diğerlerinin eserleri sıklıkla yer almıştır. Bu durum geleceğin Türk resim sanatı'nın yönünü belirlemesi açısından önemli bir çıkış noktasıdır. 1914 Kuşağının açtığı bu yoldan, daha sonra bu kuşağın öğrencileri olan diğer sanatçılar geçerek, günümüz sanat ortamının zeminini oluşturmuşlardır.[30]

1914 Kuşağına "Çallı Kuşağı" adı verilir. Bunun nedeni, Çallı İbrahim'in Anadolu insanı olmaktan kaynaklanan esprili, anekdotları ve bohem yaşantısıyla ün yapmış popüler bir sanatçı olmasıdır.[31]

Sanatçılar hangi kesimden olurlarsa olsunlar, 1916 yılında İstanbul'da başlattıkları sergi etkinliklerini birlikte yürütmüşlerdir. Daha önce İtalyan lokali

---

[29] Fatma Ürekli, "Güzel Sanatlar Eğitiminde Osmanlı Hanımlarına Açılan Bir Pencere, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi" **Tarih ve Toplum Dergisi**, No: 23, c.39, Mart 2003, s.186

[30] Ahmet Kamil Gören, "1914 Kuşağı" Sanatçıları Paris'te", **Antik- Dekor,** İstanbul, 1996, No.36, s. 62

[31] Tansuğ, **a.g.e.**,s. 120

olarak sergi etkinliklerine sahne olan Societa Operaia, Galatasaraylılar Yurdu adı altında, Türk Kulübü haline getirilerek bu sanatçıların sergileri burada sergilenmiştir [32] Beyoğlu'nda açılan bu sergilerde Nazmi Ziya, Avni Lifij, Namık İsmail, Feyhaman Duran, M. Sami Yetik, İbrahim Çallı, Halil Paşa, Şevket Dağ, Hikmet Onat, Ruhi 'nin eserleri dikkati çekmekteydi.[33]

Yeni ressamların ilk gösterilerinde dikkati çeken tabloların hemen hemen tümünde açık, seçik beliren yeni ruh, yeni duyuş, yeni teknikti. Şimdiye kadar Türk ressamlarının yanaşamadığı figür ve portre türleri doğmuştu. Bundan böyle, yaşayan insanların, kadın ve erkeklerin yüzleri, toplumun keder ve sevinçleri tükenmez bir konu kaynağı olan İstanbul'un binbir görünümü plastik sanatımıza girmişti.[34] Uyguladıkları teknik Empresyonizme yakındI, siyah, kahverengi ve her çeşit koyu tonları paletlerinden atmışlar, atölyelere kapanmaktan çok açık havaya çıkıp İstanbul'un pırıltılı aydınlığını tuvallerine geçirmeye çalışmışlardı.[35]

1914 kuşağı Türk resminde gerçek bir dönüm noktasıdır. Türk resim tarihi içinde yer alan sanatçıları, Empresyonizmin genel anlamı ötesinde bu akımın özel bir tarihsel zaman süreci içinde geçerli olan ve kendi içinde modern soyutlamaya doğru atılan adımların geliştirildiği bir Batı akımıyla sıkı ilişki içinde görmek pek olanaklı değildir. Bu sanatçılar Batıdan etkilenmişler; fakat kendilerinden önce Türk resminde beliren değişim ihtiyaçlarını yerine getirme görevi asıl işlevleri olmuştur. [36]

1.1.3. Galatasaray Sergileri

Türkiye'de resim sanatının gelişimi sırasında Sanayi-i Nefise'de başlatılan klasik atölye eğitiminin yanı sıra düzenli sergi organizasyonları da yapılıyordu. Dönemin gelişen teknolojisi, karışık ve hareketli politik ortamı içinde resim sanatının

---

[32] Tansuğ, **a.g.e.**, s. 121
[33] Nurullah Berk, **İstanbul Resim ve Heykel Müzesi,** İstanbul, Akbank Yayınları, 1972, s. 4
[34] Nurullah Berk-Kaya Özsezgin**, Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi**, T.İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983, s. 25
[35] Nurullah Berk**, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi**, Akbank Yayınları, İstanbul, 1972, s. 14
[36] Sezer Tansuğ, **a.g.e.**,134

bir meslek niteliği kazanması için çalışmalar yapılıyordu. Bir meslek birliğinin çevresinde birleşme süreci İkinci Meşrutiyet'i izleyen dönemde ilk aşamasına ulaştı ve Osmanlı Ressamlar Cemiyeti doğdu. Cemiyetin çıkarttığı mecmua 1909-1913 yılları arasında 18 sayı halinde yayımlandı[37]. Cemiyet ve çıkartılan bu mecmua (Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Mecmuası) sekiz yıl sonra oluşacak Galatasaray Sergileri'nin de temelini atmaktadır. 1.Dünya Savaşı'nın ortasında, 1916 İlkbaharında Birinci Galatasaray Sergisi (190 eser sergilenmiştir. Ancak, bu sayı katalog baskısında 188 eser olarak görünmektedir. Katalog sonuna el yazısıyla eklenen İbrahim Feyhaman Bey'in iki eseriyle toplam 190'a ulaşmıştır) ilk olarak Türk girişimciler tarafından gerçekleştiriliyordu. Türkiye'de resim sanatının yenilenen gelişme koşullarına önemli bir uyum sağladığı 19. yüzyılın son çeyreği, bu alandaki kurumlaşma çabalarını da içermektedir. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Gazetesi Türk resim sanatındaki yönelişlerin açıkça izlenebilmesini sağlamaktadır.

Galatasaray Sergileri'nin başlangıçta "Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi", "Galatasaraylılar Yurdu Dahilinde Türk Ressamları Sergisi", 1919'dan sonra ise, "Galatasaray Mekteb-i Sultanisi'nde Türk Ressamları Sergisi", "Türk Ressamlar Cemiyeti Üçüncü Galatasaray Sergisi" gibi çeşitli adlarla sunulduğunu görmekteyiz. Galatasaray Sergileri gerek adlandırılırken gerekse sıralanırken çoğu kez karıştırılmıştır. Bu sergi kataloglarından anlaşılmaktadır. Kataloglar yanıltıcı olduğundan kronolojik sırayı takip etmek daha doğru olacaktır.

1908'de kurulan "Osmanlı Ressamlar Cemiyeti" adı ise, birinci (1916), ikinci (1917) serilerinde kullanılmamıştır. Böylece bir yıl ara vererek savaş nedeni ile 1918'de yapılmayan Galatasaray Sergisi'nden sonra 1919'da tekrar etkinliğine başlayarak birlik adı yeni bir kimliğe dönüşmüştür. Cemiyetin adı bu tarihten sonra 1927'ye kadar " Türk Ressamlar Cemiyeti" olarak kullanılmıştır.[38] Büyük bölümü Sanayi-i Nefise Mektebi mezunu sanatçılarca kurulan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti ülkemizdeki ilk sanatçı birliği olması bakımından önem taşımaktadır.

---

[37] Sezer Tansuğ, "Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Hakkında",**Osmanlı Ressamlar Cemiyetinden Güzel Sanatlar Birliğine (1909-1991**), Alarko Sanat Galeri Katalogu, İstanbul, 1991, s. 1

[38] Adnan Çoker, "Galatasaray Sergileri"**, Resim Tarihimizden: Galatasaray Sergileri (1916-1951)**,_Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 6.

Avni Lifij'in 6. Galatasaray Sergisi'nden sonra yazdığı eleştiri yorumunda bu sergilerin gelecekte yabancıların da dikkatini çekecek kadar önemli sanat hareketleri seviyesine çıkacağını belirtirken diğer sergilere göre 6. Galatasaray Sergisi'nin daha hareketli olmasının yetenekli sanatçıların istikrar ve ciddiyetlerini devam ettirmelerinden kaynaklandığını yazmaktadır.[39]

Galatasaray Sergileri Türk Resim Sanatı'nın "Çallı Kuşağı" ya da "1914 Kuşağı" olarak bilinen en önemli sanatçılarını bir araya toplayan bir birlik tarafından yönetilmektedir[40]. Cumhuriyet döneminde de etkinlikleri sürmüş olan bu sanatçılar, toplumsal konulu eserler yanında Atatürk ve devrimlere bağlılığı konu alan resimler yapmışlar, aralarında eğitimci yönleri bulunanlar, Cumhuriyet dönemi sanatçılarının yetişmesinde önemli rol oynamışlardır.[41]Bu sergilerde çok önemli Türk sanatçıların yanı sıra pek çok yeni ünlenen ressamın amatörlük dönemlerine ait resimleri de sergilenmişti. Yine bu sergilerde kadın ressamların eserlerine de yer veriliyordu. Hale Asaf, Melek Celal(Sofu), Sabiha(Bozcalı), Mualla Fethi (İsfendiyaroğlu), Güzin Duran, Nevzad, Müzdad Hanımlar, açılan sergilerde tablolarını sergileme imkanı buluyorlardı.[42] Güzin Duran da Galatasaray Sergilerinin müdavimleri arasındaydı. Sanatçının eserlerini 1921-1949 yılları arasındaki bütün sergilerde görmek mümkündür.

Ressamların sergi öncesi hazırlıklarına dair fazla belgeye rastlanmaz ama ressamlarımızın, dönemin cemiyet ve birlik başkanlarına yazdıkları mektuplar sergilerin hazırlık aşamasına ışık tutacak niteliktedir. Resim sergilerinin müdavimleri arasında yer alan Feyhaman –Güzin Duran çifti de 31 Mayıs 1934 tarihinde Cemiyet idaresine yazdıkları mektupta sergiye gönderdikleri resimleri sıralarlar ve şöyle devam ederler "Hasan Beyefendi vasıtasıyla 3 benim, 2 de eşimin 5 parça iş

---

39 Avni Lifij, "Galatasaray Sergisi," **Sanat Çevresi**, İstanbul, Temmuz, 1982, No. 45 s. 4

40 Adnan Çoker**, a.g.e**.,s. 7.

41 Ömer Faruk Şerifoğlu, "1914 Kuşağı ve Galatasaray Sergileri", **Resim Tarihimizden: Galatasaray Sergileri (1916-1951)**,Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 21

42 Burak Çetintaş, "Galatasaray Resim Sergileri", **Antik-Dekor**, İstanbul, Kasım-Aralık, 2004, No. 85, s:15

gönderiyorum. Natürmort 40, peyzaj 60, taslak 60, suluboyalar 10'dur.Fakat bunlar fazla ise sizlerin uygun bulabileceğiniz herhangi bir fiyatı seve seve kabul ederiz.[43]

Serüveni eski Societa Operaia binasında başlayan, sanat tarihine Galatasaray Sergileri olarak geçen 35 yıldan beri süregelen bu etkinliğin sonu 1951'de Galatasaray Lisesinin, son kez ev sahipliği yapmasıyla bitmiştir. 1952 yılında yapılması planlanan Galatasaray Sergisi, bütün hazırlıklar yapılmış olmasına rağmen, okul binasındaki tadilat gerekçesiyle yapılamamıştır. Beyoğlu'nda daha uygun bir sergi mekanı arayan Birlik, söz konusu sergiyi ancak Kasım 1952 tarihinde Amerikan Haberler Merkezi'nde açabilir. Eski etkinliğini yitirmiş olan sergiler "Güzel Sanatlar Birliği İstanbul Sergisi" olarak devam eder. Güzel Sanatlar Birliği Resim Derneği, daha sonraki yıllarda Fransız Kültür Merkezi ve Taksim Sanat Galerisi'nde açtığı bu sergileri halen sürdürmektedir. [44]

1.1.4. Dönemin Kadın Sanatçıları

Kadınların sanat dünyasında etkin ve yerinde söz sahibi olmasını sağlayan ilk kadın sanatçıların hemen hepsi İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin eğitiminden geçmiştir. İlk dönem Türk kadın ressamların öncüsü ve hocası olan Mihri Müşfik Hanım ile onun sayesinde Türk ressamları arasında haklı yer alan ve kendilerinden sonra gelen nesil üzerinde etkiler bırakan önemli kadın ressam ve heykeltıraşlar şunlardır:

---

[43] Mustafa Cezar, "Türkiye'de İlk Resim Sergisi" **1. Osman Hamdi Bey Kongresi Bildirileri,** İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, 1992, s.

[44] Ömer Faruk Şerifoğlu, "1914 Kuşağı ve Galatasaray Sergileri**", Resim Tarihimizden: Galatasaray Sergileri (1916-1951)** ,İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, s. 21-22

Mihri Müşfik Hanım (1886- 1954)

Türk resim sanatının ilk kadın ressamıdır. Mihri Hanım'dan yaş bakımından büyük olan Nuriye ve Celile gibi biri gravürde, diğeri pastel ve yağlı boyada eser vermiş kadınlar varsa da, ilkinin bu mesleğe fazla eğilmemesi, diğerinin de tekniğinde Mihri Hanım'ın düzeyine erişememesi açısından, Mihri Hanım'ı ilk Türk kadın ressamı olarak tanımlamak gerekir.[45] Kadıköy Bahariye'de varlıklı bir ailede, 1886 yılında doğdu. Askeri Tıbbiye'nin ünlü hocalarından Mehmet Rasim Paşa'nın kızıdır. Kadın ressamlar arasında çok önemli bir yere sahip olan Hale Asaf Mihri Hanım'ın yeğenidir. İyi bir eğitim alarak büyüyen sanatçı dönemin saray ressamı Zonaro'nun Akaretler Caddesi'ndeki atölyesinde özel dersler aldı ve resim yeteneği hocasının dikkatini çekince resme ağırlık vermeye başladı. Yaşadığı dönemde Türk kadınların resim eğitimi için Avrupa'ya gönderilmesinin yadırganacağının, bunun o günün anlayışına ters düşeceğinin farkında olan Mihri Hanım gençliğin verdiği macera hevesiyle Roma'ya kaçtıktan sonra buradan Paris'e geçerek ünlü Fransız ressamların yaşadığı Montparnasse'a yerleşti. Burada hem ev hem de atölye olarak kullandığı evde portreler yaparak yaşamını kazandı. O sıralarda yine Paris'te karşılaştığı siyasal bilimler öğrencisi Müşfik Selami ile evlendi. Burada tanıştığı Maliye Nazırı Cavid Bey'in tavsiyesiyle 1913'te İstanbul Darülmuallimatı'na resim öğretmeni olarak atandı. Ardından 1914'te kurulan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nde resim hocalığı ve müdürlük yaptı. Resim ve heykel sanatının genç kızlar arasında yaygınlaşması ve genç kızların dönemin tutucu ortamında çıplak modellerden desen çalışması için verdiği mücadelelerle ünlendi.[46]

Paris'te bohem bir yaşam süren Müşfik çifti İstanbul'a döndüklerinde de aynı yaşamı sürdürdüler. Ancak bunun sonucunda ortaya çıkan dedikodular çiftin ayrılmasına ve 1922'de Mihri Müşfik'in hocalık vazifesinden istifa ederek yeniden yurtdışına çıkmasına neden oldu. İkinci kez geldiği Roma'da İtalyanların ulusal kahramanı ve şairi Gabriel d'Annunzio ile aralarında bir gönül ilişkisi başladı.

---

45 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s. 9.

46 Ahmet Kamil Gören, "Mihri Müşfik",**Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,**ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul,YKY, 1999, C.II,s. 212.

d'Annunzio'nun Papa ile yakın dostluğu, Mihri Hanım'ın Papa'nın portresini yapmasına olanak sağladı. 1938'e kadar Roma'da özel çalışmalarını yürüten Mihri Hanım Amerika'da New York, Boston, Washington ve Chicago gibi şehirlerde bulunarak çeşitli üniversitelerde profesörlük yaptı.[47] . Amerika'da zengin ailelere özel dersler vererek yaşamını sürdürdüyse de ölümü büyük bir yoksulluk içinde oldu ve kimsesizler mezarlığına gömüldü.[48]

Portre ve figür ağırlıklı çalışmaları olan ve sağlam desen anlayışı ile kendine has bir üsluba sahip olan sanatçı eserlerinde çoğunlukla yağlıboya ve pastel kullanmıştır.[49] Batı'da oryantalizmin benimsendiği dönemde portreleri veya bedenleriyle Mihri Hanım'ın resimlerine konu olan kadınlar Batı oryantalizminde sıklıkla betimlenen Osmanlı kadını figürlerinin aksine Tanzimat ve Meşrutiyet düşüncesiyle - her ne kadar kuşatıcılığı elit tabakayla sınırlı kalsa da - dinamizm kazanmış kadınlardır.[50]

---

47 Ahmet Kamil Gören, "Mihri Müşfik",**Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,** ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, YKY,1999, C.II, s. 212.-213.

48 Taha Toros,**a.g.e**.,s16.

49 Ahmet Kamil Gören, "Mihri Müşfik",**Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,** ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, YKY,1999, C.II, s. 213

50 Taha Toros, **a.g.e.**, s. 17.

Müfide Kadri (1889 – 1911)

1889 yılında İstanbul'da doğdu. Küçük yaşta babasız kalan sanatçı din bilgini Kadri Bey tarafından evlatlık alındı. Hiçbir okula gönderilmeyerek evde verilen özel derslerle yetiştirildi. Güzel sanatların her dalına karşı, şaşırtıcı yeteneği, ona bir Tanrı vergisiydi. Ailenin yakınlarından ünlü müzikologumuz Rauf Yekta Bey, Müfide'nin çocukluğunu ve sanat tutkusunu şöyle anlatır:

"...Öyle sanıyorum ki, resim tutkusu Müfide'ye on yaşındayken gelmiştir. Suluboya ile yaptığı ilk eserlerini gördüğüm vakit yaşına göre büyük yeteneğinden dolayı bu küçük ressamı, dilimin tüm gücüyle alkışlamıştım. Müfide'nin evi, Çamlıca'nın pek şairane bir köşesinde bulunduğundan, yaradılışında doğaya aşkı, bu zeki çocuğun, gelişmesinde etkili olmuştur."[51]

Edebiyat ve din derslerinin yanında o dönemler müze müdürlüğü yapmakta olan Osman Hamdi Bey ve Sanayi-i Nefise'de hocalık yapmakta olan Valeri'den resim dersleri aldı[52]. Büyük yeteneğiyle Osman Hamdi Bey'in dikkatini çeken Müfide Kadri yine Osman Hamdi Bey'in önerisiyle Halil Paşa'dan ders almaya başladı.[53]

Çok genç yaşta Numune Mektepleri'nde öğretmenlik mesleğine başlayan ilk kadın sanatçı olarak kabul edilmektedir.[54] Ayrıca II. Abdülhamit'in kızı Adile Sultan'ın eğitimini de üstlenmiştir.[55]

Münih'te açılan bir sergiye yolladığı eseri birincilik ödülü alarak altın madalyaya layık görülen Müfide Kadri 1911'de henüz 22 yaşındayken verem

---

51 Toros, **a.g.e.**, s.19

52 Ahmet Kamil Gören, "Müfide Kadri", **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,** ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1999, C.II, s. 328.

53 Z.Rona, "Müfide Kadri", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul**,** YEM Yayınları, 1997, C.II, s. 1314.

54 Ahmet Kamil Gören, "Müfide Kadri",**Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1999, C.II, s. 328

55 Beykal, **a.g.e.**,s. 7.

yüzünden vefat etmiştir. 22 yıllık yaşantısında, Müfide Kadri 40'a yakın eser yapmıştır.Bu eserleri babası Kadri Bey, Donanma Cemiyeti'ne armağan etmiştir. Bunlar bu dernek adına satılmıştır.[56] Vefatından sonra eserleri satışa sunulan sanatçının pek çok eseri Almanlar tarafından satın alınmıştır.[57] Sanatçının iki eseri Devlet Resim ve Heykel müzesinde bulunmaktadır. Bunlardan biri, 1907 yılında yaptığı Sahilde Aşk isimli tablosu, diğeri Güzin Duran'ın 13 yaşındaki portresidir.[58]

Eserlerinde özellikle kadın portrelerine yer veren Müfide Kadri'nin modellerinin sadece fiziksel görünüşüne değil ruh dünyalarına da önem verdiği bariz bir şekilde göze çarpmaktadır. Çoğunlukla portre ve figür içeren manzara resimleri yapan sanatçı ağırlıklı olarak yağlıboya ve pastel boya kullanmıştır.[59] Ölümünden sonra Şehbal ve Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin gazetesinde yayımlanan Bir Afrika Güzeli, Meraklı ve Mutalaa, Bir Oda Köşesi ve Def Çalan Kız, önemli eserlerindendir.[60]

Müfide Kadri gerek yeteneği gerekse görüşleri ile ilerici kadınlığın simgesi haline gelmiştir.[61]

Müfide Kadri ve Mihri Müşfik Osmanlı toplum düzeninde kadının toplumsal durumuyla ilgili savaşımın sanatsal alanda önemli rol oynamışlardır. Kişilik olarak aralarında büyük farklar bulunmasına karşın bu iki kadın sanatçıyı birleştiren ortak nokta toplumun değişiminin simgeleri olmalarıdır. Osmanlı kadınının o güne dek alışılmış ve onaylanmış düşünüş-davranış biçiminden farklı olarak Müfide Kadri ve Mihri Müşfik batılılaşmanın zorunlu kıldığı "Yeni Kadın" tipine uymaya, toplumda ve çevrelerinde bunun kabullenilmesi için mücadele etmeye çalışmışlardır.[62]

---

56 Toros, **a.g.e**.,s.24

57 Ahmet Kamil Gören, "Müfide Kadri",**Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1999, C.II, s. 328.

58 Toros, **a.g.e.**,s.24

59 Ahmet Kamil Gören, "Müfide Kadri" **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,** ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1999,C.II, s. 328.

60 Toros, **a.g.e.**, s.24

61 Tomur Atagök, "Cumhuriyetten Günümüze Kadın Sanatçılar", **Çağlar Boyu Anadolu'da Kadın Sergisi Katalogu**, İstanbul, Mas Matbacılık, 1993, s. 14.

62 Beykal, **a.g.e.**, s. 7.

Nazlı Ecevit (1900-1985)

17 Ocak 1900'de İstanbul'da doğan ve asker kökenli bir aileden gelen Nazlı Ecevit'in babası Miralay (Albay) Mehmet Emin Bey, büyükbabası Ferik Salih Paşa'dır. Annesi Adviye Hanım'ın babası ise hünkar yaverlerinden Ali Paşa'dır. Nazlı Hanım Beşiktaş İnas Rüştiyesi'ni (Kız Ortaokulu) bitirdikten sonra Darülmuallimat kız öğretmen okuluna yatılı olarak kabul edildi. Daha sonra İnas Sanayi-i Nefise Mektebine girdi. Mihri Hanım ile Ömer Adil Bey'in öğrencisi oldu. İbrahim Feyhaman'dan da dersler aldı. Bu okula devam ederken Beşiktaş Kız Okulu'nda resim öğretmenliği yaptı. Daha sonra babasının görevli olduğu Kastamonu ilinde öğretmenlik yaparken tanıştığı Hükümet Doktoru Fahri Ecevit ile evlendi.[63]

Nazlı Ecevit Ankara Kız Lisesi'nde ve Musiki Öğretmen Okulu'nda uzun yıllar resim öğretmenliği yaptı. Eşi vefat ettikten sonra da Salacak'ta resim çalışmalarını sürdürdü. Uzun yıllar Güzel Sanatlar Birliği'nde başkan olarak görev yapmıştır.[64]

Yaşamı boyunca karakalem, desen, portre, manzara, natürmort gibi değişik türlerde çalışmıştır. Başarılı eserleri arasında sayılan Kerime Salahor portresi Devlet Resim ve Heykel Müzesindedir. Eşi Fahri Ecevit ile oğlu Bülent Ecevit'in ressam Şeref Akdik ile ressam Güzin Duran'ın Leman Alp ile Fatma Adalan'ın portreleri sanatçının beğenilen eserleri arasındadır.[65]

Nazlı Ecevit en uzun süre resim yapan, en çok eser veren kadın ressamlar arasında yer alır. Eserlerinin özellikleri değişik akımlara kapılmadan, gerçeklerden ayrılmadan, aşırılıklardan uzak bir şekilde fırçasını kullanmasıdır.[66]

Altmışa yakın karma sergiye katıldı, on kadar kişisel sergi açtı. Ağustos 1985 tarihinde Ankara'da vefat etti.[67]

---

63 Toros, **a.g.e.**, s. 50.
64 Toros, **a.g.e.**, s. 52.
65 Toros, **a.g.e.**, s. 51.
66 Toros, **a.g.e.**, s. 52

Belkıs Mustafa (1896 - 1925)

1896'da İstanbul'da doğdu. Makedonya'nın ünlü ailelerinin soylarından gelmektedir. Belkıs Hanım, Devlet Güzel Sanatlar Akademisinin emekli müdürlerinden Prof. Asım Mutlu'nun ablası, Devlet Resim Heykel Müzesi müdürü Belkıs Mutlu'nun halasıdır. 1914'te açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nden 1917'de mezun olan ilk kadın ressamdır. (Mektebin 3 no.lu öğrencisidir.) Başarısı nedeniyle aynı yıl devlet tarafından Almanya'ya gönderilmiştir. 1921'de yurda dönen Belkıs Mustafa çıplakları ve figüratif çalışmalarıyla dikkat çekmiştir.[68] Almış olduğu klasik resim eğitimi dışında kimi zaman serbest fırça tekniği ve izlenimci renklerle oluşturduğu ancak sağlam desen anlayışının göz ardı edilemeyeceği manzara çalışmaları, ölü doğalar sanatçının severek çalıştığı konular arasındadır.[69]

1924'te tekrar Almanya'ya gönderilen Belkıs Mustafa bir hastalık neticesinde burada vefat etmiştir. İlk kişisel sergisi ölümünden altmış iki yıl sonra Destek Sanat Galerisi'nde 3-28 Mart 1987 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.[70]

---

67 Toros, **a.g.e**., s. 52.

68 Toros, **a.g.e**., s. 67.

69 Ahmet Kamil Gören, "Belkıs Mustafa",**Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,** ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları,1999, C.II, s. 312.

70 Ahmet Kamil Gören, "Belkıs Mustafa" **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,** ed. Ekrem Çakıroğlu, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1999,C. II, s. 312.

Fahrünnisa Zeid (1901 –1991)

Şakir Paşa ailesinden yetişen ünlü bir sanatçı olan Fahrünnisa Sanayi-i Nefise Mektebi'ne girdikten sonra 1928'de Paris'e giderek sanat öğretimini Ransom Akademisi'nde sürdürdü.[71] İlk evliliğini tanınmış romancı İzzet Melih'le, ikinci evliliğini ise Prens Zeid ile yaptı. Eşinin büyükelçi olması vesilesiyle Avrupa'nın büyük sanat merkezlerinde çalışarak değişik konularda başarılı ürünler verdi. Ürdün'de vefat etti. [72]

Fahrünnisa Zeid'in İstanbul Sanat Akademisinde desen çalışmalarıyla başlayan yaratıcı etkinliği figüratif ve soyut sanatın tüm çağdaş klasikleriyle hesaplaşmayı göze alan bir İslami iradeyi temsil etmiş ve geçmişin anıtsal fantastiğini yeniden gündeme getirmeyi başarmıştır. Nü'ler, doğa görünümleri özellikle iç mekan resimleri ve portrelerin yaşanmış değerleri Fahrünnisa Zeid'in soyut çalışmaları kadar tazedir.

40'lı yıllarda karmaşık nakışlara yönelen sanatçı bu yaklaşımını soyut tuvallerine yansıtmıştır. 1950'lerin Paris Okulu kapsamında soyut çalışmalarını anıtsal bir ifadenin zirvesine ulaştırmayı başaran sanatçının özellikle 70'li ve 80'li yıllardaki son dönem çalışmalarında sarsıcı içtenlikte bir portreler dizisi görülür. Soyutlamacı deneyimden sonra erken çalışmalarıyla ustalığını kanıtlamış olduğu figüratif üsluba dönmüştür. [73]

---

71 E. Dal, "Fahrelnissa Zeid", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul, YEM Yayınları, 1997, C.II, s.1961-1962

72 Taha Toros, "Bebeklikleri- Çocukları Dönemlerinde Ressamlarımız", **Antik-Dekor**, İstanbul, 1999, No.52, s. 121

73 Sezer Tansuğ, "Fahr el Nisa Zeid'in Büyük Ressam Kişiliği", **Fahr El Nisa Zeid**, İstanbul, Artist Yayınları, 1996, s. 6-7.

Melek Celal Sofu (1896 –1976)

Melek Celal güzel sanatların değişik dallarındaki çalışmalarıyla yayımladığı Türkçe ve Fransızca kitaplarıyla ün yapmış bir sanatçıdır. 1896 yılında köklü bir aileden gelen çiftin tek kızı olarak doğdu. Sadrazam Topal Osman Paşa, Namık Kemal, Abdülhak Şinasi Hisar ailesinin belirgin simalarındandır. Kültür sanat alanındaki ilk bilgilerini babası Albay Ziya Bey, dayısı asker ressamlardan Kazım Bey ve aile eşrafından asip Hanım'dan almıştır. İki yabancı dilde özel eğitim görmüş 14 Ekim 1918'de Kıbrıslı Hacı Sofuzade Celal Bey ile evlendi. 1946'da eşi öldükten sonra ünlü Alman doktorlarından Prof. Lampe ile evlenerek Münih'e yerleşti. 1976'da hayata gözlerini yumdu.[74]

Güzel sanatların her dalında yetenekli bir kadın olan Melek Celal Sofu yetişme çağına girerken müzik dersleri almış, resim, heykel, hat ve süsleme gibi güzel sanatların her türü üzerinde çalışmalar yapmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'ne misafir öğrenci olarak devam etmiş, Nazmi Ziya'dan ders almıştır. Paris'te Julian atölyesinde çalıştı. Realist bir tutum içerisinde çiçek, çıplak ve portre üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırdı. Son kişisel sergisini Münih Galerie Schumacher'de açtı. Bu son sergisinde İstanbul görünümleri, tipleri, bazı Alman dostları ve filozof Rıza Tevfik'in portresi bulunuyordu.[75]

Heykel alanında da eserler üreten Melek Celal Sofu'nun Polonyalı sanatçı Bilinsky'nin tunçtan yaptığı büstü halen Devlet Resim Heykel Müzesindedir. Melek Sofu'nun ünlenmesini sağlayan asıl konu Türk işlemeleri ve hat sanatı dallarında verdiği eserleridir. Türk işlemelerinden oluşan zengin bir koleksiyon Münih'te Stadt Museum'da sergilenmiştir. Melek Sofu'nun Türk el işlemeleri ile ilgili kitapları vardır. [76]

---

74 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 58-59.
75 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 60.
76 Taha Toros, "İlk Kadın ressamlarımız (III)" , **Sanat Dünyamız**, Tifdruk Matbaacılık, İstanbul, 1983, Yıl:9, No:26, s.41-43.

Müzdan Sait Hanım (1897 - 1986)

İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'ne ilk müracaat eden öğrenci Müzdan Sait Hanım'dır. Kendisi okulun 1 no.lu öğrencisiydi. Babası Avrupa'da bulunmuş, umum müdürlük ve müsteşarlık yapmış kültür adamı Sait Bey idi ve son olarak Galatasaray Sultanisi'nde hocalık yapmıştı.[77]

Akademi tahsiline ilk gün başlayan Müzdan Hanım, Mihri Hanımdan sonra Sami Bey ve Feyhaman Duran'dan dersler aldı. 1917-1977 tarihleri arasında pek çok karma sergilere eserler veren Müzdan (Sait) Arel kişisel sergiler de açtı ve bu sergileriyle Fransa'dan ve Almanya'dan takdir kazandı. [78]

1986 yılında ölen Müzdan Arel'in Akbank koleksiyonunda son dönem yaptığı üç manzarası bulunmaktadır. [79]

---

77 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 43
78 Taha Toros**, İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 43
79 Taha Toros**, İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 43

Aliye Berger (1903-1974)

İstanbul'un ünlü ailelerinden Şakir Paşa'nın son kızı, Sadrazam Cevat Paşa'nın yeğenidir. 1903'de İstanbul'da doğdu. Küçük yaştan keman çalışmasıyla müziğe, daha sonra sanatçı olan ağabey ve ablasının etkisi altında kalarak resme yöneldi. [80]1935- 39 yılları arasında Berlin ve Paris'te ablası Fahrünissa Zeid'in yanında kalmış, 1947'de gittiği Londra'da 3 yıl John B. Wright'ın atölyesinde gravür çalışmış, 1951'de Türkiye'ye dönerek ilk kişisel sergisini açmıştır. 1954'te İstanbul'da Unesco'ya bağlı Uluslararası Eleştirmenler Derneği'nin (AICA) kongresi dolayısıyla Yapı ve Kredi Bankası'nın açtığı yarışmada yoğun bir üretim dinamizmini simgeleyen "Güneş" adlı soyut kompozisyonuyla resim dalında birincilik, 1955'teki 2. Tahran Bienali'nde ikincilik ödüllerini almıştır.[81]Eserlerini günlük olaylardan, hayat denilen serüvenden, İstanbul'dan, insandan etkilenerek kendine özgü bir aşkla yaratmıştır. Eşi İstanbul'un tanınmış ailelerinin çocuklarına ve Osmanlı Sarayı'ndaki müzikseverlere özel dersler veren Macar kökenli virtüöz Berger'di. Yaşamını daha çok Büyükada'daki babasının adını taşıyan Şakir Paşa Köşkü'nde sürdürdü. Son yıllarını, daha sonra kapısına plaketi konulan Narmanlı Yurdu'ndaki dairede geçirdi. 1974 yılında vefat etmiştir.[82]

---

[80] Taha Toros, "Bebeklikleri- Çocukları Dönemlerinde Ressamlarımız", **Antik-Dekor**, İstanbul, 1999, No.52, s. 121

[81] N.Arslan, "Aliye Berger", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul, Yapı- Endüstrisi Merkezi Yayınları, 1997, C.I, s. 222

[82] Taha Toros, "Bebeklikleri- Çocukları Dönemlerinde Ressamlarımız", **Antik-Dekor**, İstanbul, 1999, No. 52, sayfa:121

Celile Hanım (1888 -1956)

1888 yılı sonlarında İstanbul'da doğan Celile Hanım Alman ve Polonyalı kişilerin soyundan gelmektedir. Babası Polonya ihtilalinde Türkiye'ye sığınıp Müslüman olan Mustafa Celalettin Paşa'nın oğlu, Sultan Abdülhamit'in yaveri Enver Paşa'dır. Annesi Türkiye'ye iltica eden Alman kökenli Müşir Mehmet Ali Paşa kızı Leyla Hanım'dır. Saray ressamı Zonaro ile yakın dostluğu vardı, dolayısıyla padişahın ressamından özel dersler aldı. Daha sonraki yıllarda bu alandaki eğitimini Roma ve Paris'te sürdürdü.[83] 1900'de Nazım Paşa'nın oğlu Hikmet Bey ile evlendi. I. Dünya Savaşı sonunda boşandıktan sonra kendini tamamen resme veren Celile Hanım bir süre Berlin'e giderek galerilerde, atölyelerde, müzelerde çalışmalar yaptı. Daha çok portre ve nü eserler üreten Celile Hanım 1956 yılında vefat etti.[84]

Celile Hanım şair Nazım Hikmet'in annesiydi. Portre ressamlığı ağır basan sanatçının aile çevresinden birçok portresi vardır. Annesi Leyla Hanım'ın portresi müzededir. Kadın hamamları ve çingeneler üzerine de çalışmalar yapmıştır.[85]

---

83 Taha Toros**, İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s.26-27.

84 Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız (II)", **Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1982, Yıl:9, No:25, s. 344

85 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s. 30

Vildan Gezer (1889 –1974)

Ünlü matbaacı Osman Bey*'in torunlarından olan Vildan Hanım'ın genç yaşta ölen babası Ömer Vasfi Bey iyi bir hattat ve ressamdı. Vildan Hanım Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden Salvator Valery'den resim dersleri aldı. Şair Tevfik Fikret tarafından Dr. Hikmet Bey ile evlendirildi[86]. Dr. Hikmet Gezer Türkiye ve Berlin'de tıp eğitimi görmüş, ancak özellikle mimaride ve resimde üstün yeteneği ile tanınan bir sanatçıydı. [87] Birinci Dünya Savaşı'nda Avusturya'ya yollanan Hikmet Bey ile Vildan Hanım resim uğraşlarını Viyana'da geliştirme olanağı buldular. Vildan Hanım daha çok portre ressamlığında başarılıydı. Eserlerini sergilemekten kaçınan Vildan Hanım, Müfide Kadri'nin çağdaşı ve en yakın arkadaşıydı. 1974 yılında İstanbul'da vefat etti. Pastel ve yağlıboya eserlerinin tümü kızları Hilkat ve Rikkat Hanım'ların koleksiyonları arasındadır.[88]

---

* İstanbul'daki Osmanbey semtine adını veren matbaacı Osman Bey Serkurena-yı Hazret-i Şehriyari unvanını almıştır. Padişahtan aldığı özel müsaade ile ilk defa Kuran'ı yayınlamıştır. O tarihe kadar Kuran'ı Kerim'in matbaa ile çoğaltılması yasak idi. Çemberlitaş'ta büyük bir matbaa kurdu. Pangaltı ve Şişli arasındaki araziyi satın aldı. (Taha Toros**, İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s.36.)

86 Taha Toros, "İlk Kadın ressamlarımız (II"), **Sanat Dünyamız,** İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1983,Yıl:9, No:25, s. 34

87 Taha Toros, "İlk Kadın ressamlarımız (II)", **Sanat Dünyamız,** İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1983, Yıl:9, No:25, s. 37

88 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 36.

Emine Fuad Tugay (1897 – 1975)

Emine Düriye Hanım, 1897 yılında, İstanbul'da doğdu.[89] Doğuyla batı kültürünün kaynaşması içinde doğan Emine Hanım'ın bir kökü Mısır Hanedanına bir kökü yakın tarihimizin ünlü devlet adamlarına dayanan bir ailenin üyesiydi. Sadrazam Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın torunu ve aynı kabinede Bahriye Nazırı, Mahmud Muhtar Paşa'nın kızıdır. Annesi, Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın kızı, prenses Nimetullah'tır. [90]İlk öğrenimini özel olarak yapan Emine Hanım küçük yaşta yabancı dilleri öğrendi. Profesör Albert Mille'den resim dersleri aldı. Güzel sanatlardaki yeteneği dolayısıyla yüksek öğrenimini, Zürih Güzel Sanatlar Okulu'nda, 1918'de tamamladı. Emine Hanım 15 Eylül 1921'de Münih'te, Ahmet Hulusi Fuat ile evlendi. Hulusi Bey, Fuat Paşa'nın oğluydu. Doktor olan Hulusi Fuat, o yıllarda, ünlü Prof. Dr. Akil Muhtar Bey'in asistanıydı. Dışişlerinde çalıştı. Emine Hanım da eşi ile birlikte gittiği yerlerde az da olsa resme devam etti. Emine Hanım'ı asıl üne kavuşturan eseri, İngilizce yazdığı ve Oxford Üniversitesi'nin yayımladığı Üç Yüz Yıl adlı kitabıdır. Eser, Türk ve Mısır'ın ünlü ailelerinin eski Türk konaklarındaki yaşamını gerçekçi bir görüşle yansıtmaktadır. Emine Hanım 1975 yılında öldü. Avrupa'da resim öğrenimi yapan son kadınlarımızdandı.[91]

---

89 Taha Toros, "Bebeklikleri- Çocukları Dönemlerinde Ressamlarımız", **Antik-Dekor**, İstanbul, 1999, No:52, s. 120

90 Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız", **Sanat Dünyamız (IV),** İstanbul, Tifdruk Matbaacılık**,** 1983**,** Yıl:9, No:28, s.38.

91 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 38.

Sabiha Rüştü Bozcalı (1903 – 1998)

1903 yılında İstanbul'da Kuruçeşme'de yalılarında doğan Sabiha Bozcalı'nın babası Bozcaada'lı bahriye nazırı Hasan Paşa'nın oğlu Rüştü Paşa'dır. Rüştü Paşa babası gibi denizci amiraldir. Sabiha Hanım'ın annesi ünlü bir kalem sahibi olan ve uzun yıllar dahiliye nazırlığı yapan Memduh Paşanın kızı Handan Hanımdır.[92]

Sabiha Hanım özel mürebbiyelerden Almanca, Fransızca ve İtalyanca dersleri almıştır. 1918 yılında 15 yaşındayken Berlin'e giden Sabiha Rüştü daha sonraki yıllarda resim eğitimini Münih'te Prof. Karl Kaspar'ın yanında sürdürdü. Almanya'da beş yıllık eğitimden sonra yurda dönen Sabiha Rüştü'nün portrelerini gören Mısır Hidivi'nin annesi Valide Paşa onu Mısır'a davet etti. Konuk olduğu Mısır hanedanlığına bir çok portreler ve manzaralar yapan sanatçı yurda döndükten bir süre sonra Paris'e gitti. Neo-empresyonist akımın ustalarından olan Paul Signac atölyesine yerleşti.[93]

Üç yıllık Paris eğitiminden sonra yurda dönen Sabiha Rüştü Bozcalı ilk kişisel sergisini Filarmoni Derneği'nde açtı. Daha sonra Roma'ya giderek modern resmin kurucularından metafizik ressamı Giorgio de Chirico atölyesinde çalıştı. [94]

Sabiha Bozcalı'nın karakalem, pastel, suluboya ve yağlıboya olarak yaptığı eserler yanında ona ün kazandıran çalışmaları ansiklopediler ve tarihi eserler için uyguladığı desenlerdir. 1949 yılında Milliyet Gazetesinin ressamlığını üstlendiği sırada belirginleşen bu türden çalışmaları onu kısa zamanda basında imzası aranır bir illüstratör yaptı. Başta Reşat Ekrem Koçu'nun İstanbul Ansiklopedisi olmak üzere halkın ilgi duyduğu eserleri resimleriyle ustaca süsledi. Bozcalı'ya Türkiye'nin ilk kadın illüstratörü denebilir.[95]

---

92 Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız (V)", **Sanat Dünyamız**,İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1984,Yıl:10, No.29, s. 40.

93 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 76.

94 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 76.

95 Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız (V)", **Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1984, Yıl:10, No:29, s. 43.

Muide Esat

Muide Esat, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin 2 no.lu talebesidir. Göz doktoru Prof. Esat Paşa'nın kızıydı.[96]

Nazire Osman

Nazire Osman, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin 4 no.lu talebesidir. Nazire Osman İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'ni bitirdikten sonra Paris'teki Güzel Sanatlar Akademisine gitmiştir. Burada Nazıma ismini kullanmıştır. 1918'den Cumhuriyetin ilanından bir sene sonrasına kadar Paris'te kalarak altı yıl eğitim görmüş ve orada desinatörlük yapmıştır. [97]

Nermin Faruki (1904 – 1991)

Dönemin ilk fabrikatörlerinden birinin kızı olan Nermin Faruki, önce Güzel sanatlar Akademisine devam etmiş, sonra ilk heykeltıraşlarımızdan olan Nijat Sirel ile evlenmiş ve çalışmalarına bu şekilde devam etmiştir.[98]

Harika Sirel Lifij (1890 - 1991)

Sanatçı 1890 yılında doğdu. Ünlü ressam Hüseyin Avni Lifij ile evlenen Harika Sirel Lifij, Müfide Kadri'den dersler almış ve liselerde öğretmenlik yapmıştır.[99]

Aznif Hanım

Ali Sami Boyar 1915 Ekim ayında İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'ndeki hocalığından ayrılınca yerine Aznif Hanım ders vermeye başlamıştır.[100]

---

96 Taha Toros**, İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 44
97 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 45
98 Atagök, **a.g.e.**,s. 15.
99 Ahmet Kamil Gören, "İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", **Art-Decor**, İstanbul, 1996, No:43-44, s.127

Sabiha Bengütaş

Sabiha Bengütaş, Güzel Sanatlar Akademisinden mezun olduktan sonra Roma'ya giderek sanatını geliştirmiştir. Çoğunlukla alçı büstlerle çalışmıştır ve dönemin ilk kadın heykeltıraşlarından biri olarak tarihte önemli bir yer edinmiştir.[101]

Çalışmalarına fırça ile başlayan ve İtalya'da ilk heykel öğrenimi yapan kişi olan Sabiha Bengütaş Taksim'deki abidenin heykeltıraşı İtalyan Prof. Caconica'nın asistanlığını yapmıştır.[102]

Hale Asaf (1905 – 1938)

Hale Asaf, 1905 yılında İstanbul'da doğmuştur. Ailesinin geçmişinde ünlü sadrazamlar ve paşalar vardır.[103] Hale Asaf'ın ailesi I. Sultan Abdülhamid'in ünlü sadrazamlarından Halil Hamit Paşa'nın soyundandır. Halil Hamit Paşa kölelikten yetişmiş bir Gürcü idi. Büyükbabası Asaf Paşa da Yıldız Sarayında Sultan Hamit'in yaverlerindendi. Sanatçının babası temyiz reislerinden Salih Bey'di. Hale Asaf, Salih Bey'in ilk eşi Enise Hanım'dan olmaydı.[104] Anne babasının geçimsizliği yüzünden küçük yaşta hırçınlaşan Hale Asaf on altı yaşındayken Almanya'ya gönderildi. Annesinin İsviçre'de veremden ölümü üzerine bir müddet yaşamını İsviçre'de sürdürdü.[105]

Ressam Mihri Hanım Hale Asaf'ın teyzesidir. Teyzesinin resim çalışmalarını seyretmesi sanatçıyı resme yönlendirmiştir.[106] Sanatçı önce evde özel dersler alıp ardından Notre Dame d'asion Kız Okulunda eğitimine devam etti. Teyzesi Mihri

---

100 Ahmet Kamil Gören, "İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", **Art-Decor**, İstanbul, 1996, No:43-44, s.124

101 Atagök**, a.g.e.**,s.15.

102 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s. 46

103 Taha Toros, "Bebeklikleri, Çocuklukları Dönemlerinde Ressamlarımız" **Antik Dekor**, İstanbul, Nisan-Mayıs 1999, No:52, s. 122.

104 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1983, s. 81-82.

105 Taha Toros, "Bebeklikleri, Çocuklukları Dönemlerinde Ressamlarımız", **Antik Dekor**, İstanbul, 1999, No:52, s.122

106 Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız (IV)", **Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1983,Yıl:9, No:28, s. 44.

Hanım'ın yanına İtalya'ya giderek orada kaldı. Mütarekenin ilk yıllarında Almanya'ya resim eğitimine gönderildi. Teknik resim bilgisini teyzesi Mihri Hanım'dan öğrenen sanatçı Almanya'ya gitmeden evvel Namık İsmail'den özel dersler almıştı. Almanya'da Berlin Güzel Sanatlar Akademisi'nde ise Prof. Kamf Arthur'un öğrencisi oldu. Berlin'de geçirdiği bunalımlı dönemler sırasında yaptığı portreler Berlin'in en meşhur sanat dergilerinde yayımlanmıştı. Nisan 1924'te yurda döndü. Roma'dan sonra Paris'e gitti ve Montparnasse'ta çalışmalarını sürdürdü. Bu sırada Paris'te seramik öğrencisi olan İsmail Hakkı Oygar'la nişanlanarak tekrar yurda döndüler. Evliliği kısa süren Hale Asaf Paris'ten dönüşte Bursa Kız Öğretmen Okulu'nda resim öğretmenliği yaptı. Yeşil Türbe, Cem Sultan Türbesi ve eski Bursa evlerini tuvale geçirdi. Son kez yurttan ayrılarak çok özlediği Paris'e gitti ve bir galeride çalışmaya başladı. 6 Haziran 1938 günü 37 tablodan oluşan eserlerini sergileyemeden 31 Mayıs 1938 günü karaciğer kanserinden öldü. [107]Hale Asaf, son yıllarını Mussolini'nin tutumlarına karşı olduğu için sınır dışı edilen Sicilyalı politika yazarı Antonio Aniante ile birlikte geçirdi. 1925 yılına kadar ikinci ad olarak Salih adını kullandı.

[107] Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız(IV)", **Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1983, Yıl:9, No:28, s. 44-45.

1.2. Avrupa'daki Sanat Ortamı

Sanayileşmeyle birlikte Avrupa'da kadının da toplum yaşamına daha üretken ve daha etkin biçimde katılım zorunluluğu doğmuş, bunun sonucunda kadınlar bazı hakların kendilerine de tanınıp uygulanması konusundaki istekleriyle sorunlarını gündeme getirmeye başlamıştır. Özellikle Fransa'da başlayan sosyal dönüşümler basın-yayın yoluyla Osmanlı toplumuna da yansımaktan geri kalmamıştır.[108] Bu yıllarda kızlar için açılmaya başlanan bazı öğretim kurumları olmakla birlikte (1870'de açılan Darülmuallimat/kız öğretmen okulu), genç kızların herhangi bir yüksekokula, özellikle de resim, heykel gibi sanat eğitimi verilen bir kuruma gönderilmesi düşüncesi gelişmemişti.[109] Genç kızların sanat eğitimi verilen yüksek okullara gönderilmemesi konusu sadece Osmanlı'ya ait bir sorun değildi. Aynı şekilde 1897 yılına kadar Paris'te sanat eğitiminin en köklü kurumu olan ünlü l'Ecole National Superiéur des Beaux Arts'a (Ulusal Güzel Sanatlar Yüksekokulu) da kızlar alınmıyordu. Daha sonra yapılan bir düzenlemeyle bu uygulamaya son verildi ve kızlar da okula devam etme hakkını elde ettiler.[110] Kadınlarla erkeklerin birlikte öğrenim görmesi 1920'lerden sonra giderek daha kolay benimsenmeye başladı. Fransa'da da kadınların sanat yaşamındaki konumları da 19. yüzyılın sonlarına kadar pek parlak görünmüyordu. Örneğin, kadınlar 1898 yılına kadar Paris salon jürilerinde yer alamıyorlardı. 1897 yılına kadar l'Ecole des Beaux-Arts'a öğrenci olarak kabul edilmedikleri gibi üye olarak da alınmıyorlardı.[111] Ancak bu arada kimi kadın sanatçıların bireysel başarıları olduğundan örneğin, daha önce 1890'lı yıllarda Mme.Thoret'nin özel atölyesinde genç kadın öğrencilerin resim eğitimi gördüklerinden de söz etmek gerekir.[112]

---

108 Beykal, **a.g.e**., s.6

109 Bayram Kodaman, **Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi**, Ankara, TTK, 1988, s.13

110 Ahmet Kamil Gören, "Bir dönemler Paris'te Resim Eğitiminin Merkezi Olan Ünlü "Okul" ile Sanatı Yönlendiren "Akademi"nin Öyküsü: l'Ecole des Beaux-Arts", **Antik Dekor,** İstanbul, 1996, No:34, s.92-95.

111 Ahmet Kamil.Gören, "İnas Sanayi Nefise Mektebi, Kadın Ressamlar, Özel Resim Atölyesi ve Resim Kursları",**Türkiyemiz,** İstanbul, Akbank Yayınları, Kasım 1997, Yıl:27, No:80, s.15

112 Ahmet.Kamil.Gören, "İnas Sanayi-i Nefise", **Art Decor**, İstanbul, 1996, No:43-44, s.124

II. SANATÇI GÜZİN DURAN

2.1. Sanatçı olarak aldığı eğitim ve aile çevresi

Güzin Duran, 8 Ekim 1898'de İstanbul Süleymaniye'de baba tarafından dedesi Yahya Hilmi Efendi'nin evinde doğdu.[113] Bir yeniçeri iken ocak kapandıktan sonra Beyazıt'ta kağıtçılık yapan Antep'li Dalkılıç Hacı Ali Ağa'nın oğlu olarak hicri 1249'da İstanbul Süleymaniye'de dünyaya gelen Yahya Hilmi Efendi (öl. 10 Kasım 1907) ünlü bir hat ustası idi İlk tahsilini yaptıktan sonra 1861'de, Beyazıt ve Sultanahmet Camilerinde din hizmeti veren Ahmet Hazım Efendi'den icazet aldıktan sonra Sikkebaş ressamı Haşim Efendi'den ve Matbaa-i Amire Musahhihi Halil Zühtü Efendi'den de sülüs ve nesih dersi almaya devam etmiş ve bunlardan da icazet almıştı. 1848'de Bab-ı Seraskeri Nizamiye jurnal kalemine aday olarak girdikten bir süre sonra müdür olmuş ancak felç geçirerek görevinden ayrılmak zorunda kalmış, kısa bir süre sonra da vefat etmişti.[114]

Hattat Yahya Hilmi Efendi sülüste ve nesihte çok olgun bir üstaddı. Birbirinden güzel 25 adet Kuran-ı Kerim, En'amlar ve Murakka'lar yazmıştır. Şeyh Hamdullah'ın başlayıp yarıda bıraktığı büyük boy Kuran-ı Kerimi tamamlamıştır ve bu eser halen Türk İslam Eserleri Müzesi'nde bulunmaktadır.[115]

Ressam Güzin Duran'ın anne tarafından dedesi ise Girit Fatihi Okçu Deli Hüseyin Paşa, babası Halil Naim Bey (Dalkılıç) Divan-ı Temyiz-i Askeri Baş müşaviri ve 4. rütbeden Osmani nişanı sahibiydi. Annesi Naciye Hanım ise Esirgeme Derneği kurucularındandı. Hat, süsleme ve musiki sanatlarıyla uğraşan soylu bir çevrede büyüdü. Tanınmış müzikologumuz Rauf Yekta Bey Güzin'in dayısıydı.[116] Rauf Yekta Bey'in babası Ahmed Arif Bey, harbiye nezareti özel kalemiydi. Rauf

---

113 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s.53

114 Şevket Rado, **Türk Hattatları; XV.Yüzyıldan günümüze kadar gelmiş ünlü hattatların hayatları ve yazılarından örnekler,** İstanbul, MEB Yayınları, 1984, s.233.

115 Rado, **a.g.e.,** s. 233.

116 Gül İrepoğlu, **Feyhaman,** İstanbul, Tifdruk matbaacılık, 1986, s.34

Yekta Bey, musikinin fizik ve akustik bilgilerini büyük matematik bilgini Salih Zeki Bey'den öğrendi. Rauf Bey iyi bir bestekar aynı zamanda iyi bir neyzendi.[117]

Güzin, Birinci Dünya Savaşı sırasında kapısı aydın Türk kızlarına ilk defa açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebine gitti. Ünlü ressam Mihri Hanım'ın öğrencisi oldu. Daha sonra Ömer Adil Bey'den ders aldı. Şair Ahmet Haşim'den estetik, Feyhaman'dan pastel dersleri alırken 1925'te Avrupa konkurunu kazandı. İnas Sanayi Nefise Mektebi'nde düzenlenen ilk Avrupa Yarışmasını kazanan öğrenci Güzin Hanım oldu ama o sıralarda hocası Feyhaman'la nişanlı olduğu için Avrupa'ya gitmemiştir.[118] İnas Sanayi-i Nefise Mektebinde atölye hocası olarak çalışan Feyhaman Duran'ın yetiştirdiği öğrenciler arasında Güzin Duran kuşkusuz birinci planda yer alıyordu.[119] Genç hocası İbrahim Feyhaman ile 25 Ağustos 1922 günü evlendi. Bu nedenle Almanya'ya gitmeyerek eğitimini İstanbul'da sürdürdü. İki ressamın kurdukları yuva, hayatları boyunca mutluluğunu ve renkliliğini sürdürdü. Huzur dolu ve sakin yaşamlarının kanıtı olan evleri şimdi İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Feyhaman Kültür ve Sanat Evi olarak kullanılmaktadır. Güzin Duran'ın büyükbabası hattat Yahya Hilmi Efendi'ye ait olan bu ev İstanbul Üniversitesi merkez binası yakınında, Nadir Eserler Kütüphanesi arkasındadır. Duran çifti, çocukları olmadığı için, bu sevgiyi de tamamen sanatlarına kaydırdılar. Yaz aylarını, şehrin baskılarından uzakta manzaralı köşklerinde, fırçaları ile baş başa geçirirlerdi. Genç çift her konuda çok iyi anlaşıyorlar, ortak zevkleri paylaşıyorlardı. Doğa gezileri ve hayvan sevgileri çifti birbirlerine yaklaştıran özellikleriydi. Güzin Hanım eşiyle birlikte resim yapıyor, ikisi de düzenli olarak Galatasaray ve sonraları Ankara sergilerine katılıyorlardı.[120] Bütün bunların yanında Güzin Hanım 37 yıllık resim öğretmenliği[121] hayatında Beşiktaş Kız Okulu'nda, Atatürk Kız Lisesi'nde,

---

117 Yılmaz Öztuna, "Raûf Yekta Bey",**Türk Musikisi Ansiklopedisi** , İstanbul, MEB Yayınları, 1976,C.II, s.169-170

118 Malik Aksel, "Bir Kız Mektebi", **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi,** İstanbul, Şubat 1973, No:14, s.10

119 Nurullah Berk, "Türk Resminde Kadın", **Türkiyemiz**, İstanbul, Akbank Yayınları,Yıl: 6, No:17, Ekim 1975, s.18.

120 Gül İrepoğlu, **Feyhaman**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık,1986, s. 34

121 Nüzhet İslimyeli, "Duran Güzin", **Türk Plastik Sanatçılar Ansiklopedisi,** Ankara,Ankara Sanat Yayınları, 1967, C.I A-H, s.155.

Cağaloğlu Kız Orta Okulu'nda.[122] ve İnönü Kız Lisesi'nde de çalışmıştır.[123] Güzin Duran, Atatürk Kız Lisesi resim öğretmenliğinden emekli oluncaya kadar hat sanatından, işlemelerden, süslemelerden ve porselenlerden değerli koleksiyonlar biriktirmiştir.[124] En önemli koleksiyonlarından biri kendisinin de bizzat severek ilgilendiği Karagöz tasvirleridir. 18 ve 19 yüzyıla ait değerli Karagöz tasvircilerin eserlerinin yer aldığı bu koleksiyon halen İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı Feyhaman Duran Kültür ve Sanat Evi'nde yer almaktadır. Bütün bunların yanı sıra desen ve yazma çalışmaları da bulunan Güzin Duran hayatını sanatın hemen hemen her dalıyla ilgilenerek geçirmiş bir sanatçıdır.

1921'de Çemberlitaş Osmanbey Basımevi'nde "Resim Okulu" adıyla bir atelye açılmış, açılış dolayısıyla da bir sergi yapılmıştı. Bu sergide İnas Sanayi-i Nefise Mektebi öğrencilerinin eserlerine geniş yer verilmişti ki bu bakımdan değerlendirildiğinde Güzin Duran'ın da eserlerinin yer aldığı Çemberlitaş Sergisi ciddi bir önem taşıyordu. Sergiye Güzin Duran'ın yanı sıra Nazlı Ecevit, Sabiha Hanım, Melek Hanım, Mediha Hanım, İhsan Hanım, Firuz Hanım gibi pek çok sanatçı da katılmıştı.[125]

Türk Ressamlar Cemiyeti'nin 1924 yazındaki serginin açılışını Cumhurbaşkanı adına Vali Raşid Bey'in yapması ve sergiye İmar ve İskan Vekili Celal, Maarif müsteşarı Köprülüzade Fuad, Şükrü Kaya, Süleyman Nazif Beylerin de katılmasından sergilere verilen önemin arttığını anlamaktayız. [126]

Saffeti Ziya'nın sergi için yazdığı yazılarda Türk resminin gelişen yönüne değinirken en büyük anlamının Türk kadınının sanat ile olan ilgisini kesin olarak ortaya koyması olduğunu, yalnız sanatçılar içinde değil seyirciler içinde de hanım sayısının artmasının sevindirici olduğunu söyledikten sonra, Feyhaman ve eşi Güzin

---

122 Reşad Ekrem Koçu, "Duran Güzin", **İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, 1967, C.IX, No:125, s.4767

123 Pertev Boyar, "Güzin Duran", **Osmanlı İmparatorluğu ve TC Devirlerinde Türk Ressamları Hayatları ve Eserleri,** Ankara, 1948, s.224.

124 Taha Toros, **İlk Ressamlarımız**,İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s.56

125 Gül İrepoğlu, **Feyhaman**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık,1986, s.57.

126 Gül İrepoğlu, **Feyhaman**, İstanbul, Tifdruk matbaacılık, 1986, s.62

Hanımı örnek göstermektedir:..."Meşherin en müstena simalarından olan Feyhaman ile hassas ve sanatkâr refikası Güzin Hanımı bir arada görmek, bu iki yüksek ruhlu, yüksek gayeli zevc ve zevceyi ve onların pak ve nezih hayat-ı sanatlarını, bu memlekete vaad ettikleri büyük şerefleri düşünmek, asrî ve medenî olalım, diye feyad edenlerimizin maksadı ve gaye-i ulviye-i milliyelerinin neden ibaret olduğunu anlayabilmek için kâfidir".[127]

Bu dönemin sergi eleştiri yazılarında dikkati çeken ve ortak olan bir nokta, bunlarda yalnız söz konusu olan serginin eleştirilmesi değil, bunun yanında ve bazen daha ağırlıklı olmak üzere, yazarın resim sanatı hakkında görüşlerini belirtmesi ve genel bilgi vermesidir. Bu zorunluluğun duyulması, resmin toplum tarafından henüz pek az tanınan, kavranması güç gelen bir sanat dalı sayılması olarak değerlendirilebilir.[128]

1925 yılı Galatasaray Sergisi basında çıkan yazılarda zayıf bulunmuştu. Yalnız bazı dergilerde kadınların sergiye katılmaları övgüye değer olarak görülmüştü. Sergiye katılan kadın sanatçıların isimleri tek tek yazılarak verilmişti.[129] Galatasaray sergi kataloglarından Güzin Hanım'ın da bu sergiye katıldığını anlıyoruz.

Sanayii Nefise Birliği'nin 1927'de düzenlediği 11. Galatasaray Sergisi'nin broşüründe sergi sorumluluğunun Sami Bey(Yetik) başkanlığında bir grup sanatçıya verildiği görülür. Sergiye katılan sanatçılar içinde Güzin Duran ve Sabiha Rüştü Bozcalı gibi oldukça tanınmış kadın sanatçılar bulunmaktaydı. Kadın sanatçılar sergiye resim dalında katılanların yüzde onunu oluştururken heykel dalında katılan sekiz sanatçının yarısını kadın heykeltraşlar oluşturuyordu. Efruz Hanım tek gayri müslim kadın, Madame Barry ise tek yabancı sanatçıydı. Sabiha Bengütaş heykel dalında sergiye katılan kadın sanatçılar arasındaydı.[130]

---

127 İrepoğlu, **a.g.e**., s.64
128 İrepoğlu, **a.g.e**., s.64
129 İrepoğlu, **a.g.e**., s.64
130 Sezer Tansuğ, **Çağdaş Türk Sanatı**, İstanbul, 2003, s.163-164

Güzin Duran eşi Feyhaman Duran'la birlikte 1929 yılında bir aylık bir Avrupa seyahatine çıkmıştır. Almanya, İtalya ve Viyana'yı kapsayan bu gezi, Güzin Duran'ın Avrupa'daki sanat ortamını tanıması, oluşan yeni akımlara şahit olması ve tarihi mekanlarda yer alan sanat eserlerini görüp incelemesi açısından sanatsal gelişiminde çok yararlı olmuştur.

Güzin Duran 1937 yılında kişisel sergisini Güzel Sanatlar Akademisi'nde sergiledi. Aralıksız on yılını harcadığı Karagöz konusu, bu serginin ağırlığını taşıyordu. En eski karagözcüleri, karagöz kahramanlarını, evlerini, kıyafetlerini, arabalarını, usta fırçasıyla yansıtmıştı.[131]

1938'de devlet tarafından yapılan bir atılımla Cumhuriyet Halk Partisi ressamları yurdun çeşitli illerine yollayarak onlardan yöresel görüntüleri tuvale geçirmelerini istedi. Ressamlar bir ay süreyle çeşitli şehirlere dağıldılar ve yöresel özellikler taşıyan resimlerle döndüler. Feyhaman Duran Gaziantep'e gönderildi. Güzin Duran da eşiyle birlikte Gaziantep'e giderek ve burada resim çalışmalarına devam etti.[132]

1939'un Haziran ayında Güzel Sanatlar Birliğinin Ankara'da açtığı 16. Ankara Resim Serisi'nde Duran çiftinin de eserleri yer aldı. Feyhaman Duran'ın eşine yazdığı mektupta belirttiği üzere bu sergide her ikisinin de hiç bir eseri satılamamıştır.[133]

Güzin ve Feyhaman Duran 1943-47 yılları arasında Topkapı Sarayı Müzesi'nde sık sık çalışmalar yaptılar. Savaş sırasında müze koleksiyonunun bir bölümü önlem olarak Niğde'ye taşınmıştı ve müzeye ziyaretçi alınmıyordu. Bu sakin ortamdan yararlanan ressam çift izin alarak sarayda çalışma olanağı buldular. Feyhaman Duran çoğunlukla sarayın içi ve dışından çeşitli görüntüleri tuvale

---

131 Taha Toros," İlk Kadın Ressamlarımız(IV)", **Sanat Dünyamız**, İstanbul**,** Tifdruk Matbaacılık, 1983 Yıl:9, No:28, s.42

132 İrepoğlu, **a.g.e**.,s.37.

133 İrepoğlu, **a.g.e.**,s.37.

aktarırken Güzin Hanım bunların yanı sıra suluboya Karagöz tasvirleri de çalışıyordu.[134]

Birlikte yaptıkları Avrupa seyahatleri onların sanat dağarcığına çok şeyler kazandırdı. Empresyonist akımının parıltılarından esinlenen Güzin Duran eşinin de etkisiyle sanatının olgun çağına erişti. Eski eserlerin, hat sanatının ve İstanbul folklorunun koruyucusu olan fırçasını ustalıkla kullandı.[135] Bu gezilerden birinde Vatikan'ı ziyaret eden Güzin ve Feyhaman Duran çifti bir Papa resminin altında Mihri imzasını gördüklerini, ancak ikinci ziyaretlerinde bu resmin kaldırılmış olduğunu fark ettiklerini söylemişlerdir.[136]

Güzin Hanım'ın 1940'lı yıllardaki eserleri özellikle süslemeci üsluptaydı.[137] Bu eserleri Topkapı Sarayında çalıştığı dönemden III. Ahmed Yemiş Odası'ndan etkilenerek bire bir örneklerini verdiği ve detaycı bir anlayışla ele aldığı çiçekli natürmort çalışmalarıdır.

Güzin Duran'ın İstanbul'un eski eserlerinden ve Boğaziçi'nden tuvale aktardığı görünümlerden oluşan tabloları Haluk Şehsuvaroğlu'nun çabalarıyla Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilendi. Bunların çoğu, Şehsuvaroğlu'nun yayınladığı broşürde yer almıştır.[138]

Güzin Duran'ın, Yazı- Resim- Hat sanatı koleksiyonundan 47 eseri, 22 ocak 1971 günü, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Merkezi'nde sergilendi. Ressamın son sergisi, on bir yıllık çalışmaların ürünü olan suluboya Karagöz resimlerinden oluşuyordu. Bu resimler Topkapı Sarayı Müzesine bağışlanmıştır[139] Karagöz

---

134 İrepoğlu, **a.g.e.**,s. 38.
135 Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s.54
136 Canan Beykal, "Yeni Kadın ve İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", **Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi**, Ankara, Ekim 1983, Yıl:2, No:16, s.13.
137 Nurullah Berk, **Sanat Konuşmaları**, İstanbul, Ülkü Basımevi, 1943, s.43
138 Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız(IV)", **Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1983**,** Yıl:9,No:28, s.42
139 Taha Toros, "İlk Kadın Ressamlarımız(IV)"**, Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1983, Yıl:9, sayı:28, s.42

oyununda yer alan kahramanları ve hikayelerin geçtiği mekanları betimlediği iki yüz seksen bir eser halen Topkapı Sarayı'nda bulunmaktadır.

2.1.1. Ressam Güzin Duran

2.1.1.1. Sanat anlayışı

Güzin Duran'ın resim anlayışı; eşi, aynı zamanda hocası olan Feyhaman Duran'la benzerlik gösterir. Feyhaman Duran, okulda aldığı resim eğitiminin tümüyle akademik olmasına karşın, kendisine temel olarak Empresyonizm'i seçmekle birlikte aldığı eğitimden çok, kendi beğenisi doğrultusunda çalışmayı tercih etmiş bir sanatçıdır. Kendisiyle çağdaş olan diğer Türk ressamları da aynı yolu seçmişlerdir. Bu, onlar için büyük bir atılımdı; çünkü dayandıkları temel nokta akademizmdi. Kafalarındaki "Resim" kavramı, karşısındaki modelin benzerini tuvale aktarmaktı. Feyhaman'ın ve diğerlerinin bu eğilimi benimsemeleri, onlar için yeni bir bakış açısıydı.[140]Güzin Hanım da aynı hocası Feyhaman gibi Empresyonizm'i birebir uygulamamış, yeri geldikçe daha gerçekçi, yeri geldiğinde de daha anlatımcı bir üslubu benimseyerek bu akımı kendi sanatında kullanmıştır. Güzin Hanım eserlerinde Feyhaman Bey'in Paris'te öğrendiği Ekspresyonizm, Fovizm ve diğer birçok akımdan esinlenmesinden etkilenmiş, tablolarında zaman zaman ve yer yer renklerde, fırça darbelerinde ve kompozisyonlarda, bazen de üslupta bu etkiden yararlanmıştır.

2.1.1.2. Tekniği ve çalışma yöntemi

Güzin Duran, yağlıboya çalışmalarının yanı sıra suluboyayı da etkin olarak kullanmış bir sanatçıdır. Sanatçının bakış açısı, hocası Feyhaman Duran'la benzerlik göstermekte olup temelde empresyonist bir eğilime sahiptir. Bu eğilim yağlıboya çalışmalarında daha belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserlerinde konturu oluşturmak için kalın saf lekelerin yan yana kullanımı söz konusudur. Yağlıboya resimlerindeki hareketli görünümleri elde edebilmek için fırçasını acele, kesik kesik

[140] İrepoğlu**, a.g.e.**,s.73

ve çok yönlü olarak kullanmıştır. Bu resimlerde renk lekeleri göz alıcı bir canlılık oluşturur. Güzin Duran eşi Feyhaman Duran gibi doğada çalışmayı severdi. Beraber çıktıkları doğa gezilerinde her ikisinin de aynı noktadan çalıştıkları eserleri bulunmaktadır. Doğadaki görünümlerin sürekli bir devinim içinde olduğunun bilincinde olan ve bunu yakalama amacı güden Güzin Duran aynı yerden doğa görüntülerini mevsim farklılıkları ve günün farklı saatlerinde çalışarak resmetme yoluna gitmiştir. Bunu bir yeri aynı noktadan birkaç kez resmetmesinden anlamaktayız. Sanatçının Ada'da bir ahşap iskeleyi çeşitli konumlardan, değişik zamanlarda işlemiş olması bu fikri desteklemektedir. Suluboya çalışmalarında ise daha çizgisel bir fırça kullanımı görülmektedir.

2.1.1.3. Üslup Gelişimi

Güzin Hanımın peyzajları genellikle figürsüzdür. Figürlü örneklerde figür, konuyu ve kompozisyonu tamamlayıcı unsur olarak kullanılır. Doğa görünümlerinde gökyüzünün renklendirilmesinde, deniz manzaralarında, dalgalar üzerindeki nesnelerin gölgelerinde sanatçının empresyonist üslubu kullandığı görülmektedir.

Güzin Duran natürmort türünde çok sayıda eser vermiştir. Meyve ve çiçeklerden oluşan kompozisyonlar, işlediği konular arasında önemli bir yer tutar. Gerek çiçek, gerek meyve resimleri, onun doğa ilgisinin birer yakın çalışması olarak yorumlanır.

Natürmortlarında zaman zaman gerçekçi, zaman zaman da kalın fırça darbeli, lekeci bir arayış içerisinde eriyen formların ahengini yakalamıştır.

Güzin Duran bazı natürmortlarında klasik üslupta denemeler yapmıştır; 1943-1947 yıllarında Topkapı Sarayı'nda çalışırken etkilendiği Osmanlının Batılılaşma döneminden izler taşıyan III. Ahmet Yemiş Odasındaki vazodan çıkan çiçek kompozisyonlarını aslına uygun olarak betimlemeye çalışmıştır.

Güzin Duran portre ve otoportre çalışmaları da yapmıştır. Yüz ifadesinin yanı sıra fiziksel görüntü, saç modeli gibi ayrıntılara dikkat etmiştir. Otoportrelerinde iç dünyanın verilmeye çalışılması ve duygusal yaklaşımın ağırlık kazandığı görülmektedir.

İç mekan çalışmalarına fazla ağırlık vermemiş, yalnız Topkapı Sarayı'nda yapmış olduğu eserlerinde süslemecilikten uzak sade bir anlayışı benimsemiştir. Çıplak etüdlerinde almış olduğu anatomi bilgisini kullandığını, ayrıntıdan uzak bir üslup kullanımını tercih ettiğini görmekteyiz.

2.1.2. Hattat Güzin Duran

Güzin Duran hattat bir aileden yetişmiştir. Dedesi ünlü hattat Yahya Hilmi Efendi'den aldığı derslerle hat sanatıyla ilgilenmiş, daha sonra hocası Feyhaman Duran'ın da hat'a duyduğu merakla birlikte çalışmışlardır.

2.1.3. Yazma-deri işleri-ve desen ustası Güzin Duran

Çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Güzin Duran resim ve hat sanatı dışında "deri işleri" ile de uğraşmış, deri parçaları üzerinde konusunu çeşitli minyatürlerden aldığı motif ve hayvan tasvirlerini boyayarak süslemiştir. Çok ilgisini çeken Karagöz oyunu figürleri koleksiyonculuğu yapmış, bu konuda usta olan 18. ve 19. yüzyılların önemli tasvircilerinden Nazif Bey, Hayali Memduh, Katip Salih'in eserlerini toplamıştır. Bu parçalar incelendiğinde Güzin Duran'ın deriden yapıldıklarından dolayı renkleri solanlarından bazılarının renkleriyle oynadığı ve kendinin de birkaç Karagöz- Hacivat figürü yaptığı anlaşılmaktadır. Karagöz tasvirlerini ve oyunlarını inceleyip resimleyen sanatçı bu konuda da eserler vermiştir. Karagöz tasvir koleksiyonundaki eserlerini suluboya olarak resimlediği iki yüz seksen bir adet resimden oluşan sergisi 1979 yılında Topkapı Sarayı Müzesi'nde açılmıştır. Sanatçı sergiden sonra bu eserleri Topkapı Sarayı'na bağışlamıştır ve bu koleksiyon halen burada bulunmaktadır.

Yazmalarında ve desen çalışmalarında renkli çiçek motiflerini ayrıntılı olarak işlemiştir. Güzin Duran'ın hayatını adeta bir sanat işçisi gibi sürekli çalışıp üreterek geçirdiğinin tanıkları olan bu çalışmalarda gösterdiği özen ve ayrıntıcı yaklaşım dikkat çekmektedir.

2.1.3.1. Karagözcülük

Türk gölge oyunu Karagöz, çok önemli bir kültür mirasıdır. Osmanlı kültürünün ve toplumsal yapısının bir kesiti, bir mikrokozmosudur.[141]

Bir ışık kaynağı ve önünde yarı saydam bir perdeden oluşan sahnede saydam ya da yarı saydam kuklaların perde önü ya da arkasında çubuklarla oynatılmasına "gölge oyunu" denir. Türkiye'de oyunun önde gelen kişiliklerinden biri olan Karagöz nedeniyle "Karagöz oyunu" olarak da tanınmaktadır. Araştırmacılar gölge oyununun kökenini M.Ö. 1000'lere uzanan tarihler içinde Asya ve Uzakdoğu'da bulmaktadır. Hindistan, Endonezya, Malezya, Tayland, Kamboçya ve Çin bu konuda önde gelen ülkeler olarak gösterilmektedir. Ortadoğu, Balkanlar, K.Afrika ve Avrupa'da gölge oyunu daha geç tarihlerde ortaya çıkmıştır. Kaynaklarda bu oyunun Anadolu'ya 16 yy'da Yavuz Sultan Selim döneminde (1512-20) Mısır'dan getirildiği bildirilmektedir. Önceleri Osmanlı İmparatorluğu içinde Mısır'dan gelen sanatçıların yaptıkları gösteriler, daha sonra biçim ve içerik değiştirerek özgün şeklini almıştır. Yerli sanatçılar yetişmiş, oyunun değişmez tipleri 17. yüzyılda oluşmuştur.[142]

Bu dönemlerde halkın vazgeçilmez eğlence unsuru olan Karagöz özellikle Ramazan gecelerinde halka renkli dakikalar yaşatmıştır. Ayrıca halk doğrudan doğruya söyleyemediği dertlerini, şikayetlerini Karagöz tarafından dile getirmiş ve halledebilmiştir. Karagöz oyunu nüfuzlu kişiler ve padişah tarafından himaye edilmiştir. Karagöz oyunlarına olan rağbet hükümetin hayalcileri bir teşkilata

---

[141] Metin And, "Önemli Bir Kültür Mirası, Karagöz", **Yıktın Perdeyi Eyledin Vîrân, YKY Karagöz Koleksiyonu**, İstanbul, YKY, 2004, s:13

[142] Ayla Ödekan, "Karagöz", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul, YEM Yayınları, 1997, C.II, s. 948.

bağlamasına yol açmış, karagözcüler bir kahya ile bir yiğitbaşının idaresi altına verilmiştir. En kıdemli hayalci kahyacılığa seçilir, bu makam da belediye tarafından tasdik edilirdi.[143]

Karagöz oyunu için gerekli olan gereçler perde, peş tahtası, ya da "destgah" denen raf, ışık kaynağı, değnekler ve "tasvir" denen görüntülerdir. Perde 110x80cm boyutlarında beyaz bir patiskadır; kenarları çiçekli bir kumaşla çevrilir; beyaz bölümüne "ayna" adı verilir. Kaynaklarda perdenin eski ölçülerinin 2x2,5m olduğu bildirilmektedir. Peş tahtası perdenin arkasında perde ve görüntüleri aydınlatan ışık kaynağının konduğu raftır. Işık kaynağı olarak mum ya da içinde zeytin, susam, beziryağı yakılan bir kandil kullanılmıştır. Günümüzde elektrik ampulü bu görevi yapmaktadır. Değnekler, yaklaşık 60 cm uzunluğunda gürgen çubuklardır; uçları tasvir arkasında hazırlanmış yuvalara girecek biçimde sivriltilmiştir. Tasvirle iyi birleşebilmesi için değnek uçları ısıtılarak ya da sıcak muma batırılarak yerlerine takılır. Tasvirler oyunun en önemli gereçleridir. Yağlı ve koyu renkli bölümleri çıkarılmış, saydamlaştırılmaya elverişli deve derisinden yapılırlar. Dana, sığır, manda derileri de tasvir yapımında kullanılmaktadır. Sıcak aylarda kurutulan, tüyleri çıkartılan, gerilen, cam ve zımparayla kazınarak yüzeyi düzeltilen deri üstüne kalıplarla tasvirler işlenir ve kesilir. Eskiden kök boyalarla günümüzdeyse renkli çini ve benzeri mürekkeplerle boyanan tasvirlerde oynak yerler kursak, tel ya da iple bağlanır.[144]

Karagöz oyununun kadrosu altı kişiden meydana gelir, bunların isimleri ve görevleri şöyledir;

1. ***HAYALİ:*** Karagöz oyununu tek başına oynatan ve seslendiren kimsedir. Karagöz oyununda bulunan yaklaşık 100 değişik karakterin yöre ağızlarını, şive bozukluklarını, taklitlerini yapar. Hayali'nin çok iyi Türk musikisi bilmesi ve üstün tuluat yeteneğine sahip olması gerekir.

---

[143] Uğur Göktaş, "Milli Gölge Oyunumuz Karagöz", **Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, 1983, Yıl:9, No:26, s.28

[144] Ödekan, **a.g.e.**, s.948

2. ***ÇIRAK:*** Hayali'nin yanında yardımcısı ve öğrencisidir. Ona oyun içinde her türlü yardımda bulunur. Tasvirlerin verilmesi, yeri geldiğinde tutulması onun görevidir. Mesleğinde olgunlaşınca peştamal kuşanarak usta sınıfına geçer.

3. ***SANDIKAR:*** Çırağın yardımcısıdır. Geçecek faslın Tasvirlerini çıkarır, sopalarını geçirir, ipe dizer ve oyunda sırası gelen tasviri çırağa verir.

4. ***YARDAK:*** Oyunda geçen türkü ve şarkıları okur.

5. ***DAYREZEN:*** Dayre denilen özel aleti çalar ve oyunda geçen pastavları (Karagöz'ün Hacivat'a vurması sırasında çıkan ses) yapar.

6. ***HAMMAL:*** Karagöz oynatılacak yere Karagöz zembilini taşır.[145]

Karagöz oyununun en önemli kişileri Karagöz ve Hacivat'tır. Karagöz belirli bir işi ve okumuşluğu olmayan halk adamını simgeler. Kaba, şakacı, açık sözlüdür; içi dışı birdir. Küçük zaafları,insancıl tepkileri vardır; çabuk kızar, kavga eder. Sürekli değişik işlerle uğraşır ve genellikle bu işleri zararla kapatır. Hacivat'sa medrese eğitimi görmüş, görgü kurallarına, güzel sözlere düşkün bir kişidir. Her konuyu bildiği izlenimini yaratır. Çıkarının nerede olduğunu iyi sezer; insanları dinlemeyi ve onlar öğüt vermeyi bilir. Oyunun öbür tipleri zenneler (kadınlar) ve Osmanlı toplumunun değişik kesimlerinden seçilmiş kişilerdir. İstanbul'dan (Çelebi, Tiryaki, Beberuhi) Anadolu'dan (Laz, Kayserili, Kürt) Anadolu dışından (Acem, Arnavut, Arap) olanlar vardır. Olağanüstü yaratıklar, kabadayı ve sarhoşlar (Matiz, Tuzsuz Deli Bekir, Efe) bedensel ve ruhsal hastalıklar (Kekeme, Kötürüm, Esrarkeş, Hımhım) yeri geldikçe oyunlarda gözükür.[146]

Karagöz oyunları dört ana bölümden oluşur;

1) Mukaddime (Giriş)

2) Muhavere (Söyleşi)

---

[145] Göktaş, **a.g.e.**, s.29

[146] Ödekan, **a.g.e.**, s.948

3) Fasıl (Oyun)

4) Bitiş

Mukaddime kendi içinde küçük bölümlerden meydana gelir. Perde aydınlandığında " gösterme" denen bir görüntüyle karşılaşılır. Ucuna sigara kağıdı gerilmiş kamıştan yapılan "nareke" çalınarak gösterme kaldırılır ve tef çalmaya başlar. Tefin temposuna uygun hareketlerle Hacivat görüntüye girer ve bir semai okur; semai bitiminde "Hay-Hak" diyerek perde gazeline başlar. Bu gazelde oyunun kurucusunun Şeyh Küşteri olduğu belirtilir, oyunun felsefi anlamından söz edilir, devrin büyüklerine övgüler yer alır. Gazelden sonra Hacivat Allah'a şükreder; şeytan'ı lanetler ve Karagöz'ü görmek istediğini belirterek arkadaşını çağırır. Karagöz sahneye girer, dövüşürler. Hacivat kaçar, Karagöz yere uzanır, bir tekerleme söyler ve Hacivat'ı eleştirir. Hacivat geri gelir ve konuşmaya başlarlar, bu bölüm muhavere'dir. Bu konuşmada Hacivat'ın medrese kültürü ve Osmanlı terbiyesinin dili ve anlatımıyla Karagöz'ün yalın, şakacı halk dilinin çekişmesi izlenir. Muhavere'den sonra gelen fasıl oyunun ana bölümüdür. Burada çeşitli kişiler, olaylar ve hayvanlar öyküye katılır. Bitiş genellikle bir konuşmanın ardından Karagöz'ün Hacivat'ı dövmesi, Hacivat'ın perde sahibine Karagöz'ü şikayet için çekilmesi, Karagöz'ün özür dilemesi, gelecek oyunu duyurması ve Hacivat'ı tehditleriyle sona eren kısa bir bölümdür.[147]

Yetenekli bir sanatçının bir-iki yardımcıyla sergilediği Karagöz oyunu 16. yüzyıl'dan bu yana saraydan sünnet düğünlerine, Ramazan gecelerine ve bayramlara kadar yaşamın değişik anlarında, küçük büyük pek çok kişinin zevkle izlediği bir gösteri pek çok ünlü sanatçının yetiştiği bir halk tiyatrosu olmuştur. [148]

[147] Ödekan, **a.g.e**., s.948.
[148] Ödekan, **a.g.e**., s.948

2.2. Sergiler

2.2.1. Kişisel Sergiler

1937 Güzel Sanatlar Akademisi Sergisi
"Karagözcüler ve Karagöz Oyunları Konulu Sergi"

1937 Topkapı Sarayı Müzesi
"Manzara ve İstanbul'un tarihi eserleri"

1971 Ocak Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Merkezi
"Güzin Duran'ın Yazı, Resim ve Hat Sanatı Koleksiyonundan 47 Eser"

1979 Topkapı Sarayı Müzesi
"Suluboya Karagöz resimleri",

Sergiden sonra eserler müzeye bağışlanmıştır.

2.2.2. Katıldığı Sergiler

1920 Türk Ressamları Sergisi - Salon 1336
"*Bir Genç Kız Resmi (pastel)"*
"Portre"
"Peyzaj"

1921 Osmanlı (Yeni adıyla Türk) Ressamlar Cemiyeti Çemberlitaş Sergisi (Karma Sergi- Mayıs)

1921 Üçüncü Galatasaray Resim Sergisi (Ağustos)

"*Peyzaj" 2 adet*

1921 Dördüncü Galatasaray Sergisi
"*İstirahat"*
"Yağmurdan Sonra"

1922	Beşinci Sanayi-i Nefise Sergisi (Karma Sergi)
	"Peyzaj"
	"Portakal ve Erik"
	"Natürmort"
	"Zanbak"
1922	Societe des Artistes Turcs IVme exposition De Beaux Art Annee
	"Repos"
	"Apres la pluie"
1923	Türk Ressamlar Cemiyeti Altıncı Resim Sergisi
	"Natürmort" 2 adet
	"Gül"
	"Çiçek"
1924	Türk Ressamlar Cemiyeti Yedinci Galatasaray Resim Sergisi
	"Zambak"
	"Gül"
	"Natürmort"
	"İhtiyar – Etüd"
1926	Sekizinci Galatasaray Resim Sergisi (Eylül)
	"Lale"
	"Gül"
	"Ayçiçeği"
	"Krizantem"
1927	11. Galatasaray Sergisi
	"Manzara" 2 adet
	"Gurub"
	"Şakayık"
	"Meyve"
	"Krizantem"

1928	12. Galatasaray Resim Sergisi
	"Çiçekler"
	"Elma"
1929	13. Galatasaray Resim Sergisi
	"Çiçek"
	"Natürmort"
1930	14. Galatasaray Resim Sergisi
	"Deri İşleri"
1931	15. Galatasaray Resim Sergisi
	"Deri İşleri"
1931	Güzel Sanatlar Birliği Resim Şubesi 8.inci Ankara Resim Sergisi
	"Deri ve tezhip işleri"
1932	16. Galatasaray Resim Sergisi
	"Deri İşleri"
1933	17. Galatasaray Resim Sergisi
	"Deri İşleri"
1934	19. Galatasaray Resim Sergisi
	"Çiçek"
	"Bahar"
	"Bahçede Bir Köşe"
1935	20. Galatasaray Resim Sergisi
	"Topkapı Sarayı'ndan"
	"Nü – Kadın"
	"Beden – Erkek"
	"Yeşil Testi"

1936 21. Galatasaray Resim Sergisi

"Açalya"

"Sarı Çiçek"

"Atölye"

1936 Güzel Sanatlar Resim Şubesi 13.üncü Ankara Resim Sergisi

"Nü-Etüd"

"Nü" 2 adet

"Topkapı Sarayı'nda"

"Natürmort"

"Yeşil Vazo"

1937 22. Galatasaray Resim Sergisi

"Su Zambağı"

"Testili Natürmort"

"Nü – Etüt"

1938 Zonguldak Halkevi Resim Sergisi

1938 23. Galatasaray Resim Sergisi

"Çiçek"

"Antep Kalesi"

"Atölye – Etüt"

1939 Güzel Sanatlar Birliği 16. Ankara Resim Sergisi

"Çiçek"

"Karagözler"

"Manzara-Antep Kalesi"

"Etüd"

"Atölye"

1939 24. Galatasaray Resim Sergisi

"Baş – Etüt"

1940 25. Galatasaray Resim Sergisi
"Manzara" 2 adet

1940 Kadıköy Halkevi Resim Sergisi Güzel Sanatlar Birliği Ressamları
"Etüd"
"Nü"

1940 Güzel Sanatlar Birliği Resim Şubesi 17.nci Ankara Resim Sergisi
"Mimoza (Resim)"
"Baş (Etüd)"

1941 26. Galatasaray Resim Sergisi
"Manzara" 2 adet

1942 27. Galatasaray Resim Sergisi
"Ballıbabalar"
"Büyükada – Dil"

1942 Maarif Vekilliği Dördüncü Devlet Resim ve Heykel Sergisi Ankara Sergievi
"Yağmur"
"Manzara"
"Çiçek"

1943 28. Galatasaray Resim Sergisi
"Orman Yolu"
"Orman İçi"
"Manzara" 2 adet

1944 29. Galatasaray Resim Sergisi
"Büyükada İskelesi"
"Çiçek" 2 adet

1945 30. Galatasaray Resim Sergisi

"Büyükada Sahili"

"Büyükada'da Sabah"

"Büyükada İskelesi" 2 adet,

"Plaj"

"Peyzaj"

"Gül"

"Kaktüs"

"Portre"

"Çiçekler"

1946 31. Galatasaray Resim Sergisi

"Sahil Akşam"

"Aşıklar Yolu"

"Portrem"

"Ada Manzarası"

"Dalgalar"

"Büyükada Sahili"

"Akşam"

1946 Güzel Sanatlar Birliği 23. Yıl Ankara Resim Sergisi

"Büyükada"

"İskele-Büyükada" 2 adet

"Sahil-Büyükada"

"Plaj"

1947 Güzel Sanatlar Birliği 24. Yıl Ankara Resim Sergisi

"Kırmızı Çiçek"

"Sahil-Akşam"

"Aşıklar"

"Portre"

"Ada Manzarası"

"Dalgalar"

"Büyükada-Sahil"

"Akşam"

"Büyükada İskelesi-Akşam"

1947 32. Galatasaray Resim Sergisi

"Güller"

"Süleymaniye Camii"

"Sıklamen"

"Çiçek"

"Deniz"

"İskele"

"Topkapı Sarayı – Kütüphane"

"Bizim Sokak"

"Krizantem"

"Portre"

1948 33. Galatasaray Resim Sergisi

"Etüt" 4 adet

1950 MEB On birinci Devlet Resim ve Heykel Sergisi

15 Nisan-15 Mayıs

"Yemişler"

"Büyükada-Akşam"

"Büyükada-Peyzaj" 3 adet

1955 Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Salonu XVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

"Beyaz Kotra"

"Saksıda Çiçek"

1955 Güzel Sanatlar Birliği 38. Yıl Resim Sergisi

"Deniz"

1956	Güzel Sanatlar Birliği 40.ncı Yıl Resim Sergisi
	"Portrem"
	"Boğaziçi"
	"Ada" 2 adet
1957	Maarif Vekaleti XVIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Ankara
	"Deniz"
	"Laleler"
1958	42.nci Yıl Resim Sergisi
	"Yazmacı Kızlar"
1959	Güzel Sanatlar Birliği 43. Resim Sergisi
	"Enteriyor"

2.3. Katalog

2.3.1.Resimler

2.3.1.1. Peyzajlar

2.3.1.2. Natürmortlar

2.3.1.2.1. Çiçekli Natürmortlar

2.3.1.2.2. Meyveli Natürmortlar

2.3.1.3. Portreler

2.3.1.4. Otoportreler

2.3.1.5. Nü'ler

2.3.1.6. Karagözler

2.3.2. Hatlar

2.3.3. Karagöz Tasvirleri

2.3.4. Yazmaları, Desenleri ve Deri İşleri

2.3.1. Resimler

2.3.1.1. Peyzajlar

Güzin Hanım'ın peyzajlarında figürü az kullandığı, figürlü örneklerde de konuyu ve kompozisyonu tamamlayıcı unsur olarak seçtiği görülmektedir. Sanatçı, doğa görünümlerinde, gökyüzünün renklendirilmesinde, deniz manzaralarında, dalgalar üzerindeki nesnelerin gölgelerinde empresyonist üslupla çalışmaktadır. Deniz yüzeylerinin yer yer göz alıcı renklerle, yer yer gölgelerin kullanmasıyla hocası Feyhaman'ın eserlerindeki renk kullanımından ve üslubundan esinlenmiştir.[149] Konu olarak küçük kayık iskelelerini tercih etmesi de Güzin Duran'ı empresyonist üsluba yaklaştıran özelliklerindendir. [150] Feyhaman Duran'ın severek işlediği yıkık iskele konusunu da hocasından etkilenerek işlemiştir. Güzin Duran renkleri geniş fırça darbeleri kullanarak ele almıştır. Güzin Hanım Boğaziçi'nin, Büyükada'nın, denizin, hisarın değişik açılardan görünümlerini severek uygulamıştır. Yıkık iskele gibi ayrıntı resimlerinin dışında konusunu

[149] Gül İrepoğlu, **Feyhaman**, İstanbul, 1986, Tifdruk matbaacılık, sayfa,86

Anadolu Hisarı, Rumeli Hisarı ve Topkapı Sarayı gibi anıtsal nitelikteki yapılardan alan eserlerini de empresyonist bir üslupta çalışmıştır.

Resim 1

Büyükada akşam manzarası
41x33 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env No: 196/ 2000
1959 yılında Topkapı Sarayı'nda sergilenmiş

Büyükada'da bir akşam vaktinin betimlendiği resimde iskele diagonal bir şekilde yerleştirilmiştir. İskelenin solunda içinde iki figürün bulunduğu sandal yer almaktadır. Resmin arka planında Heybeliada'nın yıldız şeklinde ışıkları yanmış evleri ve hemen ön tarafında ise dumanı tüten bir vapur görülmektedir. Pastel renklerin hakim olduğu resimde kalın fırça vuruşları kullanılmıştır.

Resim 2

Büyükada iskelesi; .imzalı
18x26 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 415/2000

Büyükada'da iskele ve denizi betimleyen resimde biri gri renkli biri kiremit renkli, diğeri koyu renkli üç çatı görülmektedir. İskeleden uzaklaşmakta olan beyaz bir kayıkta kürek çekmekte olan kırmızı şapkalı bir kadın dikkat çekmektedir. Arka planda yine bir kayık ve karşı kıyılar resmedilmiştir. Bu kompozisyon Güzin Duran'ın hocası Feyhaman'la birlikte aynı yerde sehpalarını kurup çalıştıklarına en güzel örneklerden biridir.

Resim 3

Anadolu Hisarı
80 x 59 cm,; imzalı
Duralit üzerine yağlıboya
Env. No: 283 / 2000

Anadolu hisarını kademeli bir yükseklikte gösteren kompozisyonda ön planda ağaçlar yer almaktadır. Resmin sade ve dengeli yapısı hisarın anıtsal doğasını vurgulamaktadır. Feyhaman Duran'ın da aynı noktadan yaptığı Anadolu Hisarı Güzin Duran'ın hocasından etkilendiği ve doğa resimlerinde beraber çalıştıkları fikrini desteklemektedir.

Resim 4

Misafir Yat
61 x 49 cm; imzasız
Duralit üzerine yağlıboya
Env. No: 58 / 2000

Kompozisyonun tam ortasında yarısı görülmekte olan bir vapur ile arkada tamamen sarı renkte ışıklandırılmış başka bir yat betimlenmiştir. Karşı kıyı ve evler kalın fırça vuruşlarıyla empresyonist üsluba yakın tarzda resmedilmiştir. Aynı fırça vuruşları denizde ve Güzin Duran'ın hocası Feyhaman Duran gibi işlemekten zevk aldığı yıkık iskelede de görülmektedir. Resmin ortasından geçmekte olan vapur ile yat arasındaki ilişki resmi üç katmana ayırmıştır. İzleyicinin dikkati önce vapur üzerine toplanmakta, daha sonra resmin asıl konusu olan yata kaymaktadır. Sanatçı bu vesileyle iki kıyı arasındaki mesafe hissini yansıtmaktadır. Karşı kıyıdaki ışıklandırma resmin akşam saatlerini betimlediğine işaret eder.

Resim 5

Topkapı Sarayı ;Revan Köşkü
34 x 27 cm; imzasız
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 293a / 2000

Topkapı Sarayı Revan Köşkü'nü gösteren resimde çatısı eli böğründeler üzerine oturan fevkani yapı betimlenmiştir. Çatının üzerinde biri yeşil diğeri beyaz renkli iki mimari elemanda kalın fırça kullanımı dikkati çekmektedir. Öndeki ağaç yapının solundaki bölümünü kapatmıştır. Bir adam yapının sağ tarafındaki merdivenlere doğru ilerlerken görülmektedir. Mimari ayrıntılara girmekten uzak duran Güzin Hanım, kalın fırça vuruşlarıyla ana hatları belirlemiş ve resimde yapının bütününe yönelik bir izlenim kazandırmıştır.

Resim 6

Topkapı Sarayı ;Revan Köşkü
27 x 34 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 503 / 2000

Fevkani olarak inşa edilmiş Topkapı Sarayı Revan Köşkü'nü betimlemektedir. Yapının yan tarafında merdivenin devamında alt kısmı yuvarlak kemerli bir köprü yer almaktadır. Renklerin kaynaştırılarak kullanılması ile resim canlılık kazanmıştır. Yapının çatısı eli böğründeler üzerine oturmaktadır. Perspektifi destekleyici unsur olarak arka plandaki yapı belli belirsiz resmedilmiştir.

Resim 7

Topkapı Sarayı (Has Oda Girişi)
35 x 27 cm ;imzasız
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 528 / 2000

Resmin sol tarafında kalın ve geniş bir kaideye oturmuş sütunun yarısı yer almaktadır. Sütun kalın fırça vuruşları ile vurgulanırken bu sütunun karşısında yer alan Has Oda giriş kapısı ve duvarlar birbiri içerisinde eriyen renklerle betimlenmiştir. Kapının iki yanında duvar ile bağlantılı bir lamba ve lambanın üst kısmında iki adet tuğra yer almaktadır. Resmin genelinde yalın hatlar egemendir.

Resim 8

Bizim Sokak
30 x 23 cm; imzalı
Kağıt üzerinde suluboya
Env. No: 440 / 2000
Sergi Damgası (1947)

Resmin sağ tarafında yer alan cumbalı, ahşap ev Feyhaman-Güzin Duran çiftinin evidir. Arka planda İstanbul Üniversitesi ve Beyazıd kulesinin üst kısmı gözükmektedir. Resimde, yalın ve dengeli bir üslup kullanımı tercih edilmiştir. Ev belirgin konturlarla resmedilmişken arka planda konturlar yumuşamış ve soluklaşmış böylece ev ön plana çıkarılmıştır. Bacalardan tüten duman izleyiciye mevsim hakkında fikir vermektedir. Sokak resmedilirken figür kullanılmamış, evin ve kulenin mimari özellikleri vurgulanmıştır.

Resim 9

İstanbul Limanı
53 x 77 cm; imzalı
Duralite gerilmiş çuval üzerine yağlıboya
Env. No: 182 / 2000

Resim puslu bir havada limandan ayrılan gemileri ve karşı kıyıda yer alan yapıları betimlemektedir. Resimde tarihi yarımadada Topkapı Sarayı ile Sepetçiler Kasrı belli belirsiz seçilir. Üsküdar kıyısı ise siluet halinde verilmiştir. Denizde limana gelen ve ayrılan gemiler ve tekneler görülmektedir. Güzin Duran kompozisyonda kalın fırça vuruşları kullanarak limanı gerçekçilikten uzaklaşmadan resmetmiştir.

Resim 10

Laleli Camii
40 x 33 cm; ;imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No : 188 / 2000
Topkapı Sarayı İstanbul Manzaraları Sergisi (1959)

Dolunayın etrafı aydınlattığı bir akşam vaktinde caminin minaresinde imam ezan okurken betimlenmiştir. Caminin minaresinde kandil ışıkları adeta bir yıldızı çağrıştıracak şekilde yanmaktadırlar. Önde yer alan ağaçlar camiyi kapatmıştır.

Resim 11

Manzara (Rumeli Hisarı)
50 x 64 cm; imzalı
Tuval üzerine yağlıboya
Env. No : 452 /2000

Rumeli hisarı ve denizdeki sandallar art arda betimlenmiştir. Denizin resimde büyük yer kaplaması karşı kıyıdaki hisara ve yapılara uzaklık hissini arttırmıştır. Hisar ayrıntıdan uzak bir şekilde verilmiştir. Denizin resmedilmesinde kalın fırça vuruşları kullanılmıştır.

Resim 12

Manzara (Büyükada)
27 x 35 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 514 / 2000

Ağaçlar, denizin ortasında beyaz bir yelkenli, geri planda kiremit kaplı evler betimlenmiştir. Resimde manzaranın anlık görüntüsü yakalanabilmek için hızlı fırça kullanılmış ve kalın fırça vuruşlarıyla oluşturulan denizde ve manzarada ayrıntıdan kaçınılmıştır. Ağaçların dalları ve kenar çizgilerinde sert hatlar kullanılıp koyu renklerle vurgulanması ekspresyonist denemelerindendir.

Resim 13

Manzara (Büyükada İskelesi)
27 x 35 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 512 / 2000

Büyükada iskelesine yaklaşan bir vapur resmin ortasında demir atmış uzun direkli bir tekne ve iskelenin arkasında yer alan başka bir tekne betimlenmiştir. Sanatçı denizi resmederken kalın fırça vuruşları kullanarak ayrıntıdan kaçınmıştır. Manzaranın anlık görüntüsünü yakalamak için fırçasını acele ve kesik kesik sürerek resme hareketli bir görünüm sağlamıştır.

Resim 14

Dış Mekan (Topkapı Sarayı / Ağalar Camii)
27 x 34 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 507 / 2000

Topkapı Sarayı Ağalar Camini betimlemektedir. Yapının köşelerinde, ağaçta ve kaidede kalın fırça vuruşlarıyla ve renk lekelerinin kullanılması ile resim göz alıcı bir canlılık ve sıcaklık kazanmıştır. Güzin Duran Topkapı Sarayı'nda çalıştığı 1947 yılına ait olduğu sanılan bu resmin bir benzerini Feyhaman Duran'da aynı noktadan yapmıştır. Hocası Feyhaman'la aynı konuları çalışmayı seven Güzin bakış açısı ve üslupta da hocasını örnek almayı tercih etmiştir.

Resim 15

Büyükada İskelesi (Gurup)
30 x 25 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No : 189 / 2000

Güzel bir yaz akşamında boş Büyükada iskelesini ve gurup vaktini betimlemektedir. Sıcak ve parlak renklerin kullanımı resme canlılık katmış, adeta resmi ışıklandırmıştır. İzlenimci etkiyle yapılmış bu kompozisyonda doğanın sürekli değişen görünümünden bir an resimlenmiştir.

Resim 16

Gemili Manzara (Deniz)
35 x 25 cm; imzalı
Kağıt Üzerine suluboya
Env. No : 167/ 2000

Resmin tamamına yakınını kaplayan dalgalı denizde art arda üç vapur dumanlarını savurarak giderken betimlenmiştir. Denizin dalgaları yeşil ve mavinin çeşitli tonlarının birbiri üzerine sürülerek kaynaştırılmasıyla vurgulanmıştır .Beyaz kalın fırça vuruşları kullanılarak resmin aydınlık havası arttırılmıştır. Resmin planında iki direk ve parmaklık yer almaktadır.

Resim 17

Büyükada Peyzaj
41 x 35 cm; imzalı
Karton üzerine suluboya
Env. No : 1225 /2000

Büyükada'da iki yanı çimenlerle çevrili bir patika, resmin arka planında da deniz betimlenmiştir. Patika keskin hatlarla verilirken çimenler, ağaçlar ve çiçekler kalın fırça darbeleri kullanılarak koyu renklerle vurgulanmıştır. Bitkilerin üzerlerine doğrudan beyaz atılması resme canlılık kazandırmıştır.

Resim 18

Aşıklar Yolu
35 x 27 cm;imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 439 /2000
T.C.M.E.B .8.Devlet Resim ve Heykel Sergisi (1947)

Dağ manzarası ve ağaçları betimleyen resmin merkezinde yer alan ağaçlarda dışavurumcu etkiler göze çarpmaktadır. Ağaçların kendileri birer yaprak gibi resmedilmiştir. Arkadaki dağ manzarası ve dağın eteklerinde bulunan evler geri planda bırakılarak, tüm dikkat ağaçlardaki hırçın ifadeye çekilmiştir. Bu ifade abartılı fırça darbeleri ile sağlanmıştır.

Resim 19

Ada Manzarası
34 x 27 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No : 442 / 2000
M.E.B. 8. Devlet Resim ve Heykel Resim Sergisi (1947)

Deniz ve ön tarafında yer alan ağaçlar betimlenmiştir. Denizi resmetmekten hoşlanan Güzin Hanım aynı mekanı farklı zamanlarda betimlemiştir. Denizin dalgalarındaki hırçınlığı kalın beyaz fırça kullanımı ile elde etmiştir. Ağaçlar içinde yer yer siyah ve koyu fırça darbelerinin kullanılması ile dışavurumcu bir etki sağlamıştır.

Resim 20

Büyükada Peyzaj
34 x 27 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 443 / 2000

Resmin ön planında yer alan konturları belirgin evler arkada deniz ve karşı kıyıdan görünüm betimlenmiştir. Sanatçı, mimari unsurları vurgulayarak kalın fırça darbeleri kullanmıştır.

Resim 21

Sahil Manzarası
36 x 29 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 165 / 2000

Dalgalı bir denizin kıyıdaki kayalarda oluşturduğu köpükler ve karaya doğru uçmakta olan bir martı görülmektedir. Sanatçının manzara resimlerinde karşılaştığımız dışavurumcu öğelere bu resimde de rastlanmaktadır. Karşı kıyıdaki evler ayrıntıdan uzak resmedilmiş, denizde kalın fırça vuruşları ve yer yer patlayan beyazlarla dalgaların şiddeti vurgulanmıştır.

Resim 22

Deniz Manzarası
41 x 55 cm; imzalı
Duralit üzerine yağlıboya
Env. No: 314 / 2000

Deniz sonsuzluk hissiyle betimlenmiştir. Kompozisyonda kullanılan gri-mavi ve kahverenginin kalın fırça vuruşları ile birbiri üzerine sürülmesiyle denizin hırçın görüntüsü elde edilmiştir. Önde sol tarafta küçük bir kayanın üstünde duran bir martı görülmektedir. Kayaya çarpan dalgalar beyaz köpükler oluşturmuştur. Araya atılan beyaz fırça vuruşları denizin dalgalanmasını canlılıkla verir. Resmin ağırlık merkezi sol alt köşedeki kaya parçası ve yüzünü ufka dönmüş martıdır. Denizin dalgalanışı ve martının sakinliği arasındaki karşıtlık önemli bir ayrıntıdır.

Resim 23

Manzara (Fırtına)
46 x 65 cm; imzalı
Tuval üzerine yağlıboya
Env. No: 466 / 2000

Envanter kayıtlarında "Fırtına" adı verilen resimde deniz ve adalar betimlenmiştir. Sanatçı, kıyıdaki evlerde ve denizde bulunan sandallarda ayrıntıdan kaçarak dalgaları vurgulamıştır. Denizin ortasındaki yat benzeri tekne, arkasındaki kayık ve önde sandal görülmektedir. Kalın fırçanın acele ve kesik kesik kullanılmasıyla denizin çalkantısı resimde ağırlık kazanmıştır.

Resim 24

Büyükada
23 x 30 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 192 / 2000

Büyükada iskelesi insanların denize girdiği sıcak bir yaz gününde betimlenmektedir. Bu resimde Güzin Duran kendisinin manzara resimlerinde görmeye pek alışkın olmadığımız şekilde bol figür kullanmıştır. Tatil beldelerinde yaşanan keyifli bir yaz gününü resimleyen sanatçı iskelede güneşlenen, denize giren insanları, resmin bir parçası olarak ayrıntıya girmeden vermiştir. Denize açılmış bir yelkenli, kayık ve bir sürat teknesi olanca canlılığıyla gösterilmiştir.

Resim 25

Süleymaniye Camii
23 x 30 cm ;imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 441 / 2000

Güzin Duran Süleymaniye Camii'ni betimlendiği bu resimde gökyüzünde sıcak renk armonisi oluşturan renkler kullanmış, ağaçlarda kalın ve aceleci fırça kullanımıyla çalışmıştır. Caminin kubbesi ve iki minaresindeyse yumuşak renkler hakimdir.

Resim 26

Peyzaj (Boğaziçi)
100 x 70 cm;imzalı
Yağlıboya
(Aydın Cumalı Koleksiyonu)

Denizin ortasında yer alan bir gemi ve önde yıkık iskeleye bağlı başka bir sandal görülmektedir. İzlenimci etkilerin egemen olduğu resimde ön planda iki kişi kol kola birlikte denizi ve manzarayı izlerken betimlenmiştir.Yıkık iskele konusunu seven Güzin Duran bu resimde de bu motifi kullanmıştır. Yıkık iskeleye bağlı sandalda bir figür farkedilir. Karşı kıyıdaki orman manzarasının kalın fırça vuruşları ve sıcak tonlarla verilmiştir.

Resim 27

Süleymaniye Cami

49.5 x60 cm; imzalı

Kontrplak üzerine yağlıboya

Env. No. 329 /2000

Sanatçı, Süleymaniye Camii'ni betimleyen resminde kalın fırça kullanmış, sıcak renklerle de yaz mevsimini vurgulamıştır.

Resim 28

Peyzaj, 1951

79 x 118 cm; imzalı

Tuval üzerine yağlıboya

Env. No: 19064 / 2000

Büyük boyutlu olarak çalıştığı bu resimde manzara betimlenmiştir. Empresyonist etkilerin hakim olduğu bu kompozisyonda kalın fırça vuruşlarıyla çalışılmıştır.

Resim 29

Adadan

27 x 34,5 cm; imzalı

Mukavva üzerine yağlıboya

Env.No: 7711

Resim Heykel Müzesi Koleksiyonu

Önde büyük bir ağaç ve çalılıkların arkasından görülen deniz betimlenmektedir. Sıcak renklerin kullanılmasıyla yumuşak bir ifade kazanan resimde dışavurumcu etkiler göze çarpmaktadır.

Resim 30

Manzara (Büyükada)

27 x34 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No: 504/2000

Resim önde ağaçlar, arkada deniz ve iskeleyi betimlemektedir. Önde yer alan ağaç kompozisyonu ikiye ayırmaktadır. Resimde kalın fırça vuruşlarıyla oluşturulan manzara ve denizde anlık görüntünün verilmesi sağlanmıştır.

Resim 31

Manzara (Orman Yolu);1943

27 x34 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No: 506/2000

Resimde etrafı ağaçlar ve çalılıklarla kaplı bir orman yolu betimlenmektedir. Ağaç yapraklarında ve kenarlarında keskin konturlar kullanılmıştır.

Resim 32

Manzara (Evler)

27 x35 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No: 510/ 2000

Resimde önde ağaç ve çalılıklar, arkada birbirine bitişik olarak yapılmış evler betimlenmektedir.Kalın fırça vuruşlarıyla çalışılan kompozisyonda yatay ve dikey hatların yerleştirilmesiyle oluşturulan evlerde yapısal nitelik vurgulanmıştır.

Resim 33

Manzara (Orman);1943

27x35 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No: 513/ 2000

Resimde ağaçların ve çalılıkların oluşturduğu bir orman betimlenmektedir. Ağaçların kenar konturları belirgin olarak gösterilmiş hızlı fırça kullanılarak ayrıntılar oluşturulmuştur.

Resim 34

Manzara

27 x35 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No: 515/ 2000

Resimde önde ağaçlar, arkada deniz ve sahil kenarında bulunan evler betimlenmektedir. Ağaçların konturları belirgin bir üslupla verilmiş, sahil ve denizde kalın fırça vuruşları kullanılmıştır.

Resim 35

Manzara (Evler),1939

27x 35 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No: 516/2000

Resimde önde kompozisyonu ikiye ayıran bir ağaç ve arkadaki evler betimlenmiştir. Evlerin ve ağaçların kenar konturları belirgin olarak verilirken gökyüzünde kalın fırça vuruşları kullanılmıştır.Yapısal ifade dikey ve yataylarla oluşturulan evlerle sağlanmıştır.

Resim 36

Manzara

46x 38 cm;imzalı

Kontrplak üzerine yağlıboya

Env. No: 421/ 2000

Resimde önde iki ağaç ve deniz, arkada adalar betimlenmiştir. Kalın fırça vuruşlarıyla beyaz atılarak kompozisyon oluşturulmuştur.

2.3.1.2. Natürmortlar

Güzin Duran natürmort türünde çok sayıda eser vermiştir. Meyve ve çiçeklerden oluşan kompozisyonlar, işlediği konular arasında önemli bir yer tutar.

Natürmortlarında zaman zaman gerçekçi, keskince çizgilere yer vermiş, zaman zaman da kalın fırça darbeli, lekeci bir arayış içerisinde eriyen formların ahengini yakalamıştır. Natürmortlarında da yine hocası Feyhaman'ın eserlerinin izlerini taşıyan Güzin Duran düzenlemelerde, kendisinin de işlediği yazma örtüleri kullanmayı tercih etmiştir.

Güzin Duran bazı natürmortlarında klasik üslupta denemeler yapmıştır; 1943-1947 yıllarında Topkapı Sarayı'nda çalışırken etkilendiği Osmanlının Batılılaşma döneminden izler taşıyan III. Ahmet Yemiş Odasındaki vazodan çıkan çiçek kompozisyonlarını aslına uygun olarak betimlemeye çalışmıştır.

2.3.1.2.1. Çiçekli Natürmortlar

Güzin Duran'ın çiçekli natürmortlarında, Feyhaman Duran'ın da işlediği Topkapı Sarayı Yemiş Odasında görülen bezemelerin tekrarı niteliğinde olan büyük boyuttaki suluboya eserlerinde diğer çalışmalarında alışık olmadığımız ince bir süslemecilik ve detaycılık göze çarpmaktadır. Empresyonist etkiyle yağlıboya olarak yaptığı çiçekli natürmortlarında ise doğa sevgisinin tüm sıcaklığını renkleriyle tuvale yansıtmayı başarmış, tablodan taşarcasına yaptığı çalışmalarla da çeşitli akımları deneme yoluna gitmiştir.

Resim 37

Vazoda güller
85,5 x55 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 180 /2000

Yemiş Odası'ndan esinlenen resimde klasik üslupta bir seramik kaseden çıkan iri pembe güller betimlenmiştir.Üst kısım yuvarlağa yakın sivri kemerli düzenlemeyle son bulmakta olup köşe dolguları tezhiple bezenmiştir. Açık zemin üzerine kurulan kompozisyonda güller canlı renklerle ön plana çıkartılarak detaycı bir anlayışla ele alınmıştır. Vazonun iki yanında birer meyve yer almaktadır.

Resim 38

Vazoda çiçekler
44 x71 cm; imzalı
Kağıt üzerine guaş
Env. No: 271 /2000

Resmin kompozisyonunu klasik üslupta dilimli seramik bir kasenin içine oturan sarı bir vazoda yer alan çeşitli türde çiçeklerle iki yanında bulunan kayısılar oluşturmaktadır. Üst kısım dilimli sivri kemerle son bulmakta olup, kemerin köşe dolguları lacivert zemin üzerine sarı tezhiple bezenmiştir. Açık renkli bir zemin üzerine kurulan kompozisyonda çiçekler canlı renkleriyle ön plana çıkarılarak ayrıntılı olarak işlenmiştir.

Resim 39

Perdeli çiçekler
72,5 x 94,5 cm; imzalı
Kağıt üzerine guaş
Env. No: 573 /2000

Üst kısmında mavi bordür bulunan kahverengi drapeli perdeye asılı buketi Batılılaşma dönemi üslubundan esinlenilerek betimlenmiştir. Kıvrımlarla hareket kazandırılmış, uçları püsküllü perdenin orta kısmına baş aşağı asılmış çiçekler, mavi, kıvrımlı bir kurdele ile bağlanmıştır.

Resim 40

Vazoda çiçekler
57x 56,5 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 447 /2000

Batılılaşma döneminden esinlenerek yapılmış natürmortta seramik dilimli kaseye oturan sarı vazo içinde çiçekler yer almaktadır. Üst tarafı sivri kemerli olup iki tarafında klasik ahşap bezemeyi anımsatan dilimli süslemeler görülmektedir. Kemerin köşe dolguları lacivert zemin üzerine sarı tezhip süslemeyle çevrelenmiştir. Bombeli vazonun iki yanında ikişer meyve yer almaktadır.

Resim 41

Vazoda Karanfil
98,5 x 54 cm; imzasız
1906.14 /2000
Kağıt üzerine Suluboya

Tam olarak bitmemiş bu resimde Batılılaşma döneminden esinlenerek yapılmış olup üst kısmında dilimli sivri bir kemer yer almaktadır. Kemerin kenar dolguları lacivert zemin üzerine sarı tezhip ile bezenmiştir. Vazodaki gül, karanfil, sümbül gibi çiçekler ile yaprakları ayrıntılarıyla gösterilmiştir. Vazonun alt kısmındaki çiçeklerin kenar çizgileri verilmiş, renklendirilmemiştir. Vazo açık mavi bir kaseye oturmuş, iki yanında meyve ve çiçek yer almaktadır.

Resim 42

Vazoda Çiçekler
41 x 33 cm;imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No. 186 /2000

Yuvarlak bir masanın ortasında yer alan mavi bir vazoda yer alan kırmızı ve açık pembe çiçekler betimlenmektedir. Yuvarlak masanın örtüsünde tercih edilen malzeme Güzin Duran'ın da boyadığı ve işlediği yazmalardır. Sanatçı bu kompozisyonda vazonun ve masanın konturlarını siyahla belirginleştirmiş ve çiçeklerde ayrıntıcı bir anlayışla çalışmıştır.

Resim 43

Vazoda Ortanca;
51 x41 cm; imzalı
Duralit üzerine yağlıboya
Env. No: 390 /2000

Mavi yuvarlak bir vazo içerisinde pembe ortancalar betimlenmektedir. Vazonun altında beyaz yazma tercih edilmiştir. Birkaç ortanca yaprağı masaya dökülmüştür. Bu resme farklı bir duygusal ifade katmaktadır. Bu kompozisyonda Güzin Duran'ın kalın fırça vuruşları kullanarak lekeciliğe varan bir arayış içerisindedir ve birbiri içinde eriyen formlar kullanmıştır. Karmaşık fırça ve olgun renklerin kullanımı ile oluşturulan anlam dikkati çeker.

Resim 44

Saksıda Çiçek
61 x 46 cm; imzalı
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 14 /2000

Beyaz tabak üzerine oturan saksıda pembe çiçekler betimlenmektedir. Koyu tonların hakim olduğu resimde kalın fırça vuruşlarıyla izlenimci etkiye ulaşılmıştır. Güzin Duran bu resimde nesnelerin dokusallıklarını ve hacim duygusunu kalın fırça kullanımıyla yansıtmaya çalışmıştır.

Resim 45

İç Mekan;
85 x 28,5 cm
Duralit üzerine yağlıboya
Env. No: 20 / 2000

Çiçeklerle kaplı adeta bir sera görünümündeki bir iç mekan çalışılmıştır. Resimde olgun ve sıcak renklerin kullanılması ile aydınlık bir etki oluşmuştur. Resimde duvara dayalı şekilde bulunan çiçeklerle kaplı bir raflı sistem, masanın üzerinde tabak içindeki bir saksıda geniş yapraklı bir çiçek, arkasında yer alan kırmızı çiçekler betimlenmiştir. Kırmızı çiçeklerin arkasında bulunan pencereden deniz ve bir sandalın ucu görülmektedir. Bu kompozisyonda kalın fırça vuruşları kullanarak lekeci üslupta çalışan Güzin Duran dengeli üslubu ile resmin bütünündeki anlama dikkati çeker

Resim 46

Natürmort
35 x 30 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 530 / 2000

Resimde ince yeşil bir vazodan çıkan çeşitli tür ve renkteki çiçekler betimlenmiştir. Detaycı bir üslupla yapılan çiçeklerde kenar çizgileri belirginleştirilmiş, karanfiller, yıldız şeklindeki çiçekler adeta tuvalden dışarı taşacak şekilde resmedilmiştir. .Nesnelerin sıcak ve olgun renklerle verilmesiyle kompozisyonda göz alıcı bir canlılık oluşmuştur. Masa örtüsü olarak açık renkte bir fon tercih edilmesi nesnelerin canlılığını artırma kaygısının izlerini taşımaktadır.

Resim 47

Kompozisyon (İbrikli)
35 x 27 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 527 / 2000

Kompozisyonda klasik üsluptaki seramikten yapılmış gaga ağızlı yeşil bir ibrik betimlenmiştir. İbriğin üzeri çiçek desenli olup arka fon kırmızı zemin üzerine mavi-beyaz renkli çiçeklerle bezenmiştir. Resme vahşi bir ifade katan kırmızının fonda tercih edilmesi sanatçının değişik akımlardan etkilenip uygulamaya çalışmasına güzel bir örnektir. İbriğin kulpu kıvrımlı saç örgüsü şeklindedir. Resimde gaga ağızlı ibriğin konturları belirginleştirilerek, arka fonda ise kalın fırça vuruşları kullanılarak düzenleme yapılmıştır. Masa örtüsü olarak turuncu desenli bir yazma kullanılmıştır.Bu çalışmanın bir benzerini Feyhaman Duran'da da görmekteyiz.

Resim 48

Natürmort;
34 x 27 cm; imza
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 524 / 2000

Bu kompozisyonda yeşil ufak vazo içinde pembe, beyaz, kırmızı renkte çiçekler, narçiçeği renginde sümbüller betimlenmektedir. Vazonun durduğu zemin kahverengi olup kalın fırça vuruşlarıyla lekeci üslupta düzenlenmiştir. Karmaşık bir fırça kullanımıyla sanatçı, dikkati kompozisyonun bütünündeki anlama dikkati çeker. Güzin Duran'ın doğa sevgisinin en güzel örneklerinden olan bu natürmortta sıcak ve canlı renklerle ve acele sürülmüş fırça kullanımıyla resmi tuvalin dışına taşacak izlenimini vermiştir.

Resim 49

Saksıda beyaz çiçek

33 x 39,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 194/ 2000

Kompozisyonda beyaz bir tabak üstünde yer alan kahverengi saksı içinde çiçekler betimlenmiştir. Saksının konturları belirgin keskince çizgilerle ele alınmıştır. Resmin dengeli ve sade yapısı dikkati çekmektedir.

Resim 50

Kaktüs

30 x 25 cm; imzalı

Kağıt üzerine Suluboya

Env. No : 190 / 2000

1947 yılı VIII..Resim ve Heykel Sergisi Damgası

Kompozisyon kiremit rengi tabak içinde kahverengi saksıdaki yeşil bir kaktüsü betimlemektedir. Resmin ortasında yer alan kaktüsün kenarları keskince çizgilerle verilirken vazonun bulunduğu masa eriyen renklerin birbiri içinde karışmasıyla elde edilmiştir. Resimde canlı renkler kullanılmıştır. Kaktüs dışındaki nesnelerde ayrıntıdan kaçınılmış, kaktüsün tüm dokusal niteliği yansıtılmıştır.

Resim 51

Natürmort

41 x 33 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No : 425 / 2000

Camdan bir vazo içinde pembe güller ve çiçekler betimlenmektedir. İrice pembe güller ve sarı çiçeklerden oluşan vazonun konturlarında kalın fırça kullanılmış, çiçeklerde ayrıntıcı bir anlayış tercih edilmiştir. Bu da resmin keskin ve canlı ifadesini daha da arttırmıştır.

Resim 52

Natürmort

36 x 29 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No : 170 /2000

Bu kompozisyonda vazodan adeta fışkırırcasına yer alan çeşitli tür ve renkteki çiçekler betimlenmiştir. Çiçeklerin konturlarında çizgisel üslup çiçeklerde ise daha ayrıntıcı bir yaklaşım göze çarpmaktadır. Çiçekler adeta tablonun dışına taşmakta etkisi yaratmaktadır. Renklerin sıcak ve olgun kullanımıyla resim canlılık kazanmıştır.

Resim 53

Natürmort

42x 36 cm; imzalı

Kağıt Üzerine suluboya

Env. No: 1217/ 2000

Yuvarlak bir vazoda yer alan çiçeklerin yer aldığı kompozisyon soğuk renklerle ayrıntıdan uzak betimlenmiştir.

Resim 54

Vazoda Çiçekler

50 x40 cm; imzalı

Karton üzerine yağlıboya

Env. No: 405 / 2000

Canlı ve sıcak renklerle vazoda çiçekler betimlenmiştir. Kompozisyon hızlı fırça kullanımıyla adeta tablodan taşan bir hareketliliğe sahiptir. Resimde kalın fırça kullanımı ile empresyonist eğilim görülmektedir.

Resim 55

Natürmort (İç mekan)
98x70 cm; imzalı
Çuval üzerine yağlıboya
Env. No: 1942/2000

Bir pencere önünde yer alan raflarında çeşitli çiçeklerin bulunduğu bir mekan pencereden içeriye bakılıp betimlenmiştir. Sanatçı kalın konturları kullanarak çiçek ve yaprakları belirgin olarak yapmıştır.

Resim 56

Vazoda Çiçekler
35x 27cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 519/2000

Kompozisyonda mavi üzeri desenli vazoda çeşitli çiçekler betimlenmektedir. Çiçeklerde ayrıntılar verilirken bulunduğu mekanda detaydan kaçınılmıştır.

2.3.1.2.2. Meyveli Natürmortlar

Güzin Duran'ın Topkapı Sarayı'nda yapmış olduğu çalışmalardan ve III. Ahmet Yemiş Odası'ndaki kompozisyonlardan etkilenerek yaptığı meyveli natürmortlarında süslemeci ve ayrıntıcı yaklaşım dikkati çekmektedir. Yağlıboya olarak yaptığı meyveli natürmort düzenlemelerinde ise Feyhaman Duran'ın kompozisyonlarından etkiler dikkat çekmektedir.

Resim 57

Sepette Meyve
51,5 x58,5 cm; imzalı
Kağıt üzerine guaş
Env. No : 209/2000

Klasik üslupta yapılmış olan kompozisyonda hasır örgü geniş ağızlı bir sepetin içinde siyah ve sarı üzüm salkımları betimlenmiştir. Üst kısımda yer alan sivri kemerin köşe dolguları tezhiple bezenmiştir. Sepetin iki yanında üzerinde yaprakları olan birer kayısı görülmektedir. Ayrıntıcı bir anlayışla çalışmıştır.

Resim 58

Sepette Meyve
50x 43 cm;imzalı
Kağıt üzerine guaş
Env. No :181 /2000

Klasik hasır örgü geniş ağızlı bir sepet içerisinde üzerinde yapraklarıyla birlikte şeftaliler betimlenmiştir. Üst kısmında yer alan dilimli yuvarlağa yakın sivri kemerin köşe dolguları lacivert zemin üzerine sarı tezhiple bezenmiştir. Sepetin iki yanında birer yapraklı kayısı yer alır. Meyvelerin arka zemini açık renkte ele alınmıştır.

Resim 59

Natürmort / Portakallar,
46,5 x 59 cm; imzalı
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 193 / 2000

Güzin Duran'ın farklı kompozisyon denemelerinden olan bu resimde ağzı yayvan tabağın içinde sarı, turuncu renkte portakalların yanında koyu renkli saç örgüsü kulplu bir ibrik betimlenmektedir. İbriğin yanında iki adet limon resmin ön tarafında cüzdan ve kağıt rulosu keskince çizgilerle verilirken arka fonda konturlar kalın fırça darbeleriyle birbiri içinde eriyen lekeciliğe varan bir anlayışla düzenlenmiştir. Portakallar pastel renklerin hakim olduğu resme canlılık vermiştir. Bu resimde kompozisyon düzeni, renklerin olgunluğu, fırçayı kullanıştaki ustalıkla sıcak etki uyandırmaktadır.

Resim 60

Karpuzlu natürmort
41 x33 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No : 1454 /2000

Bu kompozisyonda desenli bir kumaş üzerinde yer alan beyaz renkte yayvan bir tabakta dilimlenmiş şekilde yerleştirilmiş karpuzlar betimlenmektedir. Renklerin sıcak ve canlı verilmesi ile meyvelerin dokusal hissi arttırılmıştır.

Resim 61

İncirli Natürmort;(Yemişler)
41 x 33 cm ;imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No : 187 / 2000

Yazmanın fon olarak kullanıldığı bu resimde tabağın içinde olgunlaşarak patlamış incirler ve bir karpuz betimlenmiştir Bu kompozisyonda acele fırça vuruşları kullanarak detaycı bir anlayışla çalışmıştır. Güzin Duran bu resminde renklerdeki sıcak ve canlı ifadenin yarattığı armoniyi yakalamıştır.

Resim 62

Natürmort
27x35 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 509/2000

Resimde mor çiçekler ve arkada bir ayva betimlenmektedir. Hızlı fırça kullanımıyla yapılmış resimde canlı ve olgun bir ifade hakimdir. Masa örtüsünün işlemeleri ayrıntı olarak dikkat çekmektedir.

2.3.1.3. Portreler

Güzin Duran az sayıdaki portre çalışmalarında. yüz ifadesinin yanı sıra fiziksel görüntü ve atmosfer üzerinde de durmuştur.

Resim 63

Kız Portresi/Etüd
55 x 45 cm; imzalı
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 431 / 2000

Kolları ponponlu pembe bluzlu genç bir kız otururken betimlenmiştir. Büst portre genç kızın gövdesi önden, başı profilden ve hafif önüne eğik halde görülmektedir. Omzuna doğru kaldırdığı kolunda iki kalın, altın bilezik bulunmaktadır. Yüzündeki masum ifade ve hüzünlü görünüm dikkat çekmektedir. Kalın fırça vuruşları kullanılmıştır.

Resim 64

Manzara / Ressam
35 x 27 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 525 / 2000

Kompozisyonun sol tarafına yerleştirilen ressam, bir tabureye oturmuş, duralit üzerine yerleştirdiği beyaz kağıda önündeki gün batımında deniz manzarasını resmederken betimlenmiştir. Ressam incelendiğinde eşi ve hocası Feyhaman Duran olduğu anlaşılmaktadır. Renklerin birbiri içinde eriyen formlarla sıcak tonlarda kullanılması ile renk armonisi sağlanmıştır. Kalın fırça vuruşları ile sağlanan keskin kenar konturları denizde beyazın kalın atılması ile oluşan karşıtlık resme hareket katmıştır.

2.3.1.4. Otoportreler

Sanatçının otoportrelerinde iç dünyanın verilmeye çalışıldığı ve duygusal yaklaşımın ağırlık kazandığı görülmektedir. Sanatçının otoportrelerinde yaşamından kesitler sunulduğu ve çeşitli yaşlarından örnekler olarak karşımıza çıkmaktadırç.

Resim 65

Otoportre;
36,5 x43 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No:183/2000

Sanatçının ileri yaşlarında yaptığı bu resme bakıldığında hemen merkeze alınmış muzip gülümseme ve gözlerdeki çocuksu bakışlar dikkati çekmektedir. Sadece yüz ve mimikler üzerine odaklanmış, ışık ve gölge yardımıyla yüzün tüm ayrıntıları ortaya çıkartılmıştır. Güzin Duran olgunluk dönemine ait bu çalışmasında gerek giysiler gerekse saçlar gibi ikincil önem taşıyan unsurlar üzerinde durmamış, genel hatlarıyla nesnenin ne olduğunu betimlemiş ve bu şekilde izleyicinin dikkatini doğrudan gözlere ve yüzündeki gülümsemeye çekmiştir. İlerleyen yaşına rağmen sanatçı adeta hala yaşam sevinci ve resim yapma arzusuyla dolu olduğunu söylemek ister gibidir.

Resim 66

Otoportre
41x33 cm;imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No:195/2000

Resimde ön planda üzerinde kırmızı hırkası ve mavi gömleği, elinde kalemi ve kucağında kağıdı ile sanatçının kendisi, arka planda ise resim yapmakta olan eşi Feyhaman Duran bulunmaktadır. Sanatçının bu çalışmasında da tıpkı diğer çalışmalarında olduğu gibi kalın konturlar kullandığı, anatomik orantılar üzerinde durmaktan bilhassa kaçındığı ve formları çizgisel bir anlatımla biçimlendirmeye çalıştığı görülmektedir. Güzin Duran otoportrelerinde, eşi Feyhaman Duran'la birlikte yaptıkları atölye çalışmalarından kesitler sunarak bir anlamda bu anları belgelemiştir.

Resim 67

Otoportre
27x34 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No:197/2000

Sanatçı bu resimde kendisini yeşil renkli kısa kollu bir giysi içinde, orta yaşlarda olduğunu gösteren beyazlamaya yüz tutmuş saçlarıyla betimlemiştir. Fonda yayvan bir tabak içinde sarı meyveler yer almaktadır. Suluboya tekniğiyle yapılmış bu resimde sanatçı sert ve kalın konturlarla formları vurgulamıştır. Kalabalık bir kompozisyondan kaçınmış, figürün ruh halini merkez alan bir kurguyu ön plana çıkarmıştır. Detaylardan uzak durmuş ve salt çizgilerle ana hatları vurgulamayı tercih etmiştir. Portrenin yüz hatlarında da bunu uygulamış ve gözler ile dudaklara öncelik vererek doğrudan iç dünyasını yansıtmayı başarmıştır. Yaşın getirdiği olgunluk ile beden yorgunluğunun yaşama hevesiyle dolu Güzin Duran üzerinde yarattığı kısıtlamanın; bir tür bunalımın ifade edildiği söylenebilir.

Resim 68

İç Mekan / Yazmacı (Otoportre)
73 x 100 cm; imzalı
Duralit üzerine yağlıboya
Env. No: 98 / 2000

Üzerinde sergilendiğini gösteren etiket bulunan bu resimde mavi elbiseli, boynunda tülbendi olan bir kadın figürü arkadan görülmektedir. Bu kadın figürü incelendiğinde büyük bir ihtimalle sanatçının kendisi olduğu anlaşılmaktadır. Önündeki gergefte bir yazma gerilidir ve figür fırçasıyla bu yazma üzerine boya ile işleme yapmaktadır. Sol yanındaki tasların içinde boyalar, etrafta ise kırmızı ve sarı üzerine çiçek desenli kumaşlar bulunmaktadır. Bir dönem yazmacılıkla ilgilenmiş olan Güzin Duran, bu sanata olan sevgisini resmine de yansıtmıştır. Sanatçını olgunluk işlerinden olan bu resimde renklerin olgun kullanımı ile sağlanan göz alıcı canlılık resme sıcak bir ifade kazandırmıştır. Güzin Duran'ın yazmacılığa ve doğaya düşkünlüğünü en güzel ispatı olan kompozisyonda yazmadaki çiçeklerin, kullanılan araçların niteliklerinin ince ayrıntılarıyla verilmesinin yanında yüzde ayrıntıdan kaçınması dikkat çekmektedir.

Resim 69

Otoportre
35 x 27 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No:1602 / 2000

Güzin Duran kendisini bir resim çalışması yaparken betimlemiştir. Sandalyede otururken görülmekte olan sanatçının elinde kağıt ve kalemi bulunmaktadır. Gözlerindeki dikkat ve yüzünde mutlu bir ifade belirgindir

2.3.1.5. Nü'ler

Çıplak etüdlerinde almış olduğu anatomi bilgisini kullandığını, ayrıntıdan uzak bir üslup kullanımıyla kalın fırça vuruşlarıyla oluşturulan kalın konturlar dikkati çekmektedir. Çalışmalarının çoğunu tarihlendirmeyen Güzin Duran erken dönem eserlerinden nülerinin büyük kısmını tarihlendirmiştir.

Resim 70

Nü
46 x 38 cm; imzasız
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 389 / 2000

Kompozisyonda, atölyede elini dizine koymuş çıplak bir model ayakta sağ ayağı bir taburenin üzerine koymuş poz verirken görülmektedir. Atölyenin içi önde bir çiçek, arkada bir paravanla ayrıntıya girmeden betimlenmiştir. Modelin yüzü profilden verilerek kalın fırça vuruşu ile kapatılmıştır. Konturlar oldukça keskin çizgilerle verilmiştir.

Resim 71

Nü
35 x 27 cm; ,imzasız
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 523 / 2000

Büst resminde çıplak bir kadın profilden çalışılmıştır. Daha yumuşak fırça kullanımı ile vücut kıvrımları verilirken yüzündeki özellikle gözlerindeki anlam ve duygusallığa dikkat çekilmiştir. Anatomi bilgisinin ön planda tutulduğu eserde hüzünlü ruh hali de vurgulanmıştır.

Resim 72

Nü
35 x 27 cm; imzasız
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 522 / 2000

Büst resminde çıplak bir erkek modelin üst gövdesi ve profilden yüzü çalışılmıştır. Güzin Duran erkek modelin gözlerinde ve yüzünde kesik kesik fırça kullanımına gitmiş ancak saçını ayrıntıyla vermeyi tercih etmiştir.

Resim 73

Nü; 1939
39 x 46 cm; imzalı
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 450 / 2000

Ön planda seyirciye arkası dönük oturan çıplak kadın model ve arka planda modeli resmetmekte olan bir kadın ressam görülmektedir. Atölyenin içi modelin üzerinde bulunduğu yükseklik ve taburesi keskin konturlarla verilirken ressam kalın fırça kullanımı ile ikinci planda bırakılmıştır. Modelin vücut hatları keskin konturlarla verilirken ayak ve omuz gibi bölgeler kalın fırça darbeleriyle resmedilmiştir .

Resim 74

Nü; 1934
34 x 27 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 417 / 2000

Yüzü seyirciye dönük yeşil renkte bir örtü serilmiş taburede oturmakta olan çıplak kadın model görülmektedir. Modelin vücut kıvrımları keskin çizgilerle gösterilirken yüz güzelliğine ve ifadesindeki anlama dikkati çekecek bir şekilde betimlenmiştir. Kadının arkasında yer alan duvarda kalın fırça kullanılmıştır.

Resim 75

Nü; 1936
41 x 32,5 cm; imzalı
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 500 / 2000

Yüzü seyirciye dönük, desenli bir örtü serilmiş koltukta oturan çıplak bir kadın görülmektedir. Modelin yüzündeki sert ifade ile rahat duruşu neredeyse bir çelişki yaratmaktadır. Vücutta ve duvarda kalın ve keskin fırça vuruşları kullanılmışken, bel kıvrımındaki daha yumuşak yaklaşım dikkati çekmektedir.

Resim 76

Nü
32 x 46 cm; imzalı
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 402 / 2000

Düz bir platform üzerinde elini başına yaslamış ve boylu boyunca uzanmakta olan çıplak kadın model görülmektedir. Model adeta izleyicinin gözünün içine bakmaktadır. Kalın konturlarla anatomik özelliklere sadık kalarak yapılan bu eserde modelin yüzündeki ayrıntılardan kaçınılmış, pastel renklerin yumuşak kullanımı ile atölye ortamı sade bir üslupta gösterilmiştir.

Resim 77

Nü
45 x 55 cm; imzasız
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 476 / 2000

Kompozisyonda ortadaki düz platforma uzanmış çıplak bir kadın model görülmektedir. Model başını arkaya atmış bir şekilde betimlenirken arkada ayrıntı olarak sadece paravan kullanılmıştır. Modelin vücut hatlarında keskin konturlar tercih edilirken vücut bütünlüğünde renklerin birbiri içinde kaynaştırılmasıyla daha yumuşak bir yaklaşım benimsenmiştir.

Resim 78

Nü, Kadın
38,5 x45cm; imzalı
Tuval Üzerine Yağlıboya
Env. No: 427 / 2000

Güzin Hanım'ın atölyesinde yüzü seyirciye arkası dönük olarak oturmakta olan çıplak kadın model görülmektedir. Modelin oturduğu taburenin üzerine mavi bir örtü serilmiştir. Etrafta atölyede bulunması gerekli malzemeler, modelin sol tarafında fırça seti, karşısındaki sandalye üzerinde ressamın şövalesi yer almaktadır. Model ile çevresi dengeli bir kompozisyon oluşturmaktadır. Güzin Duran bu modelde de vücut kıvrımlarında keskin konturlarla çalışmayı tercih etmiştir.

Resim 79

*Nü, Erkek**;***
*37**,**5 x46,5 cm; imzasız*
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 403 / 2000

Atölyenin ortasında yer alan bir tabureye oturmuş çıplak erkek figürü çalışılmıştır. Çenesi eline dayalı modelin düşünceli ifadesi dikkat çeker. Güzin Hanım modelin vücudunda keskin konturları kullanmayı tercih etmiştir. Modelin oturuş pozisyonunun zorluğunu modelin tabureden destek almasından anlaşılır. Ressamın atölyesi, malzemeleri ve eşyaları ile birlikte gösterilmiştir. Modelin yüzü kalın fırça vuruşlarıyla betimlenerek ayrıntıdan kaçınılmış, sade bir anlatıma gidilmiştir.

Resim 80

Nü, Kadın
37,5x 46,5 cm; imzasız
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 403-a / 2000

Kompozisyonda atölyenin ortasındaki yükseklikte ayakta, eli belinde duran model arkadan betimlenmiştir; yüzü görülmemektedir. Modelin vücut kıvrımlarında keskin konturlar kullanmayı seçen Güzin Duran atölye ortamını doğal dokusuna sadık kalarak betimlemiştir.

Resim 81

Nü, Kadın;
46 x37 cm; imzalı
Karton Üzerine Yağlıboya
Env. No: 379 / 2000

Yüzü seyirciye arkası dönük bir tabure üzerinde oturmakta olan çıplak kadın model görülmektedir. Atölyenin gösterilmesinde daha sade bir anlayış tercih etmiş sadece modelin karşısına bir büst heykel çalışması yerleştirmiştir. Modelin konturlarında diğer nülerine göre daha yumuşak bir üslup tercih eden Güzin Hanım atölyede ışık- gölge karşıtlığını perdelerin koyu renkte kullanılması ile sağlamıştır.

Resim 82

Nü, Kadın
43 x 35 cm; imzasız
Tuval üzeine yağlıboya
Env. No: 496 / 2000

Önden gösterilmiş çıplak kadın modelin tek omzu düşük ve yüz ayrıntıcı bir üslupta betimlenmiştir. Gözlerindeki hüzünlü ifade dikkat çekmektedir.

Resim 83

Nü, Kadın
44 x55 cm; imzasız
Karton üzerine yağlıboya
Env. No: 223 / 2000

Önden beline kadar betimlenen kadın modelin üzerindeki elbisesinin tek askısı düşmüş ve tek göğsü açıkta görülmektedir. Ayrıntıcı bir üslupta yapılmış resimde yüzdeki ifade verilmeye çalışılmıştır.

Resim 84

Nü, 1936
70x 60 cm ;imzalı
Çuval üzerine yağlıboya
Env. No: 1929-1/2000

Büst resminde yüzü ve vücudu yandan gösterilmiş çıplak erkek model betimlenmiştir. Yüzündeki ifadenin verilmesinde ve vücut hatlarında yumuşak bir yaklaşım benimsenmiştir.

Resim 85

Nü, kadın
46x 38 cm; imzalı
Kontrplak üzerine yağlıboya
Env. No: 398/ 2000

Resimde büst olarak çalışılmış çıplak kadın model başını yana çevirmiş olarak betimlenmektedir. Kompozisyonda yumuşak formlar kullanılmış, yüzündeki anlam vurgulanmıştır. Gözlerini bir noktaya odaklamış olarak görülen kadının saçında ve yüzünde ayrıntıcı çalışılmıştır.

2.3.1.6. Karagözler

Güzin Duran'ın büyük bir zevkle çalıştığı karagöz oyunu sahnelerini ve figürlerini suluboya olarak aslına uygun olarak yaptığını görmekteyiz. 1979 yılında iki yüz seksen bir parça Karagöz oyun ve figür resmi Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilenmiştir. Bu resimler günümüzde Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunmaktadır.

Resim 86
Bahçe,
57 x39,5 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No:17/961/242

Resim 87
Kaldırıma Basmaz, Karıncayı Ezmez Aksaraylı İncili İmamın Torunu Kartopu Hanım
25 x37 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env. No: 17/961-35

Resim 88

Doktor

32,5 x50,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-83

Resim 89

Ferhad

30 x46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 17/961-132

Resim 90

Şirin

30 x46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 17/961-133

Resim 91

Tiryaki

28,5x 45 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 17/961-99

Resim 92

Deli Bekir

30x 46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 17/961-102

Resim 93

Kanlı Kavak

32,2 x46 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 17/961-205

Resim 94

Cin Çarpmış Karagöz

30 x46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 17/961-65

Resim 95

Küçük Hanım

28,5 x45 cm;imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No:17/961-103

Resim 96

Aşık Ömer

30 x46 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 57

Resim 97

Sandalda

24,5 x39,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-186

Resim 98

Salıncak

36 x61 cm imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env. No: 17/961-252

Resim 99

Şeceri Vakvak

30 x46,8 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No:17/961-220

Resim 100

Nazeninim'le Servinazım

30 x 47 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-55

Resim 101

Karagöz Tahir Zühre Oyunu'nda

30 X46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-11

Resim 102

Karagöz'ün Oğulları

24,5 x32,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-128

Resim 103

Kanlı Nigar

28,7 x45 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-10

Resim 104

Tiryaki

30 x 46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-25

Resim 105

Çoban Kızları

30 x46,8 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-250

Resim 106

Zühre

30 x 46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-15

Resim 107

Şair

30 x 47 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-29

Resim 108

Afyonkeş

30 x 47 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-117

Resim 109

Kerem

30 x 47 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-17

Resim 110

Dilruba

30 x 46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-49

Resim 111

Cadı

30 x 47 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-207

Resim 112

Saray Bahçesi

29,5 x46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-227

Resim 113

Bahçe

42 x 50,5 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env.No: 17/961-225

Resim 114
Tahir
30 x 46,7 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env.No: 17/961-14

Resim 115
Köçek
30 x 47 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env.No: 17/961-43

Resim 116
Karagöz'ün Bekçiliği
30 x 47 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env.No: 17/961-51

Resim 117
Hacivat
26,5 x38,5 cm; imzalı
Kağıt üzerine suluboya
Env.No: 17/961-91

Resim 118

Beberuhi-Mahalle Cücesi- Hacivat'ın Oğlu

30 x 46,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-46

Resim 119

Tuzsuz Bekir

28,5 x 45 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-105

Resim 120

Karagöz

27,5 x 39 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-192

Resim 121

Aslı

28,5 x 45,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-16

Resim 122

Dans Eden Kız

32 x 37 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-124

Resim 123

Yılan Başlı

24 x 42,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-190

Resim 124

Burak

40 x 25,5 cm; imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-258

Resim 125

Çelebi

28,5 x 37,5 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-98

Resim 126

Beberuhi

21 x 36,5 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-110

Resim 127

Çengi

25 x 37,5 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-11

Resim 128

Saraylı

30 x 46,5 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-45

Resim 129

Karagöz

30 x 46,7cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-80

Resim 130

Karagöz'ün Deliliği

30 x 47 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-1

Resim 131

Zenne

30 x 47 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-33

Resim 132

Mumlu

30 x 46,7 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-184

Resim 133

Trabzonlu

30 x 47 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-36

Resim 134

Zeybek

24 x 47 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-40

Resim 135

Karagöz Satıcı

28 x 40 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-71

Resim 136

Karagöz'ün Karısı

30 x 46,5 cm*;* imzalı

Kağıt üzerine suluboya

Env.No: 17/961-114

2.3.2. Hatlar

Hattat bir aileden gelen Güzin Duran Feyhaman Duran gibi hat sanatıyla resim sanatını birleştirme eğilimindedir.

Resim 137

Gemili Hat

Geminin alt kısmında eshab-ı keyf'in isimleri Yemliha, Mislina, Mürselina, Mernuş, Tebernuş, Sazenuş, Kefeştatayuş ve köpekleri Kıtmir'in adları yazmaktadır.[151] Birinci yelkende "Ya Malik-El Mülk", ikinci yelkende Fetih suresi "İnna fetenna fethen mübinna" yazmaktadır.

Resim 138

Gemili hat

Birinci yelkende "İnna fetenna fethen mübinna", ikinci yelkende "Ya Malikel Mülk", kürekte eshab-ı keyfin Yemliha, Mislina, Mürselina, Mernuş, Tebernuş, Sazenuş, Kefeştatayuş ve köpeklerinin adı (Kıtmir) yazmaktadır. Hıristiyan ve Müslüman inanışlarında da bulunan bu öyküde yer alan yedi uyurdan biri denizciydi. Uğur getirsin diye gemilere asılırdı, gemiyi koruyacağına inanılırdı.

---

[151] (Azra, Erhat**, Mitoloji Sözlüğü,** İstanbul,1997, s.291-292)Yedi Uyurlar : Çok eskiden İsa'ya aşık yedi genç bir mağaraya kapanmışlar Efes'te: Yemliha, Mislina, Mürselina, Mernuş, Tebernuş, Sazenuş, Kefeştatayuş'muş adları bir de köpekleri vardı: Kıtmir. Roma'nın zorbası Decius puta tapmayanları öldürdüğünden dolayı İsa'ya tapan bu yedi genç Panayır dağının dibindeki bu mağaraya sığınmışlar mağara kapısına da Kıtmir'i bekçi dikmişlerdi. Yüzyıllar boyu uyuduktan sonra bir gün uyanmışlar ve Mernuş'u yiyecek almaya şehre göndermişlerdi. Fırıncıya eski bakır para verince Mernuş'u hırsız sanıp başpapaz'a götürmüşler, o sırada imparator olan ikinci Theodosius nasıl haber almışsa almış ve Bizans'tan Efes'e gelip takdis etmiş Yedi uyurlar'ı sonra tekrar uykuya dalmışlar ve bir daha uyanmamışlardır.

Resim 139

Gemili Hat

El fakir es Seyid Abdullah ‘ın hicri 1180 yılında yapmış olduğu eserini taklit etmiş. Gemide Yemliha, Mürselina, Mislina, Sazenuş, Mernuş**,** Tebernuş, Kefaştatayuş, ve köpeklerinin adı Kıtmir yazmaktadır.

Resim 140

Güvercinli Hat

Bismillahirrahmanirrahim ve Ya hafiyyel el taf meccina mimna nehat yazmaktadır.

Resim 141

İbrikli hat

Müsenna (ikili) yazı olarak Şehid ala külli şeyhin kadir yazmaktadır.

Resim 142

Hat kompozisyonu

Üstteki yazı Celi Talik olarak yazılmıştır. . H harfi bir kedi gibi gözlerinden yaş damlarken yapılmıştır. Birinci satırda "Ah mine’l-aşki ve hâlâtihi ikinci satırda Ahreke kalbî bi harâratihi yazmaktadır.

Anlamı aşkla ve aşkın hallerinden dolayı onun hararetinden, sevgisinden kalbim etkilendi.

Resim 143

Hat kompozisyonu

Kırma yazı olarak yazılmıştır. Birinci satırda Ah mine’l aşki ve hâlâtihi ikinci satırda Ahreke kalbî bi harâratihi yazmaktadır**.**[152]

[152] Doç. Dr. Hüsamettin Aksu ile İstanbul Üniversitesi’nde 9.6.2005 tarihinde yapılan görüşme

2.3.3. Karagöz Tasvirleri

Güzin Duran Karagöz oyunuyla ilgilenmiş ve koleksiyonculuğunu yapmıştır. Şimdi İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı Feyhaman Kültür ve Sanat Evinde bulunan Karagöz figürleri Karagöz Ustası ve araştırmacısı Metin Özlen tarafından incelenmiş ve bu figürlerin eski, Nazif Bey, Katip Salih, Hayali Memduh Efendi gibi önemli Karagöz ustalarının elinden çıkma olduğu anlaşılmıştır. Güzin Duran'ın kendi evinde bulunan koleksiyondaki figürleri örnek alarak bazı denemelerde bulunduğu, bazı figürlerin üzerinde de değişiklikler yaptığı, kendi beğenisine göre boyadığı anlaşılmaktadır.[153]

Resim 144

Zenne

Nazif Bey'den de eski bir döneme aittir. Figür 18. yüzyıla ait kıyafetle betimlenmiştir. Renkler zamanla uçmuştur.

Resim 145

Câzû

Elinde alev, başında yılan görülür.

Resim 146

Karagöz

Sakallı gelin oyunundaki karagöz figürü, görücüye çıkmış halde, sarhoş bir adama gelin olarak verilmeye çalışılır.

Resim 147

Tiryaki

Nazif Bey'in eseridir. Kıyafet 19.yüzyıl başlarına aittir, elinde afyon çubuğu taşır.

[153] Karagöz ustası ve tasvircisi Metin Özlen'le 5.6.2005 tarihli görüşmeden

Resim 148

Tablalı

Hayali Memduh'ün eseridir. Figür Karagözün çeyiz takımını getirenlerdendir. Derinin üzerine guaş boya sürülmüştür.

Resim 149

Tabancalı Matiz

"Gemi Oyunu"nda yer alır.

Resim 150

Zeybek

19.yüzyıl başında "Karagöz Oyunu"nda yer alır.

Resim 151

Yahudi

Güzin Duran'ın eseri olabilir.

Resim 152

Eski yazı masası

Resim 153

Galata Külhanbeyi

Katip Salih'in eseridir.

Resim 154

Karagöz

Nazif Bey'in eseridir. "Balık Oyunu"nda yer alır.

Resim 155

Kaynana

Güzin Duran'ın eseri olabilir. Figürün üzerine sonradan mor boya sürülmüştür.

Resim 156

Kanto oyunundaki süslü araba ve zenne

Üstadı bilinmemektedir.

Resim 157

Salıncak

Üzerine sonradan mor boya sürülmüştür.

Resim 158

Balık

Güzin Duran'ın eseri olabilir.

Resim 159

Karagöz

Güzin Duran'ın eseri olabilir.

Resim 160

Hacivat

Güzin Duran'ın eseri olabilir.

Resim 161

Tuzsuz Deli Bekir

Nazif Bey'in eseridir. "Meyhane Oyunu"nda yer alır.

Resim 162

Zenne

Nazif Bey'in eseridir.

Resim 163

Kütahyalı ve Kütahya'daki çeşme

Nazif Bey'in eseridir.

Resim 164

Tuzsuz Deli Bekir

Nazif Bey'in eseridir. "Kanlı Nigar "Oyunu"nda yer alır.

Resim 165

Çelebi

Nazif Bey'in eseridir. "Kanlı Nigar Oyunu"nda yer alır.

Resim 166

Hacivat

Nazif Bey'in eseridir.

Resim 167

Cambazcıbaşı

Nazif Bey'in eseridir.

Resim 168

Acem tasviri

Katip Salih'in eseridir. Genç bir acem tasviri "Bahçe Oyunu"nda yer alır.

Resim 169

Arap-mercan

Katip Salih'in eseridir.

Resim 170

Karagöz Tabuttan Çıkıyor

Katip Salih'in eseridir.

Resim 171

Laz Uşağı

Katip Salih'in eseridir. Güzin Duran tarafından tekrar renklendirilmiştir.

Resim 172

Zenne

Nazif Bey'in eseridir.

Resim 173

Frenk

Nazif Bey'in eseridir. "Tımarhane Oyunu"nda yer alır.

Resim 174

Feraceli Zenne

Hayali Memduh Efendi'nin eseridir.

Resim 175

Arap

Hayali Memduh Efendi'nin eseridir.

Resim 176

Yahudi

Üstadı bilinmemektedir.

Resim 177

Hacivat

Nazif Bey'in eseridir.

Resim 178

Karagöz

Nazif Bey'in eseridir.

Resim 179

Çıplak Ak Arap

Hayali Memduh Efendi'nin eseridir.

Resim 180

Mercan Ağa ile Çelebi Kayıkta

Nazif Bey'in eseridir. Deve derisinden yapılmıştır.

Resim 181

Rakkas

Katip Salih'in eseridir.

Resim 182

Eşek

2.3.4. Yazmaları, Desenleri ve Deri İşleri
Resim 183

Desen Örneği

Kağıt üzerine suluboya; imzalı

Resim 184

Desen Örneği

Karton üzerine suluboya; imzalı

Resim 185

Desen Örneği

Karton üzerine suluboya; imzalı

Resim 186

Desen Örneği

Kağıt üzerine suluboya; imzalı

Resim 187

Desen Örneği

Kağıt üzerine suluboya; imzalı

Resim 188

Desen Örneği

Kağıt üzerine suluboya; imzalı

Resim 189

Desen Örneği

Kağıt üzerine suluboya; imzalı

Resim 190

Desen Örneği

Kağıt üzerine suluboya; imzalı

Resim 191

Yazma

Resim 192

Yazma

Resim 193

Yazma

Resim 194

Deri İşi(Minyatür Örneği)

Resim 195

Deri İşi (Develi)

Resim 196

Deri İşi(Kuşlu)

Resim 197

Deri İşi

III. KARŞILAŞTIRMA

Güzin Hanım'ın ve dönemin diğer kadın ressamlarının da hocası olan Mihri Müşfik Osmanlı toplumunda kadınların resim eğitimi alması konusunda etkin olarak rol almış bir kişilik olması yanında resim dili açısından da güçlü bir sanatçıdır. Mihri Hanım'ın sağlam desene sahiptir. Portre ve figür çalışmalarında akademik tarzı zorladığı karakteri yansıtmada fırçasını ustaca kullandığı görülmektedir. (Resim 198) Atatürk ve döneminde yaşayan Papa'nın da portresini yapmış olan sanatçı portre çalışmalarına ağırlık vermiştir.[154] Birçok kadın ressamın gelişmesinde ve üslubunu oluşturmasında etkin bir rol oynamıştır.

Müfide Kadri Numune Mekteplerinde öğretmenlik yapan ilk kadın sanatçıdır. Resimlerinde kendi hayal dünyasını romantik bakış açısıyla yansıtmıştır. Portrelere verdiği anlamla eserlerine duygu yoğunluğu katmıştır. İlk dönem eserlerinde romantizm, son dönem eserlerinde de tekniğini güçlendirme arayışı hakimdir. [155] (Resim 199)

Belkıs Mustafa serbest fırça tekniğiyle izlenimci renklerle oluşturduğu desen anlayışında çalışmıştır. Melek Celal Sofu realist bir tutumla daha çok portre çalışmıştır. Nazlı Ecevit değişik türde yaptığı çalışmalarında gerçeklerden ayrılmadan fırçasını kullanarak portre çalışmalarında başarılı eserler vermiştir. Fahrünnisa Zeid soyut resimlerde ve portre çalışmalarında başarılı eserler üretmiştir. Aliye Berger soyut ve konusunu günlük yaşamdan alan eserler vermiştir. Celile Hanım'da ağırlıklı olarak portre çalışmaları yapmıştır. Hale Asaf kendine özgü lirik bir anlayışla portre ve manzara çalışmıştır. (Resim 200)

Genel olarak Güzin Duran'ın dönemindeki kadın ressamlara baktığımızda portrecilik konusunda zengin eserler verdiklerini, Mihri Hanım gibi portrede

---

[154] Canan Beykal, "Yeni Kadın ve İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", **Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi,** Ankara, Ekim, 1983,Yıl 2, No. 16, sayfa 9

[155] Taha Toros, **İlk Kadın Ressamlarımız**, İstanbul, Akbank Yayınları, 1988, s.24

karakteri yansıtmada başarı gösterenler olduğu gibi Nazlı Ecevit gibi gerçeklerden ayrılmadan, Melek Celal gibi realist bir tutumla eserler üretenlerin yanı sıra Müfide Kadri gibi daha romantik bir anlayışla çalışan, ve Fahrünnisa ve Aliye Berger gibi soyuta yönelen sanatçılarında olduğunu görmekteyiz.

Güzin Duran ise portre ve figür çalışmalarına ağırlık vermeyerek ve daha çok empresyonist anlayışla çalışarak dönemindeki kadın sanatçılardan ayrılmaktadır. Güzin Hanım hocası Feyhaman Duran'la birlikte severek işledikleri manzara ve doğa sevgisinin yansımaları olan natürmortlar üzerinde yoğunlaşmıştır. (Resim 201) Yazlarını geçirdikleri Büyükada çalışmalarının esin kaynağı olmuş, hocasıyla birlikte çıktıkları doğa gezileri sırasında yanlarında fırçalarını eksik etmeyerek aynı yeri aynı noktadan çalışmayı tercih etmişlerdir. (Resim 202) Güzin Duran konu ve üslup açısından Feyhaman'dan etkilenerek çalışmalarını yapmıştır. (Resim 203) Birebir aynı noktadan ürettikleri manzaraları azımsanamayacak sayıdadır. Güzin Hanım'ın manzaralarında ve natürmortlarında Empresyonizm'in yanında Ekspresyonizm ve Kübizm'den etkilerde dikkat çekmektedir. Feyhaman'ın yumuşak ve eriyen formların daha ağır bastığı resimleriyle kıyaslandığında Güzin'in manzaraları ve özellikle nü'lerinde konturların belirgin olarak kullandığını bu yönüyle de hocasından teknik olarak ayrıldığını görmekteyiz. Portre konusuna eğilmemiş ve az sayıda portre yapmış olan Güzin Duran'ın Feyhaman'dan konu olarak etkilenmediği tek alan olarak portreleri söyleyebiliriz.(Resim 204)Yine de az sayıda verdiği portre çalışmalarında üslup olarak hocası Feyhaman gibi kişinin ifadesini ve karakterini ortaya koymaya çalışmıştır.(Resim 205-206)

Sonuç olarak dönemindeki kadın ressamlarla İnas Sanayi-i Nefise Mektebi dolayısıyla yakın ilişki içinde olan Güzin Duran, arkadaşları ve hocası Mihri Müşfik'ten etkilenmekle birlikte kendi resim dilini oluşturmasında asıl rol oynayan kişinin Hocası Feyhaman Duran olduğunu görmekteyiz. Feyhaman Duran'dan üslubun yanı sıra çalışma tekniğini de örnek almış, ama resimlerinde daha kalın konturlar kullanarak hocasından belirgin olarak ayrılmıştır.

SONUÇ

Güzin Duran, Türk resim sanatı içerisinde önemli yere sahip sanatçılarımızdan biridir. Sanatçının, Türk resim sanatı içerisindeki yerinin incelenmesi Türk resminin modernleşme sürecini yansıtması ve onun Osmanlı kültüründen Cumhuriyet kültürüne geçilen bir dönemde yaşamış olması da, kişiliği etrafında kültürel değişim ve gelişimlerin saptanması bakımından önem taşımaktadır. Bu değişimlerden biri, kadının toplum içerisindeki konumunun gelişmesidir. Osmanlı döneminde başlangıçta arka planda olan kadın Batılılaşma ve özellikle Tanzimat sonrasında öne çıkmaya başlamış, eğitim hakkını elde etmiş, 2. Meşrutiyet(1908) sonrasında da kadınlarla ilgili yenilikler hız kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde yenilikler toplumun geneline yayılmış, 1930'da yasalar yoluyla kadınlara verilen seçme ve seçilme hakkıyla netlik kazanmıştır. Bu geçiş dönemindeki tüm bu değişimlerin tanığı olan Güzin Duran bunu katıldığı sergilerde, üyesi olduğu Güzel Sanatlar Birliği'nde, kadın ressam olarak toplumun içinde yer almasıyla, dolayısıyla da eserlerinde yansıtmıştır.

Batılı anlamda Türk resim sanatının gelişmesinde önemli bir rol oynayan Asker Ressamlar Kuşağı, Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ve Güzin Hanım'ın da eğitim aldığı İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulması, 1914 Çallı Kuşağı, Galatasaray Sergileri, Halkevleri Sergileri, Güzel Sanatlar Birliği Sergileri gibi temel ve önemli sanatsal hareketlere Güzin Duran'ın eserleriyle katılmış olması ressamın tarihe tanıklık eden konumunun vurgulanması bakımından da önemlidir. Sanatçının İstanbul Resim Heykel Müzesi'nde bir adet peyzajı bulunmaktadır.

Öncelikli olarak ressam, sonra hattat ,"deri işleri", yazma ve desenleriyle, Karagöz koleksiyoncusu ve tasvircisi kimliklerini bir arada taşıyan Güzin Duran, hayatını sanatın her dalıyla uğraşarak adeta bir sanat işçisi gibi geçiren Cumhuriyet döneminin ilk kadın ressamlarındandır. Eserlerini eşi Feyhaman Duran ile birlikte kurdukları atölyelerinde üreten sanatçı, genelde manzara, ve natürmortlara ağırlık vermiş, portre ve nü çalışmaları da yapmıştır. Otoportrelerinde eşi Feyhaman

Duran'la birlikte atölye çalışmalarından kesitler sunarak bir anlamda bu anıları belgelemiştir. Feyhaman Duran'ın üslubundan etkilenmekle birlikte resimlerinde kullandığı teknikte yenilikler peşinde koşmuş, resim dili açısından kendisini geliştirmeye çalışmıştır. Dönem dönem izlenimci, dönem dönem de ifadeci bir anlatım tarzı benimsemiş, her ne kadar eserlerinin konusu değişmemişse de kendi içinde yaşadığı resimsel devinimi tekniğine yansıtmıştır. Hat ve Karagöz tasvir çalışmaları da buna örnektir. Dedesinden miras kalan hat sanatında sayısı fazla olmasa da görsel bakımdan tatmin edici çalışmalar yapmış, eşi Feyhaman Duran'ı kaybettikten sonra daha da ağırlık verdiği Karagöz resimleri ile bu sanatın Türkiye'de kaybetmeye yüz tutan değerini canlı tutmak çabasına girişmiştir.

Güzin Duran peyzajlar, çiçekli ve meyveli natürmortlar, portreler, otoportreler ve nü'lerden oluşan resimlerinde yağlıboya ve suluboya tekniğine ağırlık vermiştir. Her bir resminde farklı bir anlatım tarzına yönelmiştir. Eşi ve aynı zamanda resim hocası olan Türk resim sanatının önemli sanatçılarından ressam Feyhaman Duran rehberliğinde kendi resim dilini oluşturmaya ve geliştirmeye çalışan Güzin Hanım'ın bu arayışları resimlerinde açık bir şekilde görülmektedir.

Güzin Duran ürettiği eserleriyle bir ressam-kadın olarak Cumhuriyet sonrası Türk sanat ortamının ve kadın hareketlerinin ciddi önem taşıdığı bir dönemin, 20. yüzyılın ilk yarısının özel bir kesitini verir.

KAYNAKÇA

(Çevrimiçi) http://www.feminet.org/portre/ulviye_mevlan_civelek.htm, 15.05.2005

(Çevrimiçi) http://www.bilkent.edu.tr/~sertoz/turk/salih/htm, 15.05.2005

Aksel, Malik: "Bir Kız Mektebi", **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi,** No:14, İstanbul, Şubat, 1973, s.10-12

And, Metin: "Önemli Bir Kültür Mirası, Karagöz", **Yıktın Perdeyi Eyledin Vîrân, YKY Karagöz Koleksiyonu**, YKY, İstanbul, 2004, s.13-39

Arslan, N.: "Aliye Berger", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul, Yapı-Endüstrisi Merkezi Yayınları, 1997, C.I, s. 222

Atagök, Tomur: "Cumhuriyetten Günümüze Kadın Sanatçılar", **Çağlar Boyu Anadolu'da Kadın Sergisi Kataloğu**, Mas Matbacılık, İstanbul, 1993, s.11-16

Berk, Nurullah: **İstanbul Resim ve Heykel Müzesi**, Akbank Yayınları, İstanbul, 1972.

Berk, Nurullah, Kaya Özsezgin: **Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi**, T. İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.

Berk, Nurullah: **Sanat Konuşmaları**, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1943.

Berk, Nurullah: "Türk Resminde Kadın", **Türkiyemiz**, Akbank Yayınları, Yıl: 6, No:17, İstanbul, Ekim 1975, s.15-18

Beykal, Canan: "Yeni Kadın ve İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", **Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi**, Yıl 2, No. 16, Ankara, Ekim, 1983, s.6-13

Boyar, Pertev: "Güzin Duran", **Osmanlı İmparatorluğu ve TC Devirlerinde Türk Ressamları Hayatları ve Eserleri**, Ankara, 1948, s.224

Cezar, Mustafa: **Güzel Sanatlar Eğitiminde 100.Yıl**, M.S.Ü.Yayınları, İstanbul, 1983.

Cezar, Mustafa: **Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi**, 1.bs, Türkiye İş Bankası A.Ş. Yayınları, İstanbul, 1971.

Cezar, Mustafa: "Türkiye'de İlk Resim Sergisi" **1. Osman Hamdi Bey Kongresi Bildirileri**, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1992.

Çetintaş, Burak: "Galatasaray Resim Sergileri", **Antik-Dekor**, No. 85, İstanbul, Kasım-Aralık, 2004, s.15-17

Çoker, Adnan: "Galatasaray Sergileri", **Resim Tarihimizden: Galatasaray Sergileri (1916-1951)**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.6-7

Doç. Dr. Hüsamettin Aksu ile İstanbul Üniversitesi'nde 9.6.2005 tarihinde yapılan görüşme

Dal, E.: "Fahrelnissa Zeid", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, YEM Yayınları, C.II, İstanbul 1997, s.1961-1962

Epikman, Refik: "Türk Plastik Sanat Hayatına Toplu Bir Bakış", **Ülkü Halkevleri Dergisi**, Direktör Fuad Köprülü, Ulus Basımevi, No: 78, c.XIII, Ağustos, Ankara 1939, s.525-528

Erhat, Azra: **Mitoloji Sözlüğü,** İstanbul,1997.

Galatasaray Resim Sergisi Katalogları

Göktaş, Uğur: "Milli Gölge Oyunumuz Karagöz", **Sanat Dünyamız**, İstanbul, Tifdruk Matbaacılık, Yıl:9, No:26, İstanbul, 1983, s.28-31

Gören, Ahmet Kamil: "Belkıs Mustafa" **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, ed. Ekrem Çakıroğlu, Yapı Kredi Yayınları, C. II, İstanbul, 1999, s.312

Gören, Ahmet Kamil: "1914 Kuşağı" Sanatçıları Paris'te", **Antik-Dekor**, İstanbul, 1996, s.62-68

Gören, Ahmet Kamil: "Bir dönemler Paris'te Resim Eğitiminin Merkezi Olan Ünlü "Okul" ile Sanatı Yönlendiren "Akademi"nin Öyküsü: l'Ecole des Beaux-Arts", **Antik Dekor**, İstanbul, s.92-98

Gören, Ahmet Kamil: "İnas Sanayi-i Nefise", **Art Decor**, sayı:43-44, İstanbul, 1996, s.124-130

Gören, Ahmet Kamil: "Mihri Müşfik", **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, ed. Ekrem Çakıroğlu, C.II, İstanbul, 1999, s. 213

Gören, Ahmet Kamil: "Müfide Kadri" **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, ed. Ekrem Çakıroğlu, Yapı Kredi Yayınları, C.II, İstanbul, 1999, s.328

Gören, Ahmet Kamil: "Türkiye'de Güzel Sanatlar Okulları: 1 Sanayi-i Nefise Mektebi", **Türkiyemiz**, Akbank Yayınları, Yıl:27, İstanbul, Ocak 1997, s.36-45

Gören, Ahmet Kamil: "Türkiye'de Güzel Sanatlar Okulları: 2 İnas Sanayi-i Nefise Mektebi, Kadın Ressamlar, Özel Resim Atölyesi ve Resim Kursları", **Türkiyemiz**, Akbank Yayınları, Yıl. 27, No: 80, İstanbul, Kasım 1997, s.13-27

İrepoğlu, Gül: **Feyhaman**, Tifdruk Matbaacılık, İstanbul, 1986.

İslimyeli, Nüzhet: "Duran Güzin", **Türk Plastik Sanatçılar Ansiklopedisi**, Ankara Sanat Yayınları, Ankara, 1967, s.155

Koçu, Reşad Ekrem: "Duran Güzin", **İstanbul Ansiklopedisi**, C.IX, No:125, İstanbul, 1967, s.4767

Kodaman, Bayram: **Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi**, TTK, Ankara, 1988.

Lifji, Avni: "Galatasaray Sergisi," **Sanat Çevresi**, No. 45, İstanbul, Temmuz, 1982, s.4-5

Metin Özlen'le 5.6.2005 tarihli görüşmeden

Narin, Engin: "Osmanlı Kadınının Savaşımı", **Popüler Tarih Dergisi**, Yıl 4, No.38, İstanbul Ekim, 2003, s.19-24

Ödekan, Ayla: "Karagöz", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, YEM Yayınları, C.II, İstanbul 1997, s.948

Öztuna, Yılmaz: "Raûf Yekta Bey", **Türk Musikisi Ansiklopedisi**, MEB Yayınları, C.II , İstanbul, 1976, s.169-170

Pelvanoğlu, Burcu: "Hale (Salih) Asaf'ın Yaşamı ve Sanatı", **Mimar Sinan Üniversitesi Sanat Tarihi Yayınlanmamış Lisans Tezi**, Danışman: Prof. Zeynep İnankur, Haziran 2002.

Rado, Şevket: **Türk Hattatları; XV. Yüzyıldan günümüze kadar gelmiş ünlü hattatların hayatları ve yazılarından örnekler**, MEB Yayınları, İstanbul, 1984.

Rona, Z.: "Müfide Kadri", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, YEM Yayınları, C.II. İstanbul, 1997, s.1314

Şerifoğlu, Ömer Faruk: "1914 Kuşağı ve Galatasaray Sergileri", **Resim Tarihimizden: Galatasaray Sergileri (1916-1951)**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003, s.8-22

Tansuğ, Sezer: **Çağdaş Türk Sanatı**, 6. bs., Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.

Tansuğ, Sezer: "Fahr el Nisa Zeid'in Büyük Ressam Kişiliği", **Fahr El Nisa Zeid, Artist Yayınları**, İstanbul, 1996, s.6-7

Tansuğ, Sezer: "Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Hakkında", **Osmanlı Ressamlar Cemiyetinden Güzel Sanatlar Birliğine (1909-1991)**, Alarko Sanat Galeri Katalogu, İstanbul, 1991.

Toros, Taha: "Bebeklikleri- Çocukları Dönemlerinde Ressamlarımız", **Antik-Dekor,** No.52, İstanbul, 1999, s.120-122

Toros, Taha: **İlk Kadın Ressamlarımız**, Akbank Yayınları, İstanbul, 1983.

Toros, Taha: "İlk Kadın Ressamlarımız (V)", **Sanat Dünyamız**, Tifdruk Matbaacılık, Yıl:10, No:29, İstanbul, 1984, s.32-43

Toros, Taha: "İlk Kadın Ressamlarımız (IV)", **Sanat Dünyamız**, Tifdruk Matbaacılık, Yıl:9, No:28, İstanbul, 1983, s.38-45

Toros, Taha: "İlk Kadın Ressamlarımız (II)", **Sanat Dünyamız**, Tifdruk Matbaacılık, Yıl:9, No:25, İstanbul, 1982, s.34-45

Toros, Taha: "İlk Kadın ressamlarımız (III)", **Sanat Dünyamız**, Tifdruk Matbaacılık, Yıl:9, No:26, İstanbul, 1983, s.34-44

Uğurcan, Sema: "Tanzimat Devrinde Kadının Statüsü, 150. Yılında Tanzimat" ed. Hakkı Dursun Yıldız, **Türk Tarih Kurumu Yayınları**, Ankara, 1992,

Ürekli, Fatma: "Güzel Sanatlar Eğitiminde Osmanlı Hanımlarına Açılan Bir Pencere, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", **Tarih ve Toplum Dergisi**, No: 23, c.39, Mart 2003, s.178-188

Yaman, Zeynep Yasa: "İnas Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, C.IV, İstanbul, 1994, s.170-171